

Begroting 2019-2022

WWW.HEUVELRUG.NL/BEGROTING

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Inhouds- opgave

Aanbiedingsbrief	04
1. Inleiding	06
2. Financiële analyse	08
3. Programmaplan	10
Programma 1 - Bestuurlijke Zaken	11
Programma 2 - Veiligheid en Handhaving	14
Programma 3 - Dienstverlening	19
Programma 4 - Ruimte, Cultuurhistorie, Monumenten en Natuur	24
Programma 5 - Transformatie in het sociale domein	31
Programma 6 - Welzijn, Cultuurhuizenbeleid en Nieuwkomers	38
Programma 7 - Onderwijs(huisvesting), Jeugdbeleid en Kinderopvang	42
Programma 8 - Economie, Recreatie en Toerisme	47
Programma 9 - Sport, inclusief Sportaccommodaties, Kunst en Cultuur	50
Programma 10 - Verkeer en Vervoer	54
Programma 11 - Openbare Ruimte en Milieu	59
Programma 12 - Middelen en Ondersteuning	66
BBV-overzichten	72
• Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	73
• Overzicht Overhead	74
• Bedrag voor heffing VPB	75
• Bedrag voor onvoorzien	75

3. Paragrafen	76
Paragraaf Lokale Heffingen	77
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	89
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	96
Paragraaf Financiering	104
Paragraaf Bedrijfsvoering	112
Paragraaf Informatievoorziening	114
Paragraaf Verbonden Partijen	121
Paragraaf Grondbeleid	144
4. Overzicht van baten en lasten	147
Overzicht van baten en lasten 2019-2022	148
Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten	150
Berekening structureel saldo	152
5. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting	153
Uitgangspunten kadernota	154
Investeringsen	155
Reserves en Voorzieningen	156
Geprognosticeerde Balans	160
EMU saldo	161
6. Bijlagen	162
Overzicht BBV-indicatoren	163
Meerjaren Investeringsplan	166
Beleidskaders per programma	176
Staat van Subsidies	181
Overzicht van baten en lasten per taakveld	182
Overzicht van baten en lasten per programma, onderverdeeld naar product	186

Aanbiedings- brief begroting 2019-2022

Hierbij bieden wij u de ontwerp-Programmabegroting voor 2019 aan. Hierin is de jaarschijf 2019 van de door u vastgestelde Kadernota 2019-2022 opgenomen. De financiële vertaling van de kadernota is verder geconcretiseerd en de cijfers zijn bijgesteld op basis van de meest actuele gegevens en recente ontwikkelingen.

In vervolg op de kadernota is ook de begroting beleidsarm opgesteld. Dat houdt in dat we onder meer de ambities uit het raadsprogramma, het aangenomen amendement rond schulden afbouw en de aangenomen motie met betrekking tot de investeringsstop niet in de begroting hebben verwerkt. De vertaling hiervan vraagt een zorgvuldige afweging. In lijn met de uitwerking van het raadsprogramma en de vastgestelde focuspunten, presenteert het college u separaat een uitvoeringsprogramma waarin deze onderdelen zijn opgenomen (het zogenaamde spoor 2). Het gesprek hierover met de raad wordt gevoerd in oktober en november 2018. Het vastgestelde Uitvoeringsprogramma leidt tot een begrotingswijziging op de nu voorliggende begroting.

De Meerjarenbegroting laat in 2019 een negatief resultaat zien van € 1,2 miljoen. Geschoond voor incidentele effecten resteert er in 2019 een nadelig saldo van € 529.000. Dit is het materiële saldo waar de provinciaal toezichthouder op toetst. De overige jaren laten een klein positief resultaat zien. Ten opzichte van de beleidsarme kadernota is sprake

van een minder gunstig financieel resultaat. In de kadernota is het sociaal domein als risico opgenomen. Conform het vastgestelde beleid en richtlijnen van de Provincie zijn, op basis van gerealiseerde cijfers 2017, ramingen voor het sociaal domein opgenomen. De belasting- en legesinkomsten worden, met uitzondering van de precariobelasting, in 2019 verhoogd met 1,25%. Hiervoor hanteren wij de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) van februari 2018. Dit is conform de kadernota 2019-2022. Voor de heffingen voor riolering en afvalstoffen is kostendekkendheid het uitgangspunt.

Met betrekking tot de marktgelden en begraafrechten constateerden we al bij de begroting 2018 dat deze niet kostendekkend zijn. In 2019 wordt de marktverordening aangepast. We beschouwen op dat moment met u welke maatregelen we kunnen nemen om tot een hogere mate van kostendekkendheid van de markten te komen. Met betrekking tot de begraafrechten wordt op basis van een nieuw vast te stellen beheerverordening bezien in hoeverre we ook hier de kostendekkendheid kunnen verhogen. Deze wordt separaat aan u voorgelegd.

Het nieuwe raadsprogramma vormt nadrukkelijk het beleidskader voor de komende jaren. Middels het Uitvoeringsprogramma (spoor 2) willen we hier inhoud aan geven. Dit leidt mogelijk tot een aanpassing van deze begroting om zodoende invulling te geven aan het raadsprogramma.

Inleiding

1.1 Inleiding programmabegroting

Dit is de eerste begroting die wordt aangeboden door het huidige college. Na de verkiezingen in maart 2018 zijn een nieuwe raad en college aangetreden. Tevens is er een nieuw raadsprogramma vastgesteld in het voorjaar van 2018.

Op nationaal niveau is er in het voorjaar van 2018 een Interbestuurlijk Programma (IBP) vastgesteld in samenwerking met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Dit IBP leidt mogelijk tot de nodige gemeentelijke opgaven op diverse gebieden. Met name de energietransitie is een belangrijk aspect waar rekening mee moet worden gehouden. Zo moeten bijvoorbeeld nieuwe woningen gasloos worden gebouwd, en zullen gemeenten tevens een plan van aanpak moeten maken om de bestaande woningen te voorzien van nieuwe energiebronnen.

De economie kent nationaal inmiddels een relatief sterke groei. De werkloosheid is daardoor aan het teruglopen en huizenprijzen zijn weer aan het stijgen. In onze gemeente zien we het werkloosheidspercentage van 6,1% in 2013 dalen naar 3,8% in 2017. Dit ten opzichte van 4,9% als gemiddelde van Nederland in 2017 (cijfers waarstaatjegemeente.nl). De gemiddelde WOZ waarde is in onze gemeente in 2017 opnieuw gestegen (2,3% ten opzichte van 2016).

Hierna gaan wij in op de ontwikkelingen en prioriteiten binnen de programma's in deze begroting. Bij de uitwerking blijven wij voortdurend aandacht houden voor de veranderende rol en positie die wij als gemeente hebben in het licht van participatie. Beleidsontwikkeling en uitvoering met en door de samenleving zal ook in 2019 een leidend principe zijn. Daarbij is integraliteit een voortdurend aandachtspunt. De in te voeren Omgevingswet is een uitdrukkelijke weerslag van deze visie. Het beleid en de uitvoering op deelgebieden baseren we in deze begroting op bestaand beleid. De prioriteiten die we hierna benoemen vormen de richting voor het komende jaar 2019.

Gezonde financiën

De afgelopen jaren is, mede door de crisis, mondiaal de schuldenlast hoog opgelopen. Om nieuwe crises te voorkomen is het van groot belang dat de economische groei mede wordt benut om de schuldenlast terug te brengen. Ook onze gemeente heeft te maken met een relatief hoge schuldenlast. De afbouw van de schuld is dan ook tot een speerpunt van beleid gemaakt en zal in de komende begrotingsjaren onze aandacht vragen. De keuzes die dit vraagt, zijn niet uitgewerkt in deze beleidsarme begroting, maar maken deel uit van het Uitvoeringsprogramma. Op basis van het bestaande beleid ontwikkelt de netto schuld zich als volgt:

	Jaarrekening 2017	Actuele Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto-schuld	127.013	134.638	136.116	142.372	145.187	147.064

(bedragen x € 1.000)

Zorg voor iedereen

De landelijke ontwikkelingen in de jeugdzorg en de Wmo vragen nadrukkelijk aandacht de komende jaren. De structurele financiële doorvertaling vanuit 2017 is volledig opgenomen in de begroting. Ten opzichte van de kadernota zijn de structurele lasten voor ca. € 2 miljoen verhoogd. De huidige trend, waaronder de stijging van het aantal cliënten leidt tot het verder oplopen van de kosten. In 2018 is besloten een Task Force op te richten met als doel meer grip te krijgen op de transformatie in het sociaal domein, in zowel kwalitatieve als financiële zin.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk aandachtspunt voor het komende begrotingsjaar. Het nieuwe kabinet heeft op dit punt extra ambities opgenomen in het regeerakkoord. De uitstoot van broeikasgassen moet fors omlaag (het landelijk doel is om in 2030 49 procent minder broeikasgassen uit te stoten dan

in 1990). Het betekent dat men landelijk aan gaat sturen op een grootschalige omvorming van de energievoorziening van woningen en industrie. In onze gemeente zullen diverse aspecten van verduurzaming in het begrotingsjaar in concrete plannen worden vertaald. Het gaat daarbij om het energieneutraal maken van onze eigen gebouwen en het verder terugdringen van uitstoot emissies van het eigen wagenpark, het verder isoleren van bestaande bebouwing, energietransitie (gasloos bouwen) en circulaire economie. Ook hier geldt echter dat onze ambities in grote mate beperkt worden door de financiën op dit moment. We worden dan ook voor beleidskeuzes gesteld de komende jaren om inhoud te kunnen geven aan dit thema. De uitwerking hiervan is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma.

Wonen

Er is een grote behoefte aan nieuwe woningen in onze gemeente. We willen per dorp voldoen aan

de behoefte vanuit de verschillende doelgroepen. Daartoe werken we aan het creëren van ruimte en mogelijkheden op de woningmarkt. De vernieuwde woonvisie gaat vanaf 2019 het beleidskader bieden van waaruit we werken. Daarin maken we afspraken over wat we de komende jaren willen realiseren, gebaseerd op prognoses voor de komende jaren.

Doorontwikkeling planning & control

De planning & control producten zijn de afgelopen jaren in een doorontwikkeling gekomen. Zo is aandacht geschonken aan de lay-out en is een infographic geïntroduceerd. Om de begroting steeds toegankelijker en leesbaarder te maken is dit jaar aandacht geschonken aan de mate van detaillering. Zoals in de begroting van 2018 reeds is besloten, zullen we met de nieuwe raad in gesprek gaan over aanpassingen in de opzet en indeling van de begroting. Een eerste aanzet daartoe is reeds gegeven in deze begroting, conform besluitvorming in de kadernota. De programma's zijn nog hetzelfde als voorgaand jaar. We willen in de komende periode een voorstel doen voor een andere programma indeling. Dit om overlappings te voorkomen en de leesbaarheid en focus verder te versterken.

1.2 Financieel perspectief

De grondslag voor de begroting is de kadernota 2019, welke door uw raad op 9 juli 2018 is vastgesteld. De beleidsarme kadernota liet een beperkt financieel overschot zien. Om tot een reële begroting te komen, is het structurele effect op de jeugdzorg en Wmo vanuit de jaarrekening 2017 geheel verwerkt in deze begroting. Daarnaast is een aantal andere ontwikkelingen vertaald in deze beleidsarme begroting. Gezien de financiële situatie (beperkte financiële ruimte in de jaarschijven, een hoge schuldquote) en de wens van de raad om schulden af te bouwen, heeft het college een beleidsarme begroting opgesteld.

In het volgende overzicht wordt getoond wat er na de vaststelling van de kadernota 2019 in financiële zin is gebeurd. Onder het overzicht staan deze wijzigingen toegelicht. Op de laatste regel is te lezen dat de jaren 2020 – 2022 sluitend zijn en 2019 een tekort laat zien. Dit resultaat is verwerkt in alle cijfers in deze begroting alsmede in de schuldpositie.

Tijdens het opstellen van de begroting is de septembercirculaire nog niet ontvangen. Daarom houden we geen rekening met mogelijke effecten hiervan. Dit in lijn met de uitgangspunten die de Provincie hiervoor hanteert. De septembercirculaire wordt verwerkt als afzonderlijk raadsvoorstel, welke voor de raad beschikbaar is op het moment dat besluitvorming over de begroting aan de orde is.

Verloop begrotingssaldo 2019-2022

		2019		2020		2021		2022	
A	Saldo meerjarenbegroting na kadernota (beleidsarm)	-273	N	646	V	1.009	V	2	V
	<u>Raadsbesluiten na kadernota 2019:</u>								
B	Financiële effecten meicirculaire 2018	525	V	483	V	637	V	1.236	V
C	Vaststelling MPG 1-1-2018	-138	N	146	V	-33	N	0	V
D	Saldo vertrek begroting 2019 (A t/m C)	114	V	1.275	V	1.613	V	1.238	V
	<u>Mutaties i.v.m. realistisch begroten:</u>								
E	Bijstelling budgetten sociaal domein naar realisatie 2017	-2.084	N	-1.963	N	-2.218	N	-2.419	N
F	Stelpost ruimte onder BCF-plafond	539	V	539	V	539	V	539	V
G	Extra dividendopbrengst BNG	215	V	215	V	215	V	215	V
H	Diverse afwijkingen	7	V	-34	N	-125	N	467	V
I	Saldo meerjarenbegroting inclusief incidentele effecten (D t/m H)	-1.210	N	32	V	23	V	40	V
J	Incidentele effecten	681	V	17	V	90	V	89	V
K	Structureel saldo meerjarenbegroting (I t/m J)	-529	N	49	V	113	V	129	V

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

D. Saldo vertrekpunt begroting 2019 (A t/m C)

Dit betreft het door de raad vastgestelde saldo van de meerjarenbegroting 2019-2022. Dit saldo bestaat uit de vastgestelde kadernota 2019 (beleidsarm) inclusief de financiële effecten van de eerste bestuursrapportage 2018, de financiële effecten van de meicirculaire 2018 en de financiële effecten van het vastgestelde MPG (Meerjaren Perspectief Grondexploitaties) per 01-01-2018.

E. Bijstelling budgetten sociaal domein naar realisatie 2017

In de begroting 2019 zijn de budgetten voor het sociaal domein bijgesteld naar het niveau van de realisatie 2017. Dit is in lijn met de afspraken hierover met de Provincie.

F. Stelpost ruimte onder BCF-plafond

Als gevolg van de nieuwe systematiek met betrekking tot de ruimte onder het BTW compensatiefondsplafond mag de ruimte niet meer (volledig) als structureel dekkingsmiddel worden ingezet. In afwachting van definitieve voorschriften hierover, staat de provinciaal toezichthouder toe om voor een deel van het bedrag een stelpost in de begroting op te nemen. De stelpost is bepaald op 50% van het bedrag aan ruimte onder het BCF-plafond. Deze ruimte blijkt uit de analyse van de meicirculaire. Daarbij is de stelpost vanuit het voorzichtigheidsbeginsel “vastgekleit” op het niveau van 2019.

G. Extra dividendopbrengst BNG

In de begroting is de dividendopbrengst Bank Nederlandse Gemeenten gebaseerd op dividenduitkering over 2016. De dividenduitkering BNG laat echter een stijgend verloop zien vanaf het jaar 2015 (ontvangst 2016). De afgelopen jaren is het extra dividend dat wij hebben ontvangen ieder jaar als incidentele bate verantwoord, omdat een inschatting van het extra dividend vanwege onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten niet mogelijk is. Het verschil tussen de begrote en de werkelijke dividendopbrengsten is momenteel echter dermate groot, dat het niet realistisch lijkt om uit te blijven gaan van de begrote dividenduitkering over 2016. Daarom is besloten om de dividendopbrengst in de begroting structureel op te hogen. Het bedrag is nu gebaseerd op de gemiddelde dividendopbrengst van de jaren 2016 en 2017.

H. Diverse afwijkingen

In dit saldo zijn de financiële effecten verwerkt van een aantal zaken, die na de kadernota 2019 verder zijn uitgewerkt. Te denken valt aan het verwerken van de staat van salarissen, het toerekenen van uren, overhead, afschrijving en rente aan producten. Het voordeel in 2022 heeft met name betrekking op budgetten die jaarlijks fluctueren. Bij de kadernota 2019 is het merendeel van de budgetten van jaarschijf 2021 doorgetrokken naar 2022. Voor een aantal budgetten is dit echter niet terecht, omdat de hoogte van deze budgetten jaarlijks fluctueert. Het gaat dan

met name om de budgetten m.b.t. de verkiezingen, betaalde rente op langlopende leningen en budgetten m.b.t. de grondexploitaties. Het aanpassen van deze budgetten in jaarschijf 2022 levert een incidenteel voordeel in dit jaar op. In het jaar 2022 verwachten we lagere uitgaven binnen het sociaal domein (€ 100.000). Dit vanuit de gedachte dat de innovaties dan of tot besparingen hebben geleid of worden afgebouwd (omdat deze niet tot besparingen gaan leiden).

I. Saldo meerjarenbegroting inclusief incidentele effecten (D t/m H)

Dit betreft het saldo vertrekpunt begroting 2019 (zie onder D) inclusief alle verwerkte mutaties in het kader van realistisch ramen (E t/m H).

J. Incidenteel saldo

Dit betreft de correctie van de incidentele lasten en baten op het saldo van de meerjarenbegroting 2019-2022.

K. Structureel saldo meerjarenbegroting (I+J)

Dit betreft het structurele saldo van de meerjarenbegroting 2019-2022. Het is het resterende saldo wanneer de incidentele baten en lasten uit het begrotingssaldo zijn gehaald en maakt inzichtelijk in hoeverre structurele lasten door structurele baten worden gedekt. De Provincie toetst op het structureel reëel begrotingssaldo voor het toewijzen van het begrotingsregime.

Programmaplan

PROGRAMMA

1

Bestuurlijke Zaken

Lokale democratie:
op gezamenlijke kracht

A. Wat zijn de ontwikkelingen

- **Implementatie Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)**

De Wnra wijzigt de rechtspositie van ambtenaren. Zo wijzigt de eenzijdige aanstelling in een tweezijdige arbeidsovereenkomst. Naar verwachting treedt deze wet op 1 januari 2020 in werking.

- **Regionale Samenwerking (U10)**

In 2019 is de inzet de netwerksamenwerking tussen de deelnemende partners van de U10 (zowel ambtelijk als bestuurlijk) verder vorm te geven en te concretiseren.

Binnen het programma Bestuurlijke Zaken hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

	Speerpunten		Acties
1.	Inwoners en partners hebben vertrouwen in het lokaal bestuur.	1.1	Het bestuur is integer en werkt aan een voortdurend bewustzijn van integer handelen.
		1.2	Samen met stakeholders implementeren we in 2019 de Wnra.
		1.3	Bij de verkiezingen in 2019 wordt de in 2018 geïntroduceerde nieuwe telmethode opnieuw toegepast.
		1.4	Bij de verkiezingen in 2019 wordt, indachtig onze op het VNG-congres aangenomen motie Verkiezingen, ingezet op het bevorderen van inclusie.
		1.5	Voor wat betreft privacy en integriteit wordt begin 2019 een bewustwordingsplan opgesteld waaraan in 2019 uitvoering wordt gegeven.
		1.6	Voor wat betreft onze participatie-aanpak 'Sluit je aan?#verbinden #doen!' worden in 2019 trainingen voor medewerkers en een masterclass voor de gemeenteraad gegeven.
2.	Het belang van de Utrechtse Heuvelrug wordt vertegenwoordigd op regionaal en nationaal niveau.	2.1	Binnen de U10 wordt aan de hand van 5 thematafels en 3 opgaveteams praktisch vorm gegeven aan verdere vormgeving en concretisering van de netwerkorganisatie.

C. Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Raad	-921	N	-978	N	-924	N	-924	N	-924	N	-959	N
College	-542	N	-1.354	N	-1.381	N	-1.398	N	-1.400	N	-1.403	N
Verkiezingen	-64	N	-98	N	-140	N	-34	N	-108	N	-108	N
Naturalisatie	6	V	0	V	0	V	0	V	0	V	0	V
GBA basisadministratie	-88	N	-33	N	-33	N	-33	N	-33	N	-33	N
Resultaat	-1.607	N	-2.462	N	-2.478	N	-2.389	N	-2.464	N	-2.503	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Raad:			
De verschillen op dit product ontstaan met name door: a) lagere lasten door gemeenteraadsverkiezingen in 2018 € 35.000 (I) b) accountantskosten vallen lager uit mede door aanbesteding € 30.000 (S). De rest bestaat uit diverse kleine afwijkingen.	54	V	I/S
College:			
De verschillen op dit product ontstaan met name door een aantal kleinere posten die hoger uitvallen: a) hogere personeelslasten € 16.000 b) verhoging van de contributie VNG € 9.000.	27	N	S
Verkiezingen:			
Het nadeel op dit product ontstaat met name door het organiseren van een extra verkiezing in verband met het Europees parlement € 30.000 (I) en daaraan gerelateerde organisatorische lasten.	42	N	I

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- Netwerksamenwerking U10

2

PROGRAMMA

Veiligheid en Handhaving

Veiligheid is geen toeval

A. Wat zijn de ontwikkelingen

In het Raadsprogramma 2018-2022 heeft u ten aanzien van Veilig leven in de Utrechtse Heuvelrug, aangegeven wat u van belang vindt om aandacht aan te besteden. Hieronder schetsen wij u de relevante ontwikkelingen op deze terreinen:

- Een **Integraal Veiligheidsplan** voor de jaren 2019-2022 wordt in 2018 opgesteld in samenwerking met de gemeenten van het politie basisteam Utrechtse Heuvelrug (Veenendaal, Renswoude, Rhenen, Wijk bij Duurstede). Normaal gesproken wordt een IVP per gemeente opgesteld. Bij grensoverschrijdende onderwerpen is het nodig om efficiënt samen te werken met deze buurgemeenten en de politiecapaciteit slim te verdelen. Dit gaat onder andere over de aanpak van ondermijning. Naast samenwerking met de buurgemeenten en het opstellen van een gezamenlijk IVP, blijft lokaal maatwerk noodzakelijk.
- Aandacht voor het tegengaan van **ondermijning** (vermenging van onder- en bovenwereld) vormt een steeds groter wordende uitdaging in de gemeenten in Nederland. Wij zien dat toenemende bestrijding elders, tot verplaatsing leidt van

criminele activiteiten (waterbedeffect). Hiervoor zijn eerder geen extra middelen gereserveerd en met de huidige capaciteit is het niet mogelijk om extra inspanningen te leveren. In het geactualiseerde Integraal Veiligheidsplan 2019-2022 wordt opgenomen wat de gemeente aan extra inspanningen gaat leveren en wat daarvoor nodig is.

- **Overheveling toezicht en handhaving asbest naar de ODRU in 2019.** Het toezicht op sloopmeldingen en asbestverwijdering en de handhaving hierop behoeft een bijzondere expertise. Het vraagt veel inspanning om de gemeentelijke Wabo-toezichthouders bevoegd te maken en te houden. De toezichthouders van de Odru hebben deze kennis wel in huis en zijn hiervoor wel bevoegd.
- Er is een beleidsnota in voorbereiding waarin staat hoe de gemeente wil omgaan met **permanente bewoning op recreatieparken**. Dit heeft gevolgen voor capaciteit en prioritering op andere vlakken. In deze nota worden verschillende scenario's geschetst en aan u voorgelegd. Naar verwachting wordt deze nota begin 2019 vastgesteld

- In de verdere **versterking van de verbinding tussen het zorg- en veiligheidsdomein** zijn twee ontwikkelingen van belang:

1. Personen met verward gedrag

In het kader van de doorontwikkeling van de aanpak van personen met verward gedrag werken we verder aan de implementatie van het stabiliteitsmodel en de stressorenaanpak.

2. Wet verplichte ggz (zie ook programma 5)

De inwerktreding van deze wet is verschoven naar 1 januari 2020. Deze wet is de opvolger van de Wet Bopz en maakt het mogelijk om mensen in verband met psychiatrische problematiek gedwongen te laten opnemen en behandelen. Het zwaartepunt verschuift van opname naar behandeling.

Binnen het programma Veiligheid en Handhaving hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

	Speerpunten		Acties
1.	Inwoners en ondernemers ervaren een sociaal en fysiek veilige leefomgeving.	1.1	Het vasthouden en op onderdelen versterken van de sociale veiligheidssituatie: opstellen Integraal Veiligheidsplan met de 4 gemeenten uit het basisteam
		1.2	Het organiseren en uitvoeren van brandweezorg (VRU)
		1.3	Organiseren en inzetten van de gemeentelijke crisisorganisatie.
		1.4	Extra inzet op ondermijning, o.a. door uitbreiden BIBOB-beleid, bestuurlijke weerbaarheid binnen de gemeentelijke organisatie vergroten en meer juridische handhavingscapaciteit in te zetten. De gemaakte keuzes bij het IVP geven aan welke ruimte er is en hoe die inzet vorm krijgt.
		1.5	Opstellen beleidsnota waarin staat hoe om te gaan met permanente bewoning op recreatieparken.
		1.6	(Her)prioriteren inzet van de BOA's. De raad via RIB hierover informeren
		1.7	Voor de aanpak van personen met verward gedrag werken we verder aan de implementatie van het stabiliteitsmodel en de stressorenaanpak.
2.	Beschermen van de kwaliteit van de leefomgeving.	2.1	Het uitvoeren van toezichts- en handhavingstaken voor de taakvelden WABO, APV/bijzondere wetten en bestemmingsplannen.
		2.2	Overheveling toezicht en handhaving asbest naar de ODRU in 2019.

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Rampenbestrijding	-3.032	N	-2.992	N	-3.225	N	-3.132	N	-3.143	N	-3.213	N
Veiligheidsplan	-549	N	-895	N	-738	N	-738	N	-738	N	-738	N
Resultaat	-3.581	N	-3.887	N	-3.963	N	-3.870	N	-3.880	N	-3.951	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Rampenbestrijding:			
Het nadeel op dit product ontstaat met name door de stijging van de bijdrage aan de verbonden partij Veiligheidsregio Utrecht (VRU) van € 228.000.	233	N	S
Veiligheidsplan:			
Het voordeel op dit product ontstaat met name door de verminderde inzet van Boa's met ingang van 2019 € 79.000 (S) en de hieraan toegerekende loonkosten. Het amendement handhavers had een looptijd tot en met 2018 en bij de kadernota 2019 is de inzet van de Boa's opgenomen in tabel 9.	157	V	S

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- Omgevingsdienst regio Utrecht (OdrU)
- Veiligheidsregio Utrecht (VRU)

PROGRAMMA

3

Dienstverlening

Altijd en overal

A. Wat zijn de ontwikkelingen

- **Actualisering beleid dienstverlening**

Afgelopen jaren is steeds meer dienstverlening en bijbehorende informatievoorziening gedigitaliseerd. Daarbij is ingezet op zelfredzaamheid van inwoners en ondernemers, ook voor het afnemen van producten en diensten. Ons huidige vastgestelde dienstverleningsbeleid (M-dienstverlening) is vormgegeven in de periode rond 2012-2014 en gefragmenteerd uitgewerkt naar een aantal kanalen zoals telefonie en website. Inmiddels is duidelijk dat de inzichten voor ontwikkelingen van toen, voor een belangrijk deel niet meer kloppen met de praktijk van nu en de wensen voor morgen. Dat vraagt een actualisering van ons beleid op het gebied van dienstverlening en ook afstemming over hoe wij onze dienstverlening leveren in de inmiddels acht kanalen van contacten met onze inwoners en ondernemers. Eind 2018 willen wij dit beleid hebben geactualiseerd. In 2019 vertalen we dit naar nieuwe dienstverleningsafspraken en in een aantal gevallen ook een andere manier van werken.

- **Europese toegangspoort: Single Digital Gateway**

De EU wil de informatievoorziening vanuit de lidstaten aanbieden aan alle EU-burgers en bedrijven via een Europese toegangspoort,

de Single Digital Gateway. Deze digitale toegangspoort zal toegang geven tot online-informatie, -procedures en -diensten voor ondersteuning en probleemoplossing. Zo is informatie over wonen, werken en ondernemen in andere lidstaten gemakkelijk te vinden. De verordening geeft alle nationale, regionale en lokale overheden voor de verschillende onderdelen twee tot vijf jaar de tijd om de implementatie voor te bereiden. Binnen twee jaar moeten de centrale overheden hun informatievoorziening aangepast hebben voor EU-burgers en bedrijven. Voor lokale overheden geldt een termijn van vier jaar. Vijf jaar na de inwerkingtreding zijn alle relevante procedures voor EU-burgers en bedrijven toegankelijk en voorzien van vertaalde toelichtingen.

In die vijf jaar moeten de lidstaten daarvoor ook een uitwisseling op gang brengen waarin bewijsstukken onderling worden uitgewisseld: als een burger of bedrijf een aanvraag indient bij een overheidsorganisatie moet de laatste de relevante gegevens bij de lidstaat opvragen waar de aanvrager vandaan komt.

In 2019 wordt er een analyse gemaakt van de impact en alvast mogelijke voorbereidingen getroffen.

- **Wet elektronische publicatie algemene bekendmakingen en mededelingen**

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft een wetsvoorstel gepubliceerd op internetconsultatie.nl waarin besluiten van gemeenten voortaan online gepubliceerd moeten worden in plaats van (of naast) dagbladen en lokale huis-aan-huisbladen

In het regeerakkoord is afgesproken dat communicatie door de overheid zoveel mogelijk digitaal plaats vindt. De staatssecretaris wil daarom dat gemeenten, provincies en ook waterschappen al hun besluiten voortaan bekendmaken in de online publicatiebladen op overheid.nl. Daarnaast komt de verplichting dat gemeenten een attenderingsservice instellen, zodat burgers relevante berichten per e-mail kunnen ontvangen. De staatssecretaris wil met de maatregel bereiken dat alle informatie digitaal beschikbaar is en er een einde komt aan de 'huidige gefragmenteerde informatievoorziening'. Door de attenderingen krijgen burgers berichten op maat.

Op dit moment publiceren wij al verordeningen en vergunningen op overheid.nl. Zodra de wet in werking treedt, volgen wij deze. Of dit extra investeringen vraagt (bijvoorbeeld in onze software voor het uploaden van de informatie) is op dit moment nog niet te voorzien.

- **Paspoort- en Rijbewijzen-dip**

Door het verlengen van de termijn van paspoorten van 5 jaar naar 10 jaar, in maart 2014, komt er een “dip” in het aantal te verlengen paspoorten vanaf medio 2019 tot 2023. Daarna is er weer een sterke stijging. Eenzelfde golfbeweging kennen we ook bij de rijbewijzen (daar werd vanaf oktober 1986 de termijn verlengd naar 10 jaar). Op dit moment stijgen de aantallen rijbewijsaanvragen nog doordat we op de piek zitten en door de economische situatie en compenseert het voor een klein deel de daling bij paspoorten. Vanaf 2021 treedt hier ook een daling op, tot eind 2026. Vanaf medio 2021 is er echter een “dubbele dip” gedurende ongeveer anderhalf jaar.

Onze gemeente blijkt niet één op één de landelijke trends te volgen, onder meer door onze bevolkingssamenstelling met relatief welvarende en ook oudere inwoners. Terugval in aantallen te verstrekken documenten zorgt ook voor een terugloop in legesinkomsten. We werken aan een onderzoeksplan om de “dips” beter in kaart te brengen en te bepalen wat we kunnen doen om de gevolgen van de beide “dips” waar mogelijk op te vangen. In 2019 moet dit resulteren in een plan van aanpak.

Dorpsgericht werken

Onze gemeente vindt dorpsgericht werken belangrijk. We werken volgens de Visie toekomst dorpsgericht werken (2017). Met deze visie:

- Leveren we maatwerk per dorp;
- Werken we vraaggericht en kennen we onze dorpen.

Elk dorp heeft eigen behoeften en vragen.

De dorpswethouder en de dorpscoördinator zorgen samen met de dorpsnetwerken en de sociaal makelaar voor:

- Het ophalen van wensen en gevoelens (o.a. middels een periodiek dorpsgesprek en opschalen binnen de gemeentelijke organisatie waar nodig);
- Het monitoren van gemaakte afspraken;
- Het creëren van draagvlak voor de inzet van het dorpsbudget (zowel in het dorp als in de organisatie).
- Het faciliteren van initiatieven van inwoners

Als we beleid maken, zorgen we voor participatie aan de voorkant, waarbij we verschillende behoeftes die leven in de dorpen meenemen.

Speerpunt 2019

- We richten binnen de organisatie dorpsstafels in, waarbij diverse thema's elkaar ontmoeten en integraal werken;
- Dorpsgericht werken wordt geïntegreerd in de Omgevingswet

Binnen het programma Dienstverlening hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

Speerpunten		Acties	
Dienstverlening			
1.	Inwoners zijn tevreden over de kwaliteit van onze dienstverlening.	1.1	Dienstverlening is begrijpelijk, eenvoudig en toegankelijk ingericht.
		1.2	We handelen volgens onze dienstverleningsafspraken.
Dorpsgericht werken			
2.	Inwoners ervaren een herkenbare identiteit en sociale samenhang in de verschillende dorpen.	2.1	In samenspraak met de inwoners maatwerk in de dorpen leveren.
		2.2	Beleid en projecten participatief aanpakken.
		2.3	Zorgen voor samenhang tussen het aanbod van voorzieningen op het gebied van wonen, zorg en welzijn (woonservice-gebieden).
		2.4	Netwerkmethode ontwikkelen om intern integraal en dorpsgericht te kunnen werken ('dorpstafels')

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
CIE + klachtenafhandeling	-145	N	-222	N	-199	N	-199	N	-199	N	-199	N
M-dienstverlening	-1.189	N	-899	N	-1.017	N	-1.132	N	-1.130	N	-1.140	N
Dorpsgerichtwerken	-295	N	-405	N	-422	N	-422	N	-421	N	-418	N
Bouw- en woningtoezicht	713	V	-478	N	-208	N	-204	N	-203	N	-204	N
Resultaat	-917	N	-2.004	N	-1.845	N	-1.956	N	-1.953	N	-1.961	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
M-dienstverlening:			
Het nadeel op dit product ontstaat met name door het lager aantal reisdocumenten dat in 2019 wordt vervangen voor € 110.000 als gevolg van de aanpassing van de geldigheidstermijn van vijf naar tien jaar.	118	N	S
Bouw- en woningtoezicht:			
Het voordeel op dit product ontstaat met name doordat de baten € 68.000 hoger zijn vanwege de indexering van de tarieven leges omgevingsvergunning. En daarnaast zijn de lasten € 202.000 lager omdat er in 2018 incidentele kosten zijn geraamd vanwege intensivering handhaving vanuit het raadsprogramma 2014-2018.	270	V	S
Diverse kleine afwijkingen:	7	V	S

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)

4

PROGRAMMA

Ruimte, Cultuurhistorie, Monumenten en Natuur

Groen en Vitaal in balans

A. Wat zijn de ontwikkelingen

- **Omgevingswet**

We zetten onze werkzaamheden in het programma Implementatie Omgevingswet voort. Dat betekent dat we een Omgevingsvisie opstellen en de bouwstenen voor het Omgevingsplan gereed maken. Ook werken we aan een soepele overgang van het huidige naar het nieuwe recht, bereiden we de organisatie voor op een nieuwe manier van werken en bereiden we de informatiesystemen voor op de aansluiting op het Digitale Stelsel Omgevingswet.

De opgave van de Energietransitie wordt meegenomen bij het opstellen van de Omgevingsvisie. (Zie voor de inhoud van de Energietransitie programma 11.)

- **Nota niet-recreatief gebruik van recreatie-terreinen en Bestemmingsplan Recreatieterreinen**

Op dit moment wordt een beleidsnota opgesteld waarin wordt vastgelegd hoe er wordt omgegaan met niet-recreatief gebruik van recreatieterreinen. Daaronder wordt ook begrepen het gebruik van

vakantieverblijven voor permanente bewoning. Zodra deze nota door de gemeenteraad is vastgesteld, kan een voorontwerp-bestemmingsplan Recreatieterreinen ter visie worden gelegd.

- **Mariniersterrein**

Op 8 maart 2018 heeft de raad een belangrijke stap gezet in het proces van herbestemming van de Marinierskazerne in Doorn. In 2019 zal op basis van de uitspraken van de raad gewerkt worden aan een definitief ontwikkelingskader voor de verkoop en herbestemming van de Marinierskazerne. De raad kan medio 2019 het ontwikkelingskader vaststellen.

- **Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug**

Het Nationaal Park is een belangrijk regionaal netwerk ter behoud en ontwikkeling van de natuur en recreatie op de Utrechtse Heuvelrug.

Vanaf 2018 zijn alle taken uit het voormalige recreatieschap ten aanzien van het beheer van routes en paden belegd bij het Nationaal Park. Afgelopen jaren heeft het park onder

de vlag “nieuwe stijl” een traject ingezet om de organisatie slagvaardiger te maken en de lusten en lasten beter te verdelen. Dit heeft geresulteerd in een Samenwerkingsagenda. In januari heeft ons college een intentieovereenkomst getekend, waarin het aangeeft de Samenwerkingsagenda te zullen ondersteunen en zich te zullen inspannen om de beschreven doelen te bereiken. Dit leidt tot een beduidend hogere jaarlijkse bijdrage, bestaand uit een basisdeel en een projectendeel.

- **Grafheuvelproject**

Ter beheer, behoud en ontsluiting van de prehistorische grafheuvels is in 2012 samen met de provincie een onderzoeksproject gestart, uitgevoerd door de Universiteit Leiden. In de periode 2014 tot en met 2025 worden in totaal 119 mogelijke grafheuvels onderzocht en op echtheid getoetst. Er resteren voor de periode 2019-2025 74 heuvels die onderzocht worden. De kosten voor het onderzoek worden gedragen door de gemeente (vanuit het budget voor monumenten) en de provincie volgens 50/50-verdeling.

- **Evaluatie Archeologiebeleid**

In onze Beleidskaart Archeologie is voor elke locatie in onze gemeente aangegeven wat de verwachting is ten aanzien van archeologische vondsten en sporen in de grond. Omdat door onderzoek de kennis over archeologische resten steeds voortschrijdt, heeft de raad bepaald dat de kaart elke vier jaar geactualiseerd wordt. In 2019 worden de inzichten van de afgelopen jaren verwerkt en wordt een herziene Beleidskaart Archeologie ter vaststelling aangeboden aan de raad. Voor de aanpassing van de beleidskaart is technische en inhoudelijke kennis nodig, die zal moeten worden ingehuurd. De kosten hiervoor worden gedragen door de gemeente (vanuit het budget voor monumenten).

- **Cultuurhistorische waardenkaart**

We zetten het opstellen van een cultuurhistorische waardenkaart voort: een digitale kaart met daarop de cultuurhistorisch waardevolle objecten in onze gemeente, voorzien van beleidsregels. Dit doen we in een samenwerkingsverband met de gemeenten Renswoude, Woudenberg en Rhenen, onder projectleiderschap van O-gen en met subsidie van de provincie.

- **Woonvisie**

In het najaar van 2018 is een nieuwe Woonvisie met daaraan gekoppelde acties en bijbehorend budget in de raad behandeld. In 2019 en daarna voeren we - na vaststelling - deze visie uit.

Binnen het programma Ruimte, Cultuurhistorie, Monumenten en Natuur hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

	Speerpunten		Acties
1.	Inwoners zijn tevreden over de ruimtelijke ordening en inrichting van de gemeente.	1.1	Het uitvoeren van het 'plan van aanpak actualiseren bestemmingsplannen'.
		1.2	Tijdig en adequaat begeleiden van bestemmingsplanprocedures bij nieuwe bouwontwikkelingen.
		1.3	Het proactief ontwikkelen van gebiedsvisies.
2.	Voldoende woningen voor alle inwoners: doorstroming in de voorraad sociale woningen en meer betaalbare huur- en koopwoningen beschikbaar voor middeninkomens.	2.1	Regisseren en uitvoeren Woonvisie – programma woningmarkt in beweging.
		2.2	Regisseren en uitvoeren woningbouwprogramma.
		2.3	Regisseren en uitvoeren Lokaal maatwerk, Urgentieregeling en Huisvesting Statushouders.
		2.4	Regisseren en uitvoeren woonwagenbeleid: Lijsterbes.
3.	Levensloopbestendig wonen: inwoners met een beperking kunnen in ieder dorp wonen en in hun woonomgeving de benodigde zorg en dienstverlening krijgen.	3.1	Regisseren en uitvoeren Woonvisie – programma levensloopbestendig wonen.
4.	Duurzaam wonen: inwoners wonen duurzaam in duurzame woningen.	4.1	Regisseren en uitvoeren Woonvisie – programma duurzaam wonen.
		4.2	We werken samen in U10+ verband aan energiebesparing bij particuliere woningen.
5.	Inwoners zijn tevreden over de groene, ecologische, landschappelijke, cultuurhistorisch en archeologisch waardevolle leefomgeving.	5.1	Samen met gebiedspartijen in heel de Heuvelrug, Geldersche Vallei en Kromme Rijngebied komen tot concrete projecten, landschapsbeheer en beleving.
		5.2	Het uitvoeren van de bomenverordening.
		5.3	Het aanwijzen van nieuwe gemeentelijke monumenten en het stimuleren en adviseren van eigenaren.
		5.4	Het bijhouden en uitwerken van een cultuurhistorische waardenkaart.

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Allemanswaard	-82	N	-40	N	-41	N	-41	N	-40	N	-40	N
Musea	-150	N	-239	N	-245	N	-246	N	-247	N	-247	N
Monumentenzorg	-249	N	-326	N	-302	N	-294	N	-293	N	-290	N
Natuur en Landschap	-441	N	-359	N	-388	N	-381	N	-379	N	-379	N
Bestemmingsplannen	-955	N	-850	N	-463	N	-446	N	-462	N	-471	N
Invoeren Omgevingswet	0	V	-757	N	-822	N	-67	N	-67	N	-69	N
Ruimtelijke ordening	0	V	0	V	-401	N	-408	N	-440	N	-438	N
Wonen	-278	N	-286	N	-308	N	-280	N	-280	N	-279	N
Resultaat	-2.156	N	-2.858	N	-2.970	N	-2.163	N	-2.209	N	-2.213	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Natuur en Landschap			
De lasten zijn € 29.000 hoger vanwege een toename van de onderhouds-werkzaamheden.	29	N	S
Bestemmingsplannen			
De lasten zijn lager omdat de activiteiten omtrent partiële bestemmingsplanwijzigingen worden verantwoord onder het nieuwe product Ruimtelijke Ordening.	387	V	S
Invoeren Omgevingswet			
De lasten zijn hoger omdat een deel van de ambtelijke capaciteit wordt vrijgemaakt voor de invoering van de Omgevingswet.	65	N	I
Ruimtelijke Ordening			
De lasten zijn hoger omdat de activiteiten van partiële bestemmingsplanwijzigingen worden verantwoord voorheen werden verantwoord op het product Bestemmingsplanen.	401	N	S
Diverse kleine afwijkingen	4	N	S

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- Omgevingsdienst regio Utrecht (ODrU)
- Regionaal Historisch Centrum (RHC)

PROGRAMMA

5

Transformatie in het sociale domein

Meedoen aan het
maatschappelijk leven

A. Wat zijn de ontwikkelingen

I. Inleiding

Binnen dit programma hebben we de opgave om inwoners goede ondersteuning en zorg te bieden, dichterbij de inwoners, op maat en in samenhang georganiseerd. Deze opgave omschrijven we als de transformatie binnen het sociaal domein.

In de transformatie werken we aan sterkere sociale structuren in de dorpen, een sterker aanbod aan algemene voorzieningen, een goede toegang en monitoring. We regelen dat de gevraagde individuele ondersteuning beschikbaar, kwalitatief goed en direct inzetbaar is. Keuzevrijheid voor onze inwoners is daarbij belangrijk.

We werken daarbij met het model van de piramide van eigen kracht. In de top zien we de individuele voorzieningen, in het middenstuk de collectieve voorzieningen en de toegang tot de zorg en ondersteuning en in het onderste deel de versterking van de sociale structuren in onze dorpen. De beweging die we willen maken is inzetten op groen en blauw en op samenhang tussen de kolommen. De integrale doelstellingen zijn opgenomen in programma 5. In bijgaand schema ziet u in welke programma's u de onderdelen van de transformatie kunt vinden. Daarnaast valt een klein deel van de activiteiten ook onder de programma's 3, 4 en 9.

We constateren dat de transities van de nieuwe taken in jeugdhulp en Wmo geslaagd zijn, maar dat de transformatie nog volop in gang is. We zien het aantal cliënten en uitgaven stijgen. Om de kosten te beheersen is een verdergaande transformatie nodig. We gaan ervan uit dat de optelsom van de vele acties ertoe gaat leiden dat we vanaf 2021 het eerste effect in onze uitgaven gaan zien.

Voor het verder verbeteren van de kwaliteit hebben we meer sturingsinformatie nodig. We brengen samenhang vanuit verschillende informatiebronnen, zoals de Dorpsprofielen, die de GGD regio Utrecht ontwikkelt, en de Woonzorgwijzer.

Om deze grote opgave uit te kunnen voeren,

zoeken we waar mogelijk versterking door regionale samenwerking. Zo werken we bovenregionaal samen bij de jeugdbescherming en bij de jeugdhulp met verblijf. Regionaal voeren we met onze vier partnergemeenten gezamenlijk de inkoop en het contractmanagement uit. We onderzoeken ook of meer samenwerking van de backoffices in de regio leidt tot verhoging van de kwaliteit van de dienstverlening en de informatie. We brengen daarnaast bij elke opgave in beeld of samenwerking meerwaarde heeft. Zo voeren we regionaal een programma transformatie jeugdhulp uit.

In de open huis aanbesteding, waarvoor we in onze regio hebben gekozen, ligt voor de beheersing een belangrijke rol bij de toegang (sociale dorpssteams, huisartsen, schoolartsen, Samen Veilig). De toegang tot zorg via onze sociale dorpssteams ontwikkelen we verder, waarbij de focus ligt op één gezin-één plan-één regisseur en de juiste expertise bij de vraagverheldering van inwoners.

We blijven in gesprek met alle partners in de toegang over het verbeteren van de sociale basisinfrastructuur.

II. Nieuwe wetgeving

Woonplaatsbeginsel jeugdhulp

Vanaf 1 januari 2020 wijzigt de Jeugdwet ten aanzien van het woonplaatsbeginsel. In het nieuwe woonplaatsbeginsel hoeft voor het bepalen van de verantwoordelijke gemeente het gezag/voogdij

niet meer te worden uitgezocht en wordt voor de woonplaats aangesloten bij de Basisregistratie Personen (BRP). Bij verblijfszorg is de gemeente van herkomst verantwoordelijk voor het kind. Deze wetswijziging heeft gevolgen voor zowel onze inkomsten als onze uitgaven voor jeugdhulp. Daarnaast vraagt de wijziging om aanpassingen van administratieve processen. In 2019 bereiden wij ons hierop voor.

Programma 'Geweld hoort nergens thuis'

Dit landelijke programma richt zich op het tijdig herkennen van de signalen van huiselijk geweld en mishandeling en het doorbreken van de cirkel van geweld. Deze ontwikkeling wordt meegenomen in de (boven)regionale en gemeentelijke visie huiselijk geweld en kindermishandeling, waaraan vanaf 1 januari 2019 uitvoering wordt gegeven.

Wmo-abonnementstarief

Het kabinet is voornemens, ondanks tegenstand van gemeenten, het Wmo-abonnementstarief in te voeren. Dit betekent dat iedere gebruiker van de Wmo met ingang van 2019 een vaste maximale eigen bijdrage betaalt van € 17,50 per 4 weken. Naast een daling van de inkomsten van de eigen bijdragen, die al in deze begroting is verwerkt, verwachten wij hierdoor een toename in het gebruik van de Wmo. Hoe groot die toename zal zijn, is nog niet bekend.

Door decentralisatie Beschermd Wonen

(zie ook programma 6 voor Wonen en Zorg)

Naar verwachting verschuift vanaf 2021 de verantwoordelijkheid voor inwoners die nu nog in beschermde woonvoorzieningen wonen van de centrumgemeente naar de regiogemeenten. In vervolg op de vastgestelde Regionale Koers beschermd wonen en maatschappelijke opvang moeten wij een breed palet aan voorzieningen gaan bieden: van lichte vormen van begeleiding tot gespecialiseerde opvang en beschermd wonen. Hierbij is het onze opgave om meer dan nu andere mogelijkheden te benutten om ook deze inwoners een passende woonvorm te bieden. Dit vormt een onderdeel van het programma Wonen en Zorg (zie programma 6). Aandacht voor draagvlak bij omwonenden blijft van belang. Eind 2019 wordt een lokaal uitvoeringsplan ter besluitvorming voorgelegd aan de raad waarin onze lokale opgave verder is uitgewerkt. Aan deze opgave werken we intensief samen op regionaal en bovenregionaal niveau.

Aanpak personen met verward gedrag

Gemeenten hebben de opdracht gekregen een aanpak voor personen met verward gedrag te ontwikkelen. We werken hiervoor nauw samen in het schakelteam personen met verward gedrag op bovenregionaal niveau. Lokaal werken we verder aan de implementatie van het stabiliteitsmodel en de stressorenaanpak.

Wet verplichte ggz

(WvGGZ) (zie ook programma 2)

De inwerkingtreding van deze wet is verschoven naar 1 januari 2020. Deze wet is de opvolger van de Wet Bopz en maakt het mogelijk om mensen in verband met psychiatrische problematiek gedwongen te laten opnemen en behandelen. Het zwaartepunt verschuift van opname naar behandeling. Familie en naasten worden beter betrokken, de rechten van de patiënt zijn beter gewaarborgd en er is aandacht voor de samenwerking tussen ggz en gemeenten. In 2019 bereiden we de implementatie voor.

Loondispensatie (wijziging Participatiewet)

Het kabinet heeft het voornemen om voor de groep arbeidsbeperkten het huidige systeem van loonkostensubsidie te vervangen door loondispensatie. In het huidige systeem krijgt de werkgever een compensatie. Dit wordt vervangen door een systeem waarbij mensen met een verminderde capaciteit een aanvulling op hun loon krijgen via een aanvullende bijstandsuitkering. Deze forse stelselwijziging heeft effecten voor werknemers (inkomenspositie) en gemeenten (omvang van het klantenbestand). De wetswijziging wordt naar verwachting in de tweede helft van 2019 van kracht.

III. Verdere opgaven

Transformatie Wmo en Jeugdhulp

Om de transformatie vorm te geven richten we ons steeds meer op preventie en op de inzet van collectieve voorzieningen. Het voeren van het goede gesprek met onze inwoners, de vinger aan de pols houden en waar nodig regie bieden op wat nodig is, is daarbij essentieel. Dit vraagt nieuwe werkwijzen van de consultants in de sociale dorpssteams, bij de jeugdbescherming en in de RDWI en van de huisartsen en schoolartsen. Deze opgave pakken we lokaal, regionaal en bovenregionaal op.

Doorontwikkeling stichting sociale dorpssteams

Naast de opgave in het voeren van de gesprekken heeft de stichting ook als opdracht om de vraag van inwoners te vertalen naar welzijn. Dit vraagt verdere professionalisering en bij- en nascholing bij de stichting sociale dorpssteams.

Nieuwe kaders Participatiewet

Met de gemeenten met wie wij de sociale dienst vormen stellen we eens in de vier jaar beleid op voor de uitvoering van de taken op het gebied van werk en inkomen. Voor de jaren 2019 – 2022 zijn we nu bezig om nieuwe afspraken te maken. Het voorstel wordt begin 2019 aan de raad aangeboden.

Motie schuldhulpverlening

In november 2017 nam de raad een motie aan met de oproep om te komen tot een vernieuwende schuldenaanpak en een verbeterd schuldhulpverleningstraject voor inwoners. In het regeerakkoord zijn ook maatregelen aangekondigd. In de eerste helft van 2019 bieden we u een voorstel aan waarin we maatregelen opnemen om de signalering te verbeteren en inwoners op een laagdrempelige wijze vroegtijdig ondersteuning te bieden.

Kaders stellen voor inzet innovatiegelden

De inzet van de innovatiegelden is een belangrijk instrument om de transformatie aan te jagen en onze financiële doelstelling te behalen. We gaan de inzet van de innovatiegelden herijken en komen met een voorstel voor hoe we deze gelden het beste kunnen inzetten om de transformatie in een versnelling te brengen.

Binnen het programma Transformatie in het sociale domein hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

Speerpunten		Acties	
1.	In de dorpen voelt iedereen van jong tot oud zich thuis omdat er ruimte is voor veilig opgroeien en ontplooiën, ontmoeting, gastvrijheid, meedoen, omzien naar elkaar en toekomstgericht wonen.	1.1	Het versterken van (preventieve) algemene voorzieningen op het gebied van wonen, gezondheid, zorg, welzijn en gezinsfinanciën.(programma's 4, 6, 7, 9)
		1.2	Het bevorderen van ontmoeting in de dorpen. (programma 6)
		1.3	Het ondersteunen van mantelzorgers. (programma 6)
		1.4	Bij elkaar brengen van vraag en aanbod vrijwilligers en het faciliteren van initiatieven vanuit de dorpen. (programma 6)
		1.5	Het zorgen dat alle inwoners onbeperkt mee kunnen doen (inclusief). (programma 6)
		1.6	Het bieden van voldoende woningen voor mensen met een laag inkomen en/of een specifieke woonbehoefte. (programma 4)
		1.7	Het bevorderen van voldoende arbeidsplaatsen voor mensen met grotere afstand tot de arbeidsmarkt.
2.	De gemeente voert de regie op passende ondersteuning.	2.1	Het bieden van informatie aan inwoners met vragen over welzijn, wonen, zorg, werk en inkomen.
		2.2	Tijdig signaleren van vraag naar ondersteuning, door o.a. nauwe samenwerking met huisartsen, scholen en lokale maatschappelijke organisaties.
		2.3	Ondersteuning bieden aan gezinnen om te komen tot integrale oplossingen. Licht waar mogelijk en zwaarder waar nodig.
		2.4	Waar nodig gezinnen ondersteunen bij het realiseren van oplossingen, met oog voor de veiligheid.
3.	De gemeente voorziet waar nodig in individuele ondersteuning, beschermd wonen en opvang.	3.1	Bieden van kwalitatief goede maatwerkondersteuning, vraaggericht, met zoveel mogelijk keuzevrijheid voor inwoners en zo min mogelijk administratieve lasten.
		3.2	Het bieden van beschermd wonen en maatschappelijke opvang.
		3.3	Het begeleiden van werkzoekenden naar betaald en onbetaald werk.
		3.4	Het bieden van inkomensondersteuning.
		3.5	Het bieden van ondersteuning bij schulden.

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Volwasseneducatie	-4	N	-4	N	-4	N	-4	N	-4	N	-4	N
Wmo algemene voorzieningen	-1.083	N	-1.527	N	-1.493	N	-1.493	N	-1.493	N	-1.492	N
WMO algemene voorzieningen (transities)	0	V	0	V	-64	N	-64	N	-64	N	-63	N
Innovatie WMO	-528	N	-450	N	-350	N	-300	N	-300	N	-300	N
Sociale Dorpssteams	-2.549	N	-2.690	N	-2.756	N	-2.756	N	-2.747	N	-2.719	N
Bijstandsverlening en inkomensvoorz.	-3.090	N	-3.021	N	-2.605	N	-2.604	N	-2.598	N	-2.596	N
Minimabeleid lokaal	-1.811	N	-1.705	N	-2.282	N	-2.211	N	-2.207	N	-2.203	N
Werkgelegenheid	-85	N	-1.617	N	-1.516	N	-1.511	N	-1.460	N	-1.424	N
Participatiewet	-2.447	N	-662	N	-783	N	-560	N	-565	N	-580	N
WMO zorg materieel	-1.471	N	-1.231	N	-1.244	N	-1.244	N	-1.244	N	-1.243	N
Minimabeleid	-66	N	-86	N	-41	N	-41	N	0	V	0	V
WMO zorg dienstverlening	-1.372	N	-1.588	N	-2.409	N	-2.202	N	-2.172	N	-2.171	N
Minimabeleid (transities)	-41	N	-100	N	0	V	0	V	0	V	0	V
WMO zorg dienstverlening (transities)	-4.370	N	-3.418	N	-3.919	N	-4.197	N	-4.377	N	-4.377	N
Jeugdzorg maatwerkdienstverlening	-12.691	N	-9.950	N	-12.256	N	-12.436	N	-12.619	N	-12.617	N
Innovatie jeugdzorg	-165	N	-458	N	-400	N	-400	N	-400	N	-300	N
Resultaat	-31.774	N	-28.506	N	-32.123	N	-32.023	N	-32.251	N	-32.088	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Innovatie WMO/ Jeugdzorg			
In 2018 rekenden we in de begroting ambtelijke uren toe aan innovatie. In 2019 doen we dit niet meer om het budget innovatie transparant te houden. Het betreft hier een technische correctie. Afwijking € 108.000. Verder was in meerjarig perspectief al sprake van een verlaging van dit budget met € 50.000.	158	V	S
Sociale Dorpteams			
De toename van het aantal aanvragen en gebruik leidt tot hogere lasten	66	N	I
Bijstandsverlening			
RDWI houdt in haar begroting 2019 rekening met minder uitkeringsgerechtigden.	613	V	S
RDWI houdt in haar begroting 2019 rekening met meer verstrekkingen in het kader van de bijzondere bijstand/ minimabeleid. Voor de langere termijn voorziet RDWI een daling van de lasten.	453	N	I
WMO zorg dienstverlening			
Vanwege een toename van het aantal aanvragen en het gebruik stijgen de lasten met € 750.000. Verder leidt de invoering van het abonnementstarief tot een lagere opbrengst uit eigen bijdragen van € 572.000.	1.322	N	S
Jeugdzorg maatwerkdienstverlening			
Vanwege een toename van het aantal aanvragen en het gebruik stijgen de lasten met € 2.306.000.	2.306	N	S
Diverse kleine afwijkingen	43	N	S

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI)
- Stichting Sociale Dorpteams Utrechtse Heuvelrug

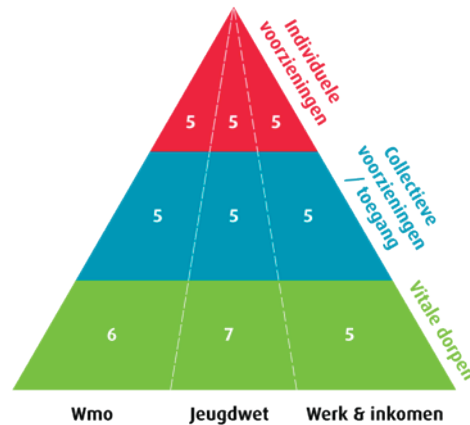
6

PROGRAMMA

Welzijn, Cultuur- huizenbeleid en Nieuwkomers

Vitale Dorpen

A. Wat zijn de ontwikkelingen

I. Inleiding

Onder dit programma vallen een deel van de transformatie en de nieuwkomers. Voor een verdere toelichting op de doelstellingen en bijgaand schema verwijzen wij u naar de inleiding van programma 5.

II. Nieuwe wetgeving

Inburgering naar gemeenten

Onlangs werd bekend dat de regie van inburgering vanaf 2020 bij de gemeente komt te liggen. Daarom gaan we inzetten op een zorgvuldige inregeling van deze nieuwe taak. Zie verder participatiewet programma 5.

Jeugdhulp AZC naar gemeenten

Per 2019 wordt de jeugdhulp aan jongeren die op een AZC verblijven, een gemeentelijke taak. We hebben in aanloop hier naartoe alvast 2 jaar geëxperimenteerd met het inzetten van lokale en integrale hulp. Dit gebeurde door een team van de GGDrU in nauwe samenwerking met de consultants nieuwkomers vanuit de stichting sociale dorpssteams. Wie de jeugdhulp gaat uitvoeren is bij het schrijven van dit document nog niet bekend. We zorgen dat de overgang in goed overleg met dorpssteams en GGDrU plaatsvindt.

III Verdere opgaven

Herijking beleidskeuzenota transformatie sociaal domein

We herijken de beleidskeuzenota transformatie sociaal domein en leggen daarbij de nadruk op de manier waarop we inzetten op preventie. Onderwerpen zijn gezondheidszorg, inclusie, sportparticipatie, mantelzorg, vrijwilligers, ontmoeting in de dorpen. We nemen daarbij de uitgangspunten uit waardig ouder worden en positieve gezondheid mee.

Welzijn borgen in stichting Sociale Dorpssteams

We gaan in samenspraak met de stichting Sociale Dorpssteams de beleidsopdracht over de sociaal makelaarsfunctie herijken. Gesprekspartner daarbij is de adviesgroep Welzijn binnen de stichting, die naar

verwachting in 2019 operationeel is en de stichting adviseert over de verdere doorontwikkeling van welzijn in de dorpen.

Programma Wonen en Zorg

We ontwikkelen in 2018 een programmaplan Wonen en Zorg. Daarmee sturen we erop dat al onze inwoners op een passende manier kunnen wonen in onze gemeente. Vervolgens organiseren we in 2019 in overleg met woningcorporaties (prestatieafspraken), (zorg)organisaties en particulieren voldoende passende woningen en sociale infrastructuur in de wijken en dorpen. De Woonzorgwijzer is daarbij een belangrijk sturingsinstrument. Bij het programmaplan ontwikkelen we een actieplan, waarin we sturen op concrete resultaten in 2019 ev. Zie ook programma 5 onder Beschermd Wonen.

Koploper VN verdrag rechten voor mensen met een beperking

De Vereniging Nederlandse Gemeenten heeft onze gemeente uitgekozen als een van de 25 landelijke koplopers. Tot deze groep behoren gemeenten die de lokale uitvoering van het VN verdrag rechten voor mensen met een beperking hoog op de agenda hebben staan. Naast de uitvoering van onze eigen lokale inclusie agenda "Onbeperkt meedoen", nemen we tot medio 2020 actief deel aan een netwerk van 25 gemeenten. In dit netwerk gaan we met elkaar leren en uitwisselen over de lokale uitvoering van dit

verdrag. Doel hiervan is om met de doorontwikkeling als voorbeeld voor andere gemeenten te dienen en zo op termijn een landelijke implementatie van het verdrag te bewerkstelligen.

Cultuurhuizen

We werken aan een toekomstplan voor de Twee Marken.

Binnen het programma Welzijn, Cultuurhuizenbeleid en Nieuwkomers hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

Zie hiervoor programma 5.

C. Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Mediavoorzieningen	-21	N	-29	N	-29	N	-29	N	-29	N	-29	N
Nieuwkomers / Asielzoekers	235	V	-585	N	-262	N	-262	N	-262	N	-262	N
Maatschappelijk zorg	-163	N	-175	N	-179	N	-179	N	-179	N	-179	N
Ouderenzorg	-368	N	-383	N	-290	N	-290	N	-285	N	-285	N
Openbare gezondheidszorg	-1.574	N	-1.680	N	-1.767	N	-1.768	N	-1.768	N	-1.768	N
Resultaat	-1.890	N	-2.853	N	-2.527	N	-2.528	N	-2.523	N	-2.523	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Nieuwkomers/Asielzoekers			
In 2018 werkten we nog aan de afronding van het actieplan Nieuwkomers en hadden we hiervoor nog incidenteel € 402.000. In 2019 zijn deze middelen niet meer beschikbaar. Verder hielden we in 2018 nog rekening met extra structurele inkomsten voor de gemaakte kosten van de onderwijsvoorziening op de COA-locatie te Leersum (de zgn. OHBA-gelden). Deze middelen hebben we in 2017 in één keer ontvangen en dus moeten we de begroting hiervoor corrigeren (€ 79.000 nadeel).	323	V	I
Ouderenzorg			
De overgang van taken van Welnuh naar de sociale dorpssteams leidt tot een voordeel van € 93.000	93	V	S
Openbare Gezondheidszorg			
De uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma leidt tot hogere kosten voor de GGDrU.	87	N	S
Diverse kleine afwijkingen	4	N	S

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- GGD regio Utrecht (GGDrU)
- Stichting Sociale Dorpssteams Utrechtse Heuvelrug

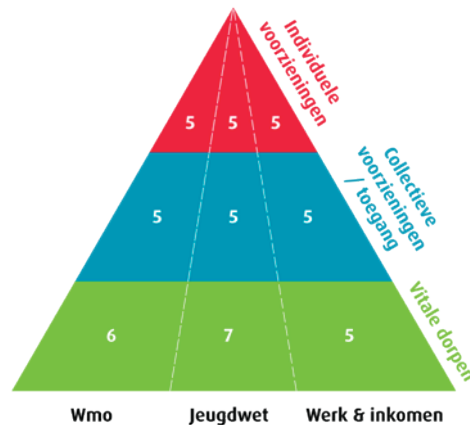
7

PROGRAMMA

Onderwijs (huisvesting), Jeugdbeleid en Kinderopvang

Kansen voor jongeren

A. Wat zijn de ontwikkelingen

I. Inleiding

In dit programma krijgt een deel van de transformatie in het sociale domein vorm. Voor een verdere toelichting op de doelstellingen en bijgaand schema verwijzen wij u naar de inleiding van programma 5. Daarnaast vallen onder dit programma de wettelijke taken op het terrein van onderwijs.

II. Verdere opgaven

Preventief jeugdbeleid

We herijken in 2019 de beleidskeuzenota transformatie sociaal domein en leggen daarbij de nadruk op het maken van keuzes over waar we het beste preventief op kunnen inzetten.

Transformatie jeugdhulp

We werken lokaal, regionaal en bovenregionaal aan de transformatie van de jeugdhulp. De programma's staan beschreven in programma 5. Specifiek voor de jeugdhulp is de rol van scholen en huisartsen en de ambitie om de geboden hulp zo veel mogelijk thuis mogelijk aan te bieden.

Passend onderwijs

We intensiveren het gesprek met de scholen over het passend onderwijs, zodat we komen tot één gezin één plan.

We voeren lokaal en regionaal pilots uit om de samenwerking met de scholen rondom passend onderwijs en jeugdhulp te versterken. Lokaal voeren we de pilot De Villa bij het Revis Lyceum uit. De eerste resultaten zijn veelbelovend, daarom is de pilot verlengd t/m juli 2019. Aan de hand van de evaluatie wordt gekeken of de aanpak voldoet en welke structurele keuzes we willen maken.

Regionaal zijn samen met de scholen verschillende pilots opgezet. In onze gemeente loopt een pilot bij Beukenrode Onderwijs. De regionale pilots worden in 2019 geëvalueerd.

Herijking IHP

We gaan het IHP evalueren. Aanleiding zijn verschillende ontwikkelingen, waaronder

ontwikkelingen in de markt, een groei van het aantal leerlingen in Driebergen die duidelijk wordt bij de 1 oktober telling 2018 en het opnieuw in gebruik nemen van het gebouw van De Sprong in Maarsbergen als onderwijsgebouw van Intermetzo. Daarbij betrekken we ook de resultaten van het onderzoek naar verduurzaming van bestaande schoolgebouwen en de motie woningbouw.

Lopende projecten onderwijshuisvesting

We werken verder aan de uitvoering van het IHP.

In 2019 staan in de planning:

- de realisatie van de uitbreiding van De Vuurvogel
- renovatie van De Zonheuvel
- voorbereidingen voor nieuwbouw van De Meent en De Ladder als onderdeel van de MFA De Twee Marken in Maarn,
- voorbereidingen voor renovatie van de Dolfijn in Driebergen.
- Daarbij betrekken we ook de motie over vormen van aanbesteding.

Onderwijsbeleid

Er lopen fusietrajecten bij Schoonoord en de CVO-groep.

Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

Vanaf 2019 wordt de rijksbijdrage voor het onderwijs-achterstandenbeleid in vier jaar afgebouwd van € 380.000 in 2018 naar € 160.000. We stellen nieuw beleid op.

Binnen het programma Onderwijs(huisvesting), Jeugdbeleid en Kinderopvang hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

Speerpunten		Acties	
1.	De jongeren in onze gemeente redden zich op hun 23 ^e zelfstandig in de maatschappij.	1.1	Het opstellen van nieuw onderwijsachterstandenbeleid
		1.2	Toezen op de kwaliteit van de kinderopvang.
		1.3	Adequaat huisvesten van scholen.
		1.4	Het uitvoeren van de leerplicht en wet RMC voortijdig schoolverlaten
2.	Jongeren groeien op in een geborgen veilige omgeving die aantrekkelijk is om in te (blijven) wonen.	2.1	Jongeren betrekken bij beleid dat op hen gericht is.
		2.2	Activiteiten gericht op het vergroten van de veiligheid van jongeren thuis, op straat en rond scholen.
		2.3	Het bieden en stimuleren van activiteiten voor jongeren, onder andere in jongerenruimtes.
		2.4	Meer betaalbare woningen creëren voor jongeren (zie programma 4).

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Openbaar basisonderwijs	-148	N	-176	N	-178	N	-178	N	-178	N	-178	N
Onderwijshuisvesting	-2.723	N	-2.808	N	-2.718	N	-2.793	N	-3.471	N	-2.887	N
Ondersteuning onderwijs	-1.122	N	-1.045	N	-1.069	N	-1.069	N	-1.064	N	-1.051	N
Bewegingsonderwijs	0	V	0	V	0	V	0	V	0	V	0	V
Speelplaatsen	-114	N	-117	N	-106	N	-105	N	-98	N	-82	N
Kinderopvang, jeugd- en jongerenwerk	-295	N	-401	N	-357	N	-358	N	-357	N	-344	N
Resultaat	-4.402	N	-4.546	N	-4.428	N	-4.503	N	-5.168	N	-4.543	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Onderwijshuisvesting			
De kapitaallasten vallen € 90.000 lager uit als gevolg van vertragingen in de uitvoering van het IHP.	90	V	I
Kinderopvang, Jeugd- en Jongerenwerk			
De overgang van taken van Welnuh naar de sociale dorpssteams leidt tot een voordeel van € 44.000.	44	V	S
Diverse kleine afwijkingen	17	N	S

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- Wereldkidz (Stichting Openbaar Onderwijs Rijn- en Heuvelland)

PROGRAMMA

8

Economie, Recreatie en Toerisme

‘Prettig werken en recreëren’

A. Wat zijn de ontwikkelingen

Wij voeren het programma Economische Ontwikkeling verder uit samen met ondernemers; waaronder deze projecten:

- **Centrummanagement**
Met de ondernemers inventariseren we wat de mogelijkheden en kansen zijn voor centrum management in de winkelgebieden.
- **Markt**
Dit jaar verbeteren wij de opstelling van de warenmarkt in Driebergen, dat doen we samen met de betrokken ondernemers. Daarbij actualiseren we ook de marktverordening naar de nieuwste inzichten.
- **TOP Amerongen**
We gaan de wandelverbinding tussen het oude dorp en het Toeristisch Overstappunt Amerongen verbeteren.
- **Vraagbaak duurzaamheid**
Om ondernemers te helpen met duurzaam ondernemen zetten we een duurzaamheidsloket op.

Binnen het programma Economie, Recreatie en Toerisme hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

Speerpunten		Acties	
1.	Behoud en versterking van levendige dorpskernen op commercieel en sociaal gebied.	1.1	Uitvoeren Retailparagrafen
2.	Een aangenaam ondernemersklimaat gericht op het behouden en versterken van onze lokale economische kracht en werkgelegenheid.	2.1	Verder verbeteren gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers.
		2.2	Faciliteren en stimuleren (innovatieve) kennisuitwisseling en samenwerking, o.a. in zakelijke netwerken.
		2.3	Actieve rol in regionale samenwerking.
3.	Een gastvrije gemeente met aantrekkelijke vrijetijdsvoorzieningen voor inwoners en toeristen.	3.1	Het verbeteren van de gastvrijheid van de gemeente.
		3.2	Het versterken van de bekendheid van de gemeente en regio als toeristische trekpleister op topniveau door regionale marketing en promotie.
		3.3	We realiseren een toename van het aantal toeristische en recreatieve bestedingen.
		3.4	We zorgen voor voldoende financiële armslag in de sector.
4.	Een gemeente waarin duurzaamheid samen gaat met economische uitgangspunten.	4.1	Zie programma 11.
5.	Een gemeente waarin mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt actief deelnemen aan de lokale economische activiteiten.	5.1	Zie programma 6.

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Economische ontwikkelingen	-185	N	-160	N	-229	N	-277	N	-277	N	-277	N
Markten	16	V	23	V	19	V	19	V	19	V	19	V
Economische aangelegenheden	-89	N	-90	N	2	V	2	V	2	V	2	V
Economische promotie	1.321	V	1.181	V	0	V	0	V	0	V	0	V
Recreatie	-398	N	-317	N	-312	N	-309	N	-309	N	-309	N
Resultaat	665	V	637	V	-520	N	-565	N	-565	N	-565	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Economische ontwikkelingen			
De lasten zijn € 119.000 hoger omdat een deel van de ambtelijke capaciteit die vorig jaar op Economische aangelegenheden is geraamd, voor 2019 aan Economische ontwikkelingen zal worden besteed en de lasten zijn € 50.000 lager omdat er in 2018 (incidenteel) advies is ingewonnen.	69	N	S
Economische aangelegenheden			
De lasten zijn € 92.000 lager omdat de ambtelijke inzet in 2019 wordt ingezet op Economische ontwikkeling.	92	V	S
Economische promotie			
De baten zijn lager omdat de opbrengsten toeristenbelasting en forensenbelasting zijn overgebracht naar een ander programma.	1.181	N	S
Diverse kleine afwijkingen	1	V	S

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei- en Kromme Rijngebied

9

PROGRAMMA

Sport, inclusief sportaccommodaties, Kunst en Cultuur

Actieve inwoners

A. Wat zijn de ontwikkelingen

Inleiding

Vanuit dit programma subsidiëren we maatschappelijke organisaties die activiteiten uitvoeren op het gebied van sport, kunst en cultuur. Deze dragen bij aan de leefbaarheid en sociale samenhang in de dorpen. Daarnaast houden we sportaccommodaties in stand ten behoeve van het gymnastiekonderwijs en de sportverenigingen.

Wettelijk kader

Per 1 januari 2019 wordt een wetswijziging doorgevoerd in de Wet op de omzetbelasting 1968 voor de exploitanten van niet-winstbeogende sportaccommodaties. Gemeenten en sportstichtingen/verenigingen zullen niet langer btw belast gelegenheid kunnen geven tot sportbeoefening. Aangezien deze maatregel geen bezuiniging vanuit het rijk beoogt, zal de extra belastingopbrengst via subsidieregelingen worden teruggegeven aan de sportbranche. Hiertoe zijn 2 regelingen in het leven geroepen: één voor amateursportverenigingen en één voor gemeenten.

Wij brengen vóór 1 december 2018 in beeld hoeveel btw in 2019 drukt op voorgenomen investeringen in, en op de exploitatie van sportaccommodaties. Voor deze btw kunnen wij een specifieke uitkering aanvragen (SPUK). Het is overigens niet aannemelijk dat de gemeenten 100% van het door hen gevraagde bedrag zullen ontvangen. Als er meer geld wordt gevraagd dan in de subsidiepot zit (€ 152.000.000) dan vindt toekenning pro rata parte plaats. Hoe de plannen exact uitwerken, is op dit moment nog niet bekend.

Ontwikkelingen

- In maart stelde de raad de sportaccommodatie nota "Sport en Ruimte" vast. Deze wordt in 2019 uitgevoerd. Besloten is om geen extra middelen uit te trekken om het onderhoudsbudget op orde te brengen (geraamd op € 55.000). Dit leidt o.a. tot het herzien van het onderhoudsplan.
- In 2018 is de raad geïnformeerd over de evaluatie van de Cultuurnota. In 2019 besluiten we over de aandachtspunten uit de evaluatie.

Binnen het programma Sport, inclusief sportaccommodaties, Kunst en Cultuur hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

Speerpunten		Acties	
1.	Inwoners bewegen meer.	1.1	Het bieden van een gevarieerd en toegankelijk sportaanbod.
		1.2	Het inzetten van combinatiefunctionarissen sport.
2.	Cultuur zorgt voor sociale samenhang, verbinding en participatie in dorpen en gemeente breed.	2.1	In 2019 is de lokale culturele structuur versterkt.
		2.2	In 2019 hebben meer inwoners hun culturele talenten ontplooid.
		2.3	In 2019 is de as cultuur, erfgoed en natuur/landschap versterkt.
		2.4	Het in stand houden van een laagdrempelige bibliotheekvoorziening.

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Sportbeleid	-185	N	-110	N	-118	N	-117	N	-110	N	-110	N
Combinatiefuncties	-195	N	-239	N	-205	N	-205	N	-205	N	-205	N
Zwembaden	-1.186	N	-635	N	-630	N	-623	N	-623	N	-623	N
Binnensport	-420	N	-530	N	-536	N	-528	N	-525	N	-514	N
Buitensport	-1.121	N	-1.239	N	-1.154	N	-1.196	N	-1.198	N	-1.239	N
Kunst en cultuur	-293	N	-266	N	-340	N	-340	N	-339	N	-336	N
De Binder	0	V	-61	N	-68	N	-67	N	-66	N	-65	N
Openbare bibliotheek	-903	N	-930	N	-975	N	-974	N	-973	N	-964	N
Resultaat	-4.301	N	-4.010	N	-4.025	N	-4.050	N	-4.039	N	-4.055	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Combinatiefunctionarissen			
De budgetten voor de combinatiefunctionarissen worden jaarlijks aangepast aan de rijksbijdrage.	34	V	S
Buitensport			
Een doorvertaling van de effecten uit de jaarrekening leidt tot een voordeel op de kapitaallasten van € 47.000. De overname van de stichting zwem- en sportaccommodaties leidt tot een voordeel van € 25.000. Door een technische correctie van de ambtelijke uren ontstaat er een voordeel € 25.000. Overige kleine afwijkingen binnen het product buitensport € 14.000 nadeel.	85	V	S
Kunst en Cultuur			
Door een technische correctie van de ambtelijke uren ontstaat er een nadeel van € 85.000. Overige kleine afwijkingen € 11.000 voordeel.	74	N	S
Openbare bibliotheek			
De bijdrage die we verstrekken aan de openbare bibliotheek is geïndexeerd, nadeel € 25.000 en de huurontvangsten zijn verlaagd met € 20.000 voor de ruimte in het Cultuurhuis na het marktconform brengen van de huurtarieven.	45	N	S
Diverse kleine afwijkingen	16	N	S

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

Geen.

10

PROGRAMMA

Verkeer en Vervoer

Veilige, bereikbare en
leefbare leefomgeving

A. Wat zijn de ontwikkelingen

- We blijven met de provincie in gesprek over een fietsveilige inrichting van de rotonde Donderberg.
- In 2019 wordt door de aannemer van het station Driebergen-Zeist verder gewerkt aan onder meer het realiseren van de oostelijke onderdoorgang voor het gemotoriseerd verkeer, het stationsgebouw en het noordelijk spoordek. Wij participeren hier actief in. Het gebied krijgt een uitstraling die uitstekend past bij onze groene en duurzame identiteit. Volgens planning wordt het project in 2020 opgeleverd.
- Eind 2018/begin 2019 wordt er een besluit genomen over de verplaatsing van de tankstations in Maarsbergen. Aansluitend wordt het voorontwerp Provinciaal inpassingsplan van de

ondertunneling afgerond. Vervolgens volgt een inspraakperiode waarin gereageerd kan worden op het voorontwerp. De reacties worden betrokken bij het opstellen van het ontwerp-Provinciaal inpassingsplan. Het ontwerp-Provinciaal inpassingsplan wordt ten slotte medio 2020 ter inzage gelegd.

- In Maarsbergen passen we de infrastructuur Haarweg/Rottegatsteeg/Griftdijk aan om de bouw van 25 woningen en de aanleg van een bedrijventerrein van 5,7 ha netto aan de Haarweg mogelijk te maken.
- We evalueren het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP).
- De projecten Amersfoortseweg (verkeersveiligheid en fietsveiligheid), Koenestraat (verkeersveiligheid), fietspad Veenseweg (opwaardering

en realisatie van eerste deel van de doorfietsroute Utrecht-Veenendaal) en oversteekplaatsen Arnhemse Bovenweg (verkeersveiligheid) worden gerealiseerd.

- We zetten ons in voor behoud van de intercitystatus van het station Driebergen-Zeist.
- We verbeteren de mogelijkheden voor fietsparkeren (waarbij we ook de motie voor fietsenstallingen met zonnecellen betrekken) en de toegankelijkheid van voetpaden.
- We stimuleren elektrisch rijden, o.a. door laadpalen te plaatsen.
- We vertalen de resultaten van het onderzoek naar doorgaand verkeer in het buitengebied naar maatregelen.

Binnen het programma Verkeer en Vervoer hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

Speerpunten		Acties	
1.	Bewoners en bezoekers ervaren een veilige leefomgeving.	1.1	Het organiseren van verkeerseducatie.
		1.2	Het Duurzaam Veilig inrichten van de leefomgeving conform GVVP.
		1.3	In samenwerking met basisschool en omgeving de verkeerssituatie rondom de school verbeteren.
		1.4	Het verminderen van het aantal verkeers- en verwijsborden.
2.	We zijn een bereikbare en leefbare gemeente voor bewoners en bezoekers.	2.1	Het stimuleren van duurzame mobiliteit.
		2.2	Het houden van een onderzoek naar een betere doorstroming voor lijnbus.
		2.3	Het stimuleren van het fietsgebruik.
		2.4	Het stimuleren van alternatieve vervoerswijzen.

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Verkeersregelingen	-675	N	-744	N	-712	N	-902	N	-937	N	-1.020	N
Parkeervergunningen	14	V	17	V	17	V	17	V	17	V	17	V
Openbaar Vervoer	374	V	-408	N	-495	N	-471	N	-365	N	-328	N
Resultaat	-287	N	-1.135	N	-1.190	N	-1.355	N	-1.284	N	-1.331	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Verkeersregelingen:			
Het voordeel op dit product ontstaat met name door een eenmalige overheveling van het budget bij de jaarrekening 2017 voor de uitvoer van het Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan (GVVP) in 2018. Per saldo levert dit een voordeel op van € 110.000.			
De investeringen uit het GVVP zorgen voor jaarlijks oplopende kapitaallasten. Hierdoor komt het totale saldo op dit product uit op € 32.000 voordelig.	32	V	I
Openbaar vervoer:			
Het nadeel op dit product ontstaat hoofdzakelijk doordat er vanaf 2019 een stelpost van € 100.000 is opgenomen voor de exploitatie van de fietsenstalling station Driebergen-Zeist. Het totale saldo op dit product komt uit op € 87.000 nadelig.	87	N	I

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

Geen.

PROGRAMMA

11

Openbare ruimte en Milieu

Goede, gezonde en
duurzame leefomgeving

A. Wat zijn de ontwikkelingen

Ontwikkelingen openbare ruimte

- De energietransitie leidt in de nabije toekomst tot het verwijderen en (ver)leggen van kabels en leidingen. Voorkomen van schade aan bomen vraagt hierbij in onze groene gemeente extra aandacht.
- Het weg- en rioolbeheer zijn gebaseerd op risico gestuurd beheer. Bij deze vorm van beheer verlengen wij de (technische) levensduur van het object tot het moment dat de onderhoudskosten hoger worden dan de kosten voor vervanging. Hierbij houden wij onder andere rekening met de functie en ligging van de weg en het riool en de mate van belasting en capaciteit.
- We worden geconfronteerd met stijgende kosten door zwaardere stormschaade, het bestrijden van invasieve soorten zoals Japanse Duizendknoop en Eikenprocessierups en extreme droogte.
- Het blijft onzeker hoe de landelijke afspraken ten aanzien van de inzameling en verwerking van verpakkingen er in 2019 uit zullen zien. De onderhandelingen tussen de VNG en het Afvalfonds (vertegenwoordiger van de verpakkende industrie)

lopen uitermate stroef. Hierdoor blijven zowel de verwerkingskosten als de vergoedingen voor PMD moeilijk te voorspellen.

- De vraag naar secundaire grondstoffen (die gewonnen worden uit huishoudelijk afval) blijft achter bij het toenemende aanbod. Hierdoor stijgen de verwerkingskosten van vrijwel alle afvalstromen. Wij zien voorlopig geen einde komen aan deze tendens.

Resultaten openbare ruimte

- We plegen groot onderhoud aan een aantal wegen in Driebergen en Maarn.
- We maken een meerjaren onderhouds- en vervangingsplan voor de civiele kunstwerken.
- We starten met de vernieuwing van onze openbare verlichting op basis van de aanbesteding in 2018.
- We nemen een besluit over de pilot kwaliteitsverhoging onderhoud openbaar groen.
- We starten met de uitvoering van onze ecologische bermbeheervisie die we samen met LTO en groene organisaties opstelden.
- We starten met de uitvoering van ons meerjaren vervangingsplan bomen.

- We voeren het meerjarenplan bosareaal Driebergen (2018-2020) uit.
- We maken een participatiebeleidsplan voor verdere uitbreiding van het aantal onderhoudscontracten in het groen.
- We verbeteren de dienstverlening van begraaftplaatsen door het bieden van meer vormen van begraven en as-bestemmingen en privatiseren van aula's.
- We werken verder aan het bevorderen van circulariteit: we stimuleren het scheiden van afval door te stoppen met de huis-aan-huis inzameling van grofvuil en dit te vervangen door een halen-is-betalen systeem. Ook onderzoeken wij het effect op afvalscheiding dat verwacht kan worden als er betaald zou gaan worden voor de hoeveelheid restafval die men aanbiedt, en of dit voordeel opweegt tegen de nadelen. Daarnaast komen wij met een voorstel voor het verbeteren van de milieustraten op basis van de resultaten van het onderzoek naar optimalisatiemogelijkheden dat in 2018 plaatsvindt. Naast circulariteit nemen wij in al deze projecten ook de mogelijkheden mee om kosten te beperken. Zo dragen wij bij aan diverse doelen van het raadsprogramma.

Opgave energietransitie: klimaatwet en klimaatakkoord

Het Rijk (2016) zet in op een CO₂-arm en aardgasvrij Nederland 2050. In 2030 moet de uitstoot van CO₂ 49% minder zijn t.o.v. 1990. Indien het lukt om in de EU 55% minder CO₂ in 2030 af te spreken, zal de doelstelling verscherpt worden. Deze doelen worden opgenomen in een klimaatwet. Voor de gemeente betekent dit:

- 1) Deelname aan en mede vormgeven van een regionale energie strategie (RES). De regio moet voor de zomer 2019 aan het Rijk aangeven hoeveel CO₂ vermindering in deze regio t/m 2030 gerealiseerd wordt door energiebesparing en duurzame energieopwekking. De ambitie is dat 50 procent van deze duurzame elektriciteit in eigendom komt van de lokale omgeving. De RES dient een vertaling te krijgen in de omgevingsvisie van de gemeente. We streven naar een werkwijze die het opstellen van de RES en de omgevingsvisie meer samenbrengt. Samen met Houten zijn we in de regio U10 trekker van de bestuurstafel Energieneutrale Regio en samen met Houten en Utrecht zitten we in het ambtelijk kernteam voor de RES U16.

- 2) Regievoeren op de opgave aardgasvrije gemeente. Zo moet de gemeente in 2021 vastgesteld hebben welke wijk wanneer van het aardgas af gaat en wat de mogelijke alternatieven worden.
- 3) Overheidsvastgoed in tranches verduurzamen gericht op een energieneutrale voorraad in 2040.
- 4) Faciliteren laadinfrastructuur en mogelijk aanpassing parkeerbeleid. De vraag speelt nog hoe regio's bij kunnen dragen aan slimme duurzame mobiliteitsystemen.
- 5) Energiehandhaving bij bedrijven op een andere wijze vormgeven.
- 6) De opgave landbouw in het klimaatakkoord lijkt niet tot nieuwe taken voor de gemeente te leiden. Op dit moment is de gemeente zowel qua capaciteit als middelen er niet op ingericht om deze opgaven het hoofd te bieden.

Opgave klimaatadaptatie

Met het oog op de klimaatveranderingen, werkt de gemeente in regioverband aan een klimaatstresstest. Deze stresstest kan aanleiding zijn voor het opstellen van een aanpak om de vraagstukken aan te pakken.

Overdracht bodemtaken

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (vooralsnog 1 januari 2021) worden alle gemeenten bevoegd gezag voor de bodem. De taken en bevoegdheden voor bodemkwaliteit en saneringsprojecten worden van de provincie naar de gemeente overgedragen. Door deze verschuiving van taken verschuiven ook de kosten van de provincie naar de gemeente.

Binnen het programma Openbare Ruimte en Milieu hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

Speerpunten		Acties	
1.	Het realiseren van een goede, gezonde, veilige en duurzame leefomgeving.	1.1	Het aanleggen en onderhouden van wegen, straten en pleinen (inclusief gladheidbestrijding en ondergrondse infrastructuur).
		1.2	Het aanleggen en onderhouden van openbaar groen (inclusief bossen en natuurterreinen).
		1.3	Het aanleggen en onderhouden van openbare verlichting.
		1.4	Het in stand houden van begraafplaatsen.
2.	Het realiseren van een schone leefomgeving.	2.1	Het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval.
		2.2	Het aanleggen en onderhouden van het stelsel voor de afvoer van regenwater en afvalwater (inclusief watergangen).
3.	Instandhouden en verbeteren van de milieukwaliteit van de leefomgeving.	3.1	Toetsen en verlenen van WABO-vergunningen en toezicht houden en handhaven in het kader van WABO en Activiteitenbesluit.
		3.2	Implementatie, verbetering en uitvoering ROM advisering en duurzame geluidsontwikkeling bij kansrijke projecten.
		3.3	Het verzorgen van natuur en milieueducatie (voorlichting, communicatie en educatie).
4.	Het realiseren van een klimaat neutrale gemeente.	4.1	Toetsen en handhaven duurzaam en energiezuinig bouwen in energiemaatregelen bedrijven.
		4.2	Klimaatreductie (voorlichting, communicatie en educatie).
		4.3	Het faciliteren/stimuleren van activiteiten die bijdragen aan een hogere duurzaamheid en minder energieverbruik.
5.	Het realiseren van een duurzame en klimaat neutrale organisatie	5.1	Verduurzamen van gemeentelijk inkoop- en terreinbeheer.
		5.2	Verminderen van energieverbruik t.b.v. gemeentelijke gebouwen, gemeentelijke mobiliteit en gemeentelijke zaken.
		5.3	Duurzame energieopwekking en inkoop klimaatvriendelijke energie.
		5.4	Compenseren voor de (resterende) CO2 uitstoot door investeringen in gemeentelijk duurzame oplossingen.
6.	Voorkomen van uitputting van grondstoffen.	6.1	Het gescheiden inzamelen voor recycling en hergebruik van huishoudelijk afval.
		6.2	Afvaleducatie (voorlichting, communicatie en educatie).

D. Wat mag het kosten?

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Wegeninfrastructuur	-3.174	N	-3.068	N	-4.211	N	-3.608	N	-3.696	N	-3.790	N
Klokken en uurwerken	-3	N	-5	N	-5	N	-5	N	-5	N	-5	N
Openbaar Groen	-2.393	N	-2.518	N	-2.501	N	-2.506	N	-2.498	N	-2.500	N
Afwatering	-132	N	-132	N	-137	N	-136	N	-136	N	-136	N
Riolering	1.283	V	1.452	V	2.035	V	2.035	V	2.035	V	2.035	V
Reiniging	1.547	V	1.614	V	1.679	V	1.679	V	1.679	V	1.679	V
Milieubeheer	-1.351	N	-1.519	N	-1.499	N	-1.466	N	-1.466	N	-1.466	N
Begraafplaatsen	82	V	83	V	96	V	98	V	113	V	114	V
Resultaat	-4.142	N	-4.094	N	-4.543	N	-3.908	N	-3.974	N	-4.068	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Wegeninfrastructuur:			
Het nadeel op dit product ontstaat met name door een andere wijze van het financieren van de openbare verlichting. In 2019 worden ook de boekwaarden van de lichtmasten versneld afgeschreven. Voorheen waren de lichtmasten eigendom van de gemeente. Met verwijderen van de oude lichtmasten mogen ze niet meer op de balans worden opgenomen. Per saldo levert dit een nadeel op van € 780.000. Bij de vervanging van de riolering, zoals benoemd in het GRP, wordt gelijktijdig ook het wegennetwerk vernieuwd. Hierdoor stijgen de kapitaallasten op het product wegeninfrastructuur in de komende jaren. Daarnaast zijn de budgetten voor wegen geïndexeerd met de HICP. De financiële dekking voor de prijscompensatie is te vinden binnen de aframing van de stelpost prijscompensatie in het overzicht algemene dekkingsmiddelen. Hierdoor komt het totale saldo op dit product uit op € 1.143.000 nadelig.	1.143	N	S
Riolering:			
Op dit product ontstaat een voordeel van € 803.000 door met name de stijging van de tarieven voor rioolrechten. Deze zijn geïndexeerd met 15,75%. Dit is opgebouwd uit 1,25% HICP, 3% spaarvoorziening GRP, 1,1% hogere uitgaven kwijtschelding en 10,4% voor de compensatie aan BTW. Het extra comptabel toerekenen van een hoger bedrag aan BTW aan het product riolering is onderdeel van het besluit Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2017-2020 geweest. Tegenover de hogere inkomsten staat dat er tot en met 2029 fors geïnvesteerd wordt in het riool waardoor de kapitaallasten in 2019 hoger zijn dan in 2018. In het GRP 2017-2020 is voorts opgenomen dat we per 2019 starten met het versneld afschrijven van de investeringen van riolering. Er is een spaarvoorziening ingesteld om de versnelde afschrijving te bekostigen via het tarief. Tot slot stijgen naar verwachting de lasten voor kwijtschelding in 2019. Zij worden verantwoord in programma 5. Hierdoor komt het totale saldo op dit product uit op € 583.000 voordelig. Voor de kostendekkendheid van het tarief verwijzen we u naar de paragraaf Lokale heffingen.	583	V	S

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structureel
Reiniging:			
Het voordeel op dit product ontstaat met name door een stijging van de tarieven voor afvalstoffenheffing. Deze zijn geïndexeerd met 2,5%. Dit is opgebouwd uit 1,25% HICP, 0,25% daling areaal bij de uitgifte van extra containers en 1% hogere uitgaven kwijtschelding. Per saldo levert dit een voordeel op van € 98.000. Daar tegenover staat dat we te maken hebben met een stijging van de kosten voor met name de verwerking van afvalstromen. Oorzaak is de verhoogde afvalstoffenbelasting door het Rijk en de moeizame afzet van secundaire grondstoffen op de markt. De lasten voor kwijtschelding stijgen in 2019 en worden verantwoord in programma 5. Hierdoor komt het totale saldo op dit product uit op € 65.000. Voor de kostendeckendheid van het tarief verwijzen we u naar de paragraaf Lokale heffingen.	65	V	S
Diverse kleine afwijkingen	46	V	S

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- Omgevingsdienst regio Utrecht (OdrU)
- Afval Verwijdering Utrecht (AVU)

12

PROGRAMMA

Middelen en Ondersteuning

Structureel en reëel evenwicht

A. Wat zijn de ontwikkelingen

- **Afbouwen schuldpositie**

De raad heeft een amendement aangenomen om de schuldpositie niet boven de € 160 miljoen uit te laten komen. Tevens is besloten dit met € 1 miljoen per jaar af te bouwen. De raad heeft besloten tot een investeringsstop om hier mede inhoud aan te kunnen geven. Acties om hier invulling aan te geven worden opgenomen in het Uitvoeringsprogramma.

- **Doorontwikkeling van de Planning en Controlcyclus**

In de kadernota 2019 heeft de raad besloten tot een verdere doorontwikkeling van planning en control te komen. Het doel is te komen tot een betere focus en sturing op hoofdlijnen. Dit is tevens in lijn met het advies van de accountant, om minder details op te nemen in de begroting en jaarrekening en om daardoor te komen tot minder omvangrijke documenten.

- **Vastgoed**

De bestaande visie op vastgoed uit 2012 wordt geactualiseerd en zal naar verwachting in 2019 tot een eerste uitwerking leiden. De volgende ontwikkelingen zien wij op dit terrein:

- de uitwerking van de tafel “Gebouwde omgeving” van het op 10 juni 2018 gepresenteerde Klimaatakkoord;
- de inbedding van vastgoed in de organisatie;
- taakuitvoeringsovereenkomst Gemeente Utrechtse Heuvelrug – Veiligheidsregio Utrecht;
- het raadsprogramma 2018-2022.

Binnen het programma Middelen en Ondersteuning hebben we de volgende doelstellingen en speerpunten benoemd:

B. Wat willen we bereiken?

C. Wat gaan we daarvoor doen?

Speerpunten		Acties	
1.	Een financieel gezonde huishouding.	1.1	We werken aan een doorontwikkeling van de planning & control producten. (de indicatoren beperken we tot de verplichte set vanuit het BBV en we nemen minder details op in de begroting en jaarrekening)
		1.2	We zorgen voor voldoende weerstandsvermogen in relatie tot de aanwezige niet verzekerde risico's.
		1.3	We werken aan een afbouw van onze schuldpositie door o.a. verkoop van vastgoed.
		1.4	Geactualiseerde visie op vastgoed wordt onderbouwd met meerjaren onderhoudsplanningen.
		1.5	Er wordt in deze raadsperiode voor ten minste € 2 miljoen aan vastgoed verkocht.
2.	Wij werken aan een efficiënte en doelmatige huisvesting.	2.1	De visie op vastgoed wordt verder uitgewerkt en ingevoerd. (Zie ook de paragraaf kapitaalgoederen.)
3.	Wij voeren alleen grondbeleid voor de realisatie van maatschappelijke doelen.	3.1	Grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd. (zie ook de paragraaf grondbeleid.)

D. Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel wordt niet al het vastgoed genoemd. Hiervoor wordt verwezen naar programma 2 en 9.

Omschrijving lasten / baten	Jaarrekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Meerjarenbegroting					
							2020		2021		2022	
Ambtswoning	-31	N	-33	N	-33	N	-33	N	-32	N	-32	N
WKPB,BAG en BRK	-187	N	-117	N	-27	N	-27	N	-27	N	-27	N
Kadastrale informatie	-131	N	-182	N	-183	N	-183	N	-187	N	-187	N
Gebouwen en gronden	-561	N	-830	N	372	V	-357	N	-466	N	-485	N
Overige baten en lasten	26	V	-82	N	-112	N	-112	N	-112	N	-112	N
Juridische kosten	-160	N	-50	N	-51	N	-51	N	-51	N	-51	N
Brandweergebouwen	-235	N	-333	N	-379	N	-431	N	-428	N	-426	N
De Binder	-345	N	0	V	0	V	0	V	0	V	0	V
Anterieure overeenkomsten	-470	N	-81	N	0	V	0	V	0	V	0	V
Grondexploitatie	86	V	-46	N	890	V	-72	N	1.098	V	-74	N
BAG en WKPB	0	V	0	V	-72	N	-81	N	-81	N	-81	N
Resultaat	-2.008	N	-1.754	N	405	V	-1.347	N	-287	N	-1.475	N

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structueel
Gebouwen en gronden:			
Het saldo is € 1.130.000 voordeliger vanwege de in 2019 geplande verkoop van twee van de voormalige gemeentewerven, € 112.000 vanwege een lagere raming van de onderhoudskosten, € 70.000 vanwege het opstellen van het MJOP in 2018 en € 24.000 door overige kleine verschillen en het saldo is € 134.000 nadeliger vanwege de capaciteit die in 2018 nodig was voor de begeleiding van de nieuwbouw van de brandweerkazerne voor 2019 (weer) is gereserveerd voor het reguliere gebouwenbeheer.	1.202	V	I
Overige baten en lasten:			
Dit nadeel ontstaat door hogere onderzoeks- en advieskosten van € 30.000 als gevolg uitvoering Verbijzonderde Interne Controle (VIC) en doorontwikkeling van de planning en control. Het gaat om bestaand beleid en werkzaamheden. Gezien de huidige ontwikkelingen – het moeten afgeven van een In Control Statement vanaf 2020 – zullen we hier in de toekomst naar verwachting nog meer in moeten investeren.	30	N	S
Brandweergebouwen:			
De lasten zijn € 80.000 hoger vanwege de ingebruikname van de nieuwe brandweerkazerne Maarn-Maarsbergen en € 2.000 vanwege indexering. De lasten zijn € 36.000 lager omdat er geen uren meer nodig zijn voor de bouwbegeleiding.	46	N	S
Anterieure overeenkomsten:			
De lasten zijn € 81.000 lager omdat de budgetten en uren voor het project Marinierskazerne Doorn alleen in 2018 zijn geraamd.	81	V	S

Toelichting verschillen 2019 t.o.v. 2018	Bedrag	V/N	Incidenteel/ Structueel
Grondexploitatie:			
Het saldo is € 967.000 voordeliger omdat in 2019 de financiële afsluiting van de projecten Oranjelaan 7 (Doorn) en Burg. H. v.d. Boschstraat 4 (Amerongen) staat gepland. Dit leidt tot een positief resultaat op het product Grondexploitatie en wordt via een ander programma toegevoegd aan de algemene reserve. Het saldo is € 30.000 nadeliger vanwege de diverse kleine verschillen. Dit verschil is in 2018 ten onrechte als negatieve kostenraming blijven staan.	936	V	I
Diverse kleine afwijkingen:	16	V	I

E. Welke verbonden partijen zijn hier bij betrokken?

- Belasting samenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)

BBV-overzichten

Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen

								Meerjarenbegroting					
Omschrijving		Jaarrekening 2017		Begroting 2018 na wijzigingen		Begroting 2019		Begroting 2020		Begroting 2021		Begroting 2022	
1	Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is		10.913		11.043		12.302		12.302		12.302		11.570
	- OZB woningen	7.690		7.633		7.728		7.728		7.728		7.728	
	- OZB niet-woningen	2.201		2.370		2.399		2.399		2.399		2.399	
	- Overige belastingen*	1.022		1.040		2.174		2.174		2.174		1.443	
2	Algemene uitkering		55.339		58.934		61.721		62.460		63.045		63.444
3	Dividend**		476		287		458		458		458		458
4	Saldo van de financieringsfunctie		24		-181		325		442		350		377
5	Overige algemene dekkingsmiddelen		0		0		0		0		0		0
Totaal			66.752		70.082		74.805		75.662		76.155		75.850

(bedragen x € 1.000)

* Vanaf 2019 worden onder de overige belastingen ook de forensen- en toeristenbelasting opgenomen.

** Betreft hogere dividenduitkering Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

Overzicht Overhead

Sinds de begroting 2017 moeten gemeenten apart inzicht geven in de kosten van de ondersteunende diensten, ook wel overhead genoemd. Bij het bepalen van de overhead wordt gebruik gemaakt van de richtlijnen en definitie die het BBV hiervoor heeft afgegeven. Met overhead wordt bedoeld 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces'. Dit begrip laat enige ruimte voor interpretatie. Zo mogen gemeenten zelf de mate van detaillering bepalen als het gaat om toerekening van kosten aan directe producten of aan overheadproducten. Bedoeling is om de omvang beter in beeld te krijgen, deze te kunnen benchmarken en om enige sturing hieraan te kunnen geven. Daarbij gaat het met name om de onderdelen waar de overhead uit bestaat en wat een organisatie daarvoor krijgt.

Conform het BBV worden de zogenaamde apparaatskosten (totale kosten van huisvesting, personeel, ICT) zoveel mogelijk direct aan de producten uit de programma's, waar ze betrekking op hebben, toegerekend. Apparaatskosten die geen directe link hebben met één bepaald product, worden gezien als overheadkosten.

In onderstaand overzicht is een specificatie van de overhead opgenomen zoals die zich ontwikkelt in de bijgestelde begroting 2018 en de begroting 2019.

Overheadkosten	Jaar-rekening 2017	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019	Meerjarenbegroting		
				2020	2021	2022
Huisvestingskosten Gemeente kantoor en Cultuurhuis	1.700	1.709	1.767	1.754	1.740	1.529
Personeelskosten - Overhead	8.565	9.149	9.761	9.715	9.736	9.722
ICT kosten - Overhead	724	889	922	899	896	861
Kosten Verbonden partijen (RID)	1.323	1.328	1.693	1.677	1.597	1.554
Totaal overheadkosten exclusief inhuurkosten	12.311	13.075	14.143	14.046	13.969	13.666
Inhuurkosten - Overhead	1.028	397	32	32	32	32
Totaal overheadkosten inclusief inhuurkosten	13.339	13.472	14.175	14.078	14.001	13.698

Ten opzichte van de bijgestelde begroting 2018 zien we een toename van de overheadkosten van 5,2% (€ 703.000). Deze afwijking wordt veroorzaakt door een paar onderdelen, te weten:

- een hogere bijdrage aan de RID (€ 365.000 nadeel);
- hogere personeelskosten inclusief inhuur (€ 247.000 nadeel);
- hogere huisvestings- en ICT-kosten (€ 91.000 nadeel).

De hogere bijdrage aan de RID komt voort uit de ontwikkeling van verbonden partijen die in de kadernota 2019 zijn meegenomen. Deze aanpassing is opgenomen in het door de Raad vastgesteld financieel meerjarenperspectief. Hierin is gemeld dat de extra financiële impuls in de jaren 2019-2022 noodzakelijk is om de doorontwikkeling van de RID naar een “flexibele en servicegerichte leverancier van informatiseringsoplossingen voor de deelnemers (serviceprovider)” te kunnen realiseren. Daarnaast is er sprake van autonome ontwikkelingen (onvermijdelijk, onuitstelbaar en onvoorzien) en een herijking van de verdeelsleutel van de deelnemersbijdrage die een verhogend effect hebben op de aan de RID te betalen bijdragen.

De personeels- en inhuurkosten worden in samenhang met elkaar gezien. Op begrotingsbasis wordt relatief weinig inhuur begroot. We begroten de personeelslasten op formatiebasis. Als gedurende het jaar blijkt dat inhuur nodig is voor bijvoorbeeld het invullen van vacatureruimte, dan wordt een deel

van het personeelskostenbudget ingezet ter dekking van de inhuur.

In de begroting 2019-2022 is het budget voor personeelskosten inclusief inhuur (regels personeelskosten + inhuurkosten in de tabel) € 9,8 miljoen per jaar (9.761+32). Dit is hoger dan de bijgestelde begroting 2018 ad € 9,5 miljoen (9.149 + 397)).

Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de lonen als gevolg van loonontwikkelingen (cao en periodieke verhogingen) en stijging pensioenpremies.

De huisvestings- en ICT-kosten vertonen een redelijk stabiel beeld. De lichte stijging van deze kosten in 2019 heeft betrekking op een aantal investeringen (o.a. zonnepanelen, audio-videomiddelen en ICT-plan) die in 2018 worden afgesloten en vanaf 2019 kapitaallasten met zich mee brengen.

De overheadkosten mogen niet meer direct aan de primaire producten worden toegerekend, met

uitzondering van grondexploitaties en anterieure overeenkomsten.

Om te komen tot kostendekkende tarieven wordt extracomptabel (dus buiten de administratie om) overhead aan de lokale heffingen (afvalstoffenheffing, rioolheffing, marktgelden, begraafrechten en leges) toegerekend. In onze gemeente doen we dat door een vaste overheadopslag toe te rekenen aan elk direct begroot uur aan een kostendekkend product. Het overheadtarief bedraagt in 2019 € 53,58 per uur.

Bedrag voor heffing VPB

Op dit moment is de verwachting dat wij geen vennootschapsbelasting moeten afdragen aan de fiscus. Hierover zijn we nog in gesprek met de fiscus.

Bedrag voor Onvoorzien

Jaarlijks wordt op begrotingsniveau een bedrag geraamd voor onvoorziene lasten. Dit bedrag is € 2,50 per inwoner. Het aantal inwoners bedroeg per 1 januari 2018 49.314. Het gereserveerde bedrag is € 123.000.

Paragrafen

1.1 Inleiding

De Paragraaf Lokale Heffingen moet op basis van het BBV de volgende onderdelen bevatten:

- De geraamde inkomsten;
- Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen conform de geformuleerde uitgangspunten;
- Een aanduiding van de lokale lastendruk;
- Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De nota lokale heffingen is het beleidskader voor het heffen van belastingen en rechten. De lokale heffingen vormen jaarlijks een belangrijk onderdeel van onze inkomsten en zijn onderdeel van de gemeentelijke beleidsvrijheid. Er wordt onderscheid gemaakt in heffingen waarvan de besteding van de opbrengst vrij is (zogenamd belastingen) en heffingen waarvan de besteding van de opbrengst gebonden is (zogenamd rechten). In deze begroting onderscheiden wij de volgende heffingen:

Belastingen:

Onroerendezaakbelasting, hondenbelasting, toeristenbelasting, forensenbelasting en precariobelasting.

Voor de belastingen, met uitzondering van de precariobelasting, hanteren wij de geharmoniseerde consumenten prijsindex (HICP) die bij de Kadernota is vastgesteld.

Rechten:

Marktgelden, afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten, leges.

Voor de rechten hanteren wij in beginsel het uitgangspunt van 100% kostendekkende tarieven. Dit is de maximale uitnutting van de wettelijke mogelijkheden. Deze opbrengsten zijn bedoeld als een tegemoetkoming in de kosten.

3.1 Paragraaf Lokale Heffingen

Opbrengsten per lokale belasting

Omschrijving heffing	Primaire Begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Onroerendezaakbelastingen	10.003	10.003	10.127
Afvalstoffenheffing	5.164	5.164	5.262
Rioolheffing	4.799	4.799	5.602
Hondenbelasting	289	289	293
Forensenbelasting/ toeristenbelasting	1.062	1.192	1.150
Precariobelasting kabels en leidingen	751	751	731
Marktgelden	73	73	74
Begraafrechten	860	860	871
Leges	2.544	2.669	2.621
Totaal	25.545	25.800	26.731

(bedragen x € 1.000)

De Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) verzorgt de heffing en inning van de heffingen voor de gemeente, met uitzondering van de leges die vallen onder titel 1 van de Legesverordening (bijvoorbeeld reisdocumenten, rijbewijzen en huwelijken) en de precario op kabels en leidingen.

In de volgende paragrafen zijn de voorlopige tarieven opgenomen. De definitieve tarieven worden via de verordeningen aan de gemeenteraad voorgelegd.

1.2 Belastingen

Onroerendezaakbelasting (OZB) / waarde onroerende zaak (WOZ) ontwikkeling

Voor de onroerendezaakbelasting worden jaarlijks alle onroerende zaken binnen de gemeente gewaardeerd. De Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht voert deze herwaardering uit. Door marktontwikkelingen kan de WOZ-waarde fluctueren. Het is staand beleid om deze fluctuatie te corrigeren in het OZB tarief. Een stijging van de totale waarde van het onroerend goed leidt tot een daling van het tarief, een daling tot een verhoging van het tarief.

Op 1 januari 2019 begint een nieuw WOZ-tijdvak met waarde peildatum 1 januari 2018.

Voor het WOZ-tijdvak met waarde peildatum 1 januari 2018 houden wij rekening met een gemiddelde prijsstijging van 7% voor woningen. Voor niet-woningen houden wij rekening met een gemiddelde prijsstijging van 1%. Deze percentages komen uit de Meicirculaire 2018 en geven de landelijke trend weer. De cijfers zijn dus niet specifiek voor onze gemeente. Op basis van bovenstaande prijsstijging houden wij voor 2019 voorlopig rekening met de in onderstaande tabel genoemde tarieven.

Voorlopige tarieven Onroerendezaakbelasting

Omschrijving	Tarief 2018	Tarief 2019
Woning		
- Eigenaar	0,1113%	0,1039%
Niet-woning		
- Eigenaar	0,1637%	0,1719%
- Gebruiker	0,1484%	0,1493%

In december 2018 ontvangen wij van BghU de definitieve waardeontwikkeling van het onroerend goed voor onze gemeente. Op basis van deze waardeontwikkeling berekenen wij de definitieve tarieven.

Hondenbelasting

Voor 2019 houden wij rekening met de volgende tarieven:

Omschrijving	Tarief 2018	Tarief 2019
1 ^e hond	71,77	72,67
2 ^e hond	118,69	120,17
Elke volgende hond	160,22	162,22

BghU controleert jaarlijks 20% van het totale woningenbestand op het bezit van honden. Dit laatste betekent dat iedere woning van onze gemeente 1 keer in de 5 jaar wordt gecontroleerd op het aanwezig zijn van één of meerdere honden.

Forensen- / Toeristenbelasting

Voor 2019 houden wij rekening met de volgende tarieven:

Omschrijving	Tarief 2018	Tarief 2019
Tarief forensen-belasting per object	266,28	269,61
Tarief toeristenbelasting per overnachting	1,02	1,03

In 2019 houden we rekening met een lager aantal forensen en dus met een lagere opbrengst. Reden voor de lagere opbrengst is dat een aantal voormalige forensen zich vanwege het permanente verblijf op een recreatiepark als inwoner van de gemeente heeft ingeschreven.

Precario op kabels en leidingen

Wij heffen precario op kabels en leidingen. Sinds 1 juli 2017 is precario op nutsleidingen afgeschaft. Gemeenten die in 2016 al een tarief voor precario op nutsleidingen hadden, mogen dit nog tot 2022 blijven heffen. Op basis van het overgangsrecht moet het tarief gehandhaafd blijven op het niveau van 2016. Vanaf 2022 ramen wij geen opbrengst meer in de begroting.

Overige belastingen - Bedrijven-investeringszone (BIZ)

In tegenstelling tot de andere belastingen wordt deze verordening niet jaarlijks, maar vijfjaarlijks vastgesteld. De tarieven worden dan ook niet gecorrigeerd voor inflatie. De opbrengst van de BIZ-gelden verloopt budgettair neutraal, omdat wij alle opbrengsten, met uitzondering van de perceptiekosten, afdragen aan de ondernemersverenigingen. In Doorn, Driebergen-Rijsenburg en Leersum is sprake van een BIZ.

1.3 Rechten

Afvalstoffenheffing / Reinigingsrechten

De tarieven voor afval en reinigingsrechten zijn 100% kostendekkend. Evenals voorgaande jaren houden wij bij de vaststelling van de tarieven rekening met de compensabele btw. Het btw-compensatiefonds wordt immers gevoed met geld uit het gemeentefonds. Omdat gemeenten voor de btw zijn gekort in het gemeentefonds mogen zij de compensabele btw toerekenen als kosten bij de bepaling van de hoogte van de tarieven.

Overzicht kostendekkendheid Afvalstoffenheffing/ Reinigingsrechten

Lasten	2018	2019
Taakveld afval (inclusief directe loonkosten en rente)	4.409	4.486
Taakveld belastingen BghU	120	120
Taakveld overhead	591	606
Taakveld huisvesting gemeentewerf	307	329
Taakveld minimabeleid-lokaal (kwijschelding)	150	200
Compensabele btw	753	753
Totaal lasten	6.330	6.494
Baten		
Overige baten	1.166	1.232
Baten reinigingsrechten	5.164	5.262
Totaal baten	6.330	6.494
<i>Percentage kostendekkendheid</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>

(bedragen x € 1.000)

De tarieven voor de afvalstoffenheffing worden verhoogd met 2,5%. Deze verhoging is opgebouwd uit 1,25% HICP, 0,25% daling areaal bij de uitgifte van extra containers en 1% voor de te verwachten hogere uitgaven aan kwijschelding. Aan de lastenkant hebben we te maken met stijging van de kosten voor verwerking van vrijwel alle afvalstromen, toegerekende overhead en kosten van kwijschelding. Om kostendekkend te zijn verwachten we € 30.000 uit de Voorziening Tariefegalisatie Afvalstoffenheffing te onttrekken. Gezien het huidige saldo van ruim 7 ton, is dat aanvaardbaar. Ten aanzien van de opbrengsten van PMD blijft het risico bestaan dat deze voor een substantieel bedrag achterblijven bij de ramingen. In programma 11 wordt dit beschreven. Mocht dit zich voordoen, dan zal het bedrag gefinancierd worden uit bovengenoemde egalisatievoorziening.

Omschrijving	Tarief 2018	Tarief 2019	Percentage stijging t.o.v. 2018
Per perceel	211,10	216,38	2,50%
Bij meer-persoons-huishoudens	263,91	270,51	2,50%
Bedrijven (excl. btw)	263,91	270,51	2,50%

Rioolrechten

De tarieven voor riool zijn 100% kostendekkend. Evenals voorgaande jaren houden wij bij de vaststelling van de tarieven rekening met de compensabele btw. Het btw-compensatiefonds wordt immers gevoed met geld uit het gemeentefonds.

Overzicht kostendekkendheid Rioolrechten

Lasten	2018	2019
Taakveld riool (inclusief directe loonkosten en rente)	3.059	4.369
Taakveld belastingen BghU	85	85
Taakveld overhead	837	875
Taakveld huisvesting gemeentewerf	288	309
Taakveld minimabeleid-lokaal (kwijschelding)	180	225
Compensabele btw	350	850
Totaal lasten	4.799	6.713
Baten Rioolrecht	4.799	5.602
Overige baten		1.111
Totaal baten	4.799	6.713
<i>Percentage Kostendekkendheid</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>

(bedragen x € 1.000)

Het bovenstaande overzicht van lasten en baten leidt voor 2019 tot de volgende tarieven:

Omschrijving	Tarief 2018	Tarief 2019	Percentage stijging t.o.v. 2018
Per perceel	187,91	217,51	15,75%
Bij meer-persoons-huishoudens	234,99	272,02	15,75%

De tarieven voor rioolrecht stijgen in de begroting 2019 met 15,75%. Deze stijging is het gevolg van de toevoeging 10,4% aan compensabele btw aan de rioolheffing, de toevoeging aan de spaarvoorziening van 3% per jaar, hogere kapitaallasten als gevolg van de het investeringsplan dat is vastgesteld in het GRP, de indexerings van de tarieven met de HICP (1,25%) en de hogere uitgaven aan kwijtschelding met 1%. De baten en lasten zijn conform het door de raad vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan inclusief 1,25% HICP.

Marktgelden

De tarieven voor de marktgelden hebben wij op basis van de uitgangspunten van de Kadernota 2019-2022 geïndexeerd met 1,25% (HICP). De tarieven zijn in 2019 niet kostendekkend.

Overzicht kostendekkendheid Marktgelden

Lasten	2018	2019
Taakveld weekmarkt (inclusief directe loonkosten)	61	66
Taakveld overhead	36	43
Taakveld BghU	1	1
Totaal lasten	98	110
Baten		
Overige baten weekmarkt	11	11
Marktgelden	73	74
Totaal baten	84	85
<i>Percentage kostendekkendheid</i>	<i>86%</i>	<i>77%</i>

(bedragen x € 1.000)

In 2019 wordt de Marktverordening aangepast. We kijken welke maatregelen we nog meer kunnen nemen om tot een hogere mate van kostendekkendheid van de markten te komen.

Begraafrechten

In 2019 wordt gestart met de realisatie van de Toekomstvisie gemeentelijke begraafplaatsen. In 2019 gaan de nieuwe beheer- en tarievenverordeningen in. Hierin zijn gedifferentieerde tarieven opgesteld die aansluiten bij de dienstverlening. De opbrengst begraafplaatsen is geïndexeerd met de HICP (1,25%).

Overzicht kostendekkendheid Begraafrechten

Lasten	2018	2019
Taakveld begraafplaatsen (inclusief directe loonkosten en rente)	777	776
Taakveld overhead	297	315
Taakveld belastingen BghU	6	6
Totaal lasten	1.080	1.097
Baten		
Overige baten	1	1
Baten Begrafenisrechten	860	871
Totaal baten	861	872
<i>Percentage kostendekkendheid</i>	<i>80%</i>	<i>79%</i>

(bedragen x € 1.000)

Leges

Kostendekkendheid totaal 2019

Titel	lasten	baten	%
I	1.346	1.106	82%
II	1.489	1.468	99%
III	286	47	17%
Totaal			

(bedragen x € 1.000)

Overzicht kostendekkendheid Titel 1 Algemene Dienstverlening

Lasten	2018	2019
Taakvelden Titel 1 (inclusief directe loonkosten en rente)	919	871
Taakveld overhead	452	475
Totaal lasten	1.371	1.346
Baten		
Baten leges Titel 1	1.104	1.106
Totaal baten	1.104	1.106
<i>Percentage kostendekkendheid</i>	<i>81%</i>	<i>82%</i>

(bedragen x € 1.000)

In Titel 1 zien we een daling van de directe kosten. Dit wordt veroorzaakt door een verschuiving van directe loonkosten en uren naar Titel 3. De stijging van de overhead is toegelicht in het overzicht overhead en werkt door in de toerekening van de overhead aan de leges. De opbrengsten Titel 1 zijn geïndexeerd met 1,25%. De opbrengsten van de reisdocumenten zijn verlaagd met € 110.000 als gevolg van de aanpassing van de geldigheidstermijn van vijf naar tien jaar. Per saldo stijgen de opbrengsten minimaal.

Overzicht kostendekkendheid Titel 2 Dienstverlening die valt onder de fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning

Lasten	2018	2019
Taakvelden Titel 2 (inclusief directe loonkosten en rente)	829	842
Taakveld overhead	561	637
Taakveld belastingen BghU	10	10
Totaal lasten	1.400	1.489
Baten		
Baten leges Titel 2	1.400	1.468
Totaal baten	1.400	1.468
<i>Percentage kostendekkendheid</i>	<i>100%</i>	<i>99%</i>

(bedragen x € 1.000)

Bij Titel 2 zien we een stijging van de kosten en opbrengsten. Dit heeft te maken met het inflatiepercentage, verhoging van de tarieven. Vorig jaar zijn door taakstellende ombuigingen de leges titel 2 maximaal uitgenut tot 100% kostendekkend.

Overzicht kostendekkendheid Titel 3 Dienstverlening die valt onder de Europese dienstrichtlijnen

Lasten	2018	2019
Taakvelden Titel 3 (inclusief directe loonkosten en rente)	33	133
Taakveld overhead	38	153
Totaal lasten	71	286
Baten		
Baten leges Titel 3	40	47
Totaal baten	40	47
Percentage kostendekkendheid	57%	17%

(bedragen x € 1.000)

Bij Titel 3 zien we een stijging van de kosten en opbrengsten. De kostendekkendheid van deze titel neemt af ten opzichte van 2018 omdat een realistische en onderbouwde toedeling van uren en overhead heeft geleid tot het toerekenen van hogere lasten aan dit product. Deels betreft het een verschuiving van uren uit Titel 1.

Kwijtscheldingsbeleid

De BghU voert het kwijtscheldingsbeleid uit. Er bestaat uitsluitend een mogelijkheid voor volledige kwijtschelding. Gedeeltelijke kwijtschelding is niet mogelijk. Inwoners met een inkomen tot 100% van het voor hen geldende minimuminkomen komen in aanmerking voor kwijtschelding. De inkomenstoets wordt in beginsel uitgevoerd op basis van de informatie die via het inlichtingenbureau beschikbaar is. Indien deze informatie ontoereikend is, vraagt BghU aanvullende informatie op.

Kwijtschelding kan worden verleend voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting voor het houden van een eerste en tweede hond.

De betalingscapaciteit van een belastingplichtige bepalen wij aan de hand van het netto besteedbare inkomen afgezet tegen het normbedrag voor de algemene kosten van het bestaan. In de begroting 2019 houden wij voor het totale kwijtscheldingsbeleid rekening met een bedrag van € 433.000. Ten opzichte van 2018 stijgen de lasten voor kwijtschelding met € 95.000. We volgen daarmee de trend die in de jaarrekening 2017 zichtbaar werd.

Ontwikkeling lokale lastendruk

De lokale lastendruk wordt bepaald aan de hand van de ontwikkeling van de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Op basis van raadsbesluiten voor het gemeentelijk rioleringsplan, het afvalstoffenbeleidsplan en de Kadernota 2019, stijgt de lokale lastendruk in 2019.

De stijging is het gevolg van:

- Aanpassing van de tarieven aan de HICP (1,25%);
- Stijging van de kosten voor afvalinzameling en kwijtschelding (1,25%);
- Stijging van de tarieven riool als gevolg van de toevoeging aan de spaarvoorziening (3%);
- Stijging van de tarieven riool als gevolg van de extra toerekening van de compensabele btw met € 500.000 (10,4%);
- Stijging van de overige kosten riool (2,35%).

De exacte stijging voor een burger hangt echter af van de specifieke omstandigheid. In onderstaande tabellen is een overzicht van de lastendruk gegeven waarbij vooral de waarde van het onroerend goed (en dus de af te dragen OZB) een variabele is.

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 300.000 op 1 januari 2019 (2018 = € 279.000).

Ontwikkeling Lokale Lastendruk op basis van € 300.000

Lastendruk	2018	2019	Afwijking t.o.v. 2018
OZB	310,53	311,70	0,38%
Afvalstoffenheffing	263,91	270,51	2,50%
Rioolheffing	234,99	272,02	15,75%
Totaal:			
Eigenaren	310,53	311,70	0,38%
Gebruiker	498,90	542,53	8,75%
Eigenaren en gebruiker	809,43	854,23	5,53%

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 500.000 op 1 januari 2019 (2018 = € 465.000).

Ontwikkeling Lokale Lastendruk op basis van € 500.000

Lastendruk	2018	2019	Afwijking t.o.v. 2018
OZB	517,55	519,50	0,38%
Afvalstoffenheffing	263,91	270,51	2,50%
Rioolheffing	234,99	272,02	15,75%
Totaal:			
Eigenaren	517,55	519,50	0,38%
Gebruiker	498,90	542,53	8,75%
Eigenaren en gebruiker	1.016,45	1.062,03	4,48%

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 750.000 op 1 januari 2019 (2018 = € 697.500).

Ontwikkeling Lokale Lastendruk op basis van € 750.000

Lastendruk	2018	2019	Afwijking t.o.v. 2018
OZB	776,32	779,25	0,38%
Afvalstoffenheffing	263,91	270,51	2,50%
Rioolheffing	234,99	272,02	15,75%
Totaal:			
Eigenaren	776,32	779,25	0,38%
Gebruiker	498,90	542,53	8,75%
Eigenaren en gebruiker	1.275,22	1.321,78	3,65%

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 1.000.000 op 1 januari 2019 (2018 = € 930.000).

Ontwikkeling Lokale Lastendruk op basis van € 1.000.000

Lastendruk	2018	2019	Afwijking t.o.v. 2018
OZB	1.035,10	1039,00	0,38%
Afvalstoffenheffing	263,91	270,51	2,50%
Rioolheffing	234,99	272,02	15,75%
Totaal:			
Eigenaren	1.035,10	1039,00	0,38%
Gebruiker	498,90	542,53	8,75%
Eigenaren en gebruiker	1.534,00	1.581,53	3,10%

Plaats ranglijst Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO)

Op basis van het rapport Atlas van de Lokale Lasten 2018 van COELO, het kennisinstituut op het gebied van lokale en regionale lasten, wordt jaarlijks een ranglijst gepresenteerd met de lokale lastendruk per gemeente. Plaats 1 staat voor de laagste lasten, plaats 387 voor de hoogste lasten. Gemeente Utrechtse Heuvelrug staat op plaats 348 voor meerpersoonshuishoudens met een eigen woning en op plaats 342 voor meerpersoonshuishoudens met een huurwoning.

Toelichting op de plaats van de ranglijst

In onderstaande tabel wordt de lastendruk van de gemiddelde gemeente in 2018 weergegeven op basis van het rapport van COELO. Vergelijking van de lasten van de gemiddelde gemeente in 2018 met onze lasten op basis van onze tarieven in 2018 verklaart onze plaats op de ranglijst en de hoge lokale lastendruk.

Lastendruk	gemiddelde gemeente	UHR	verschil
Afvalstoffenheffing	253,00	264,00	4,35%
Rioolheffing	194,00	235,00	21,13%
Percentage OZB	0,1180%	0,1113%	- 5,68%
Waarde onroerend goed	244.000	335.000 (*)	37,30%
Lokale lastendruk	721,00	872,00	20,94%

(*) gemiddelde waarde onroerend goed 2018 op basis van peildatum W0Z 1-1-2017

De afvalstoffenheffing laat een stijging zien van ca. 4%. Dit zit vooral in de indirecte kosten: de relatief hoge overhead en de toerekening van de kwijtscheldingen.

Uit bovenstaande vergelijking blijkt dat Utrechtse Heuvelrug vooral een hogere rioolheffing heeft. Dit wordt deels veroorzaakt door de bebouwing in onze gemeente. Er zijn relatief weinig aansluitingen per kilometer riool. Dit in tegenstelling tot andere gemeenten, waar door de dichte bebouwing het aantal

aansluitingen per kilometer riool veel hoger is. Gevolg hiervan is dat we relatief hoge kosten moeten maken om ons riool te onderhouden. Voorts leidt de keuze in het GRP voor de vorming van de spaarvoorziening tot hogere kosten.

Wat de onroerend zaak belasting betreft ligt het te heffen percentage in onze gemeente 5,68% onder het landelijk gemiddelde. Het lage OZB-tarief en de hoge waarde van het onroerend goed maakt dat UHR een hoge onbenutte belastingcapaciteit heeft (de ruimte die er is om de OZB naar een maximum te verhogen). Gemeenten waar de gemiddelde waarde van het onroerend goed hoog is, hebben overigens het nadeel dat ze hiervoor gekort worden op hun algemene uitkering. Dit vanuit de gedachte dat deze gemeenten de mogelijkheden hebben om via de OZB extra middelen binnen te halen. De waarde van ons onroerend goed ligt ongeveer 37 % boven het landelijkgemiddelde. Hierdoor betaalt de burger in onze gemeente uiteindelijk toch relatief veel OZB.

We zien dat Utrechtse Heuvelrug op de COELO-ranglijst door vergelijkbare gemeenten wordt omringd. De karakteristieken van deze gemeenten brengen met zich mee dat deze gemeenten altijd laag zullen scoren op de plaatsingslijst van COELO.

Berekening ontwikkeling lastendruk op basis van de gemiddelde waarde onroerend goed UHR

In de onderstaande tabel geven wij inzicht in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen op basis van een eenpersoonshuishouden met een gemiddelde WOZ-waarde van € 358.000 op 1 januari 2019 (2018 = € 335.000).

Ontwikkeling lastendruk eenpersoonshuishouden op basis van € 358.000

Lastendruk	2018	2019	Afwijking t.o.v. 2018
OZB	372,86	372,42	-0,12%
Afvalstoffenheffing	211,10	216,38	2,50%
Rioolheffing	187,91	217,51	15,75%
Totaal:			
Eigenaren	372,86	372,42	-0,12%
Gebruiker	399,01	433,89	8,75%
Eigenaren en gebruiker	771,87	806,31	4,46%

In de volgende tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen op basis van een meerpersoonshuishouden, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 358.000 op 1 januari 2019 (2018 = € 335.000).

Ontwikkeling lastendruk meerpersoonshuishouden op basis van € 358.000

Lastendruk	2018	2019	Afwijking t.o.v. 2018
OZB	372,86	372,42	-0,12%
Afvalstoffenheffing	263,91	270,51	2,50%
Rioolheffing	234,99	272,02	15,75%
Totaal:			
Eigenaren	372,86	372,42	-0,12%
Gebruiker	498,90	542,53	8,75%
Eigenaren en gebruiker	871,76	914,95	4,95%

1. Inleiding

Ambities kunnen niet gerealiseerd worden zonder risico's te nemen. Risico's horen bij het proces van verandering. Het is belangrijk dat u zich als gemeenteraad bewust bent van de risico's die horen bij het beleid van de gemeente en hierop stuurt. In hoeverre de gemeente in staat is om de gevolgen van de risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt, wordt weergegeven door de weerstandscapaciteit. Onder weerstandscapaciteit verstaan we de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten te kunnen dekken. Het geld en de mogelijkheden bestaan onder andere uit het vrij aanwendbare gedeelte van de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien die in de begroting is opgenomen. De benodigde weerstandscapaciteit is afhankelijk van de aard en de omvang van de risico's waar de gemeente mee wordt geconfronteerd (risicoprofiel), bijvoorbeeld financiële risico's binnen projecten. Voor deze risico's kunnen geen verzekeringen worden afgesloten.

Tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor een gemeente geen maatregelen heeft getroffen, maar die wel van betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van een gemeente, bestaat dus een

relatie. Deze relatie wordt het weerstandsvermogen (de weerstandsratio) genoemd. Het doel van actief risicomanagement is om niet iedere tegenvaller direct van invloed te laten zijn op het lopende beleid en exploitatie, waardoor de reguliere dienstverlening en ambities niet in het gedrang komen.

2. Ontwikkeling

Voor de Begroting 2019 en verder zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd, geactualiseerd en indien mogelijk, voorzien van beheersmaatregelen. Mede hierdoor zien we dat het risicobewustzijn in de organisatie toeneemt. Risicomanagement is een proces dat blijvend aandacht vraagt.

3. Risicoprofiel

De benodigde weerstandscapaciteit berekenen we aan de hand van de geïnventariseerde financiële risico's. Op basis van deze inventarisatie is een zogenaamde 'Monte Carlo simulatie' uitgevoerd die rekening houdt met de kansberekening en het ingeschatte financiële effect. Deze gewogen risicosimulatie wordt uitgevoerd, omdat naar verwachting de risico's niet allemaal gelijktijdig en in hun maximale omvang optreden. De aan te houden (benodigde) weerstandscapaciteit is daardoor aanmerkelijk lager dan de totale waarde van de geïnventariseerde risico's.

3.2 Paragraaf Weerstands- vermogen en risico- beheersing

De tien risico's met de grootste omvang geven we hieronder weer:

Risiconr.	Risico	Kans	Financieel gevolg	Invloed
R335	Belastingdienst vordert BTW terug op sportvoorzieningen.	50%	max.€ 1.000.000	10.09%
R352	De kans bestaat dat de uitgaven voor de jeugdhulp verder stijgen als gevolg van een toename van het gebruik en prijsstijgingen.	50%	max.€ 1.000.000	10.05%
R351	Aanbestedingen voor scholen worden niet binnen de geldende normbedragen/beleid gerealiseerd.	60%	max.€ 800.000	9.68%
R353	De kans bestaat dat de uitgaven voor de Wmo verder stijgen als gevolg van een toename van het gebruik en prijsstijgingen.	40%	max.€ 1.000.000	8.02%
R354	Stijging gebruik huishoudelijke hulp als gevolg van de invoering van het Wmo-abonnementstarief.	50%	max.€ 780.000	7.88%
R350	De stelpost Ruimte onder het BTW Compensatiefonds plafond is te hoog ingeschat.	70%	max.€ 539.000	7.59%
R44	Aanspraak op verstrekte Gemeentegaranties aan lokale instellingen met maatschappelijk doel.	50%	max.€ 600.000	6.10%
R342	Bouwkosten overschrijding infraproject Stationsgebied Driebergen – Zeist.	70%	max.€ 430.000	6.05%
R344	Stijging rentelasten als gevolg van de aantrekkende economie.	50%	max.€ 500.000	5.04%
R346	Toewijzen claim wederpartij door de Raad van Arbitrage i.v.m. afwikkeling infra-project.	30%	max.€ 600.000	3.61%

Het maximale financiële gevolg van de tien grootste risico's is: € 7,249 miljoen. Voor de overige risico's is het financiële gevolg € 4,264 miljoen. Het totale maximale financiële gevolg van alle risico's bedraagt per 15 juli 2018 afgerond € 11,5 miljoen.

Per saldo betekent dit een risico-toename van € 2,8 miljoen ten opzichte van de laatste actualisatie bij de Jaarrekening 2017, toen het totaalbedrag van de geïnventariseerde risico's € 8,7 miljoen bedroeg.

Over het geheel genomen zien wij een stijgende lijn in de bouwkostenontwikkeling. Deze ontwikkeling geeft mogelijk een verhoogd risico op meerdere investeringen.

De belangrijkste mutaties binnen het risicoprofiel zijn:

- Opgevoerde risico's wegens stijgende uitgaven voor Jeugdhulp en Wmo van € 2,8 miljoen.
- Een nieuw risico voor aanbesteding van scholen die niet binnen de geldende normbedragen en of beleid gerealiseerd kunnen worden € 0,8 miljoen.
- Een nieuw risico voor nadelige verrekeningen met het BTW Compensatiefonds van € 0,54 miljoen.
- Het risico op begrotingstekorten bij gemeenschappelijke regelingen ad € 0,8 miljoen is vervallen. Dit wordt gezien als behorend bij de normale bedrijfsvoering.

De inventarisatie van alle overige risico's buiten de "tien grote risico's" laat per saldo een risicoverlaging zien van € 0,54 miljoen.

3.1. Benodigde weerstandscapaciteit

Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit hanteren we een waarschijnlijkheidspercentage van 90%. Uit de Monte Carlo simulatie volgt dan dat met een waarschijnlijkheid van 90% gesteld kan worden dat het weerstandsvermogen € 3,57 miljoen moet bedragen (de benodigde weerstandscapaciteit).

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd.

De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 11,5 miljoen voor alle risico's niet reëel is. De risico's doen zich immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang voor.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat bij een zekerheidspercentage van 90% een bedrag van € 3,57 miljoen aan weerstandscapaciteit nodig is om alle risico's af te kunnen dekken.

3.2. Berekening beschikbare weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen (de beschikbare weerstandscapaciteit) is opgebouwd uit de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit en de stelpost onvoorzien. Ultimo 2019 bedraagt de beschikbare weerstandscapaciteit naar verwachting ca. € 19 miljoen.

Tabel 2: Berekening weerstandscapaciteit				(bedragen x € 1.000)
	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	
Algemene reserve (vrij aanwendbaar)	16.076	15.068	14.232	
Onvoorziene uitgaven	121	123	123	
Onbenutte belastingcapaciteit	5.778	6.405	5.916	
Totale weerstandscapaciteit	21.975	21.596	20.271	

De afname van de weerstandscapaciteit ten opzichte van de begroting is vooral het gevolg van het tekort op de jaarrekening 2017 dat volledig onttrokken is aan de algemene reserve.

In het land zien we verschillen in de berekening van de weerstandscapaciteit. De belangrijkste verschillen zitten in het wel of niet meenemen van bestemmingsreserves, claims op de algemene reserve en de onbenutte belastingcapaciteit. Dit omdat deze middelen niet direct beschikbaar kunnen komen.

Gecorrigeerd voor de onbenutte belastingcapaciteit is de weerstandscapaciteit van onze gemeente ruim € 14 miljoen.

4. Beoordeling van het weerstandsvermogen

Om te bepalen of het huidige weerstandsvermogen toereikend is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit (die uit de risicosimulatie voortvloeit) afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van deze berekening vormt het weerstandsvermogen en wordt uitgedrukt in een ratio. Daarbij geldt: hoe hoger de ratio, hoe groter het vermogen om weerstand te bieden aan de financiële gevolgen van optredende risico's.

Voor de beoordeling van de ratio wordt een norm gehanteerd die is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit Twente. Deze norm wordt landelijk veel toegepast.

Tabel 3: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Voor de begroting 2019 berekenen wij de ratio voor het weerstandsvermogen op 5,68.

Deze is als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 20.271.000}}{\text{€ 3.571.000}} = 5,68$$

Op basis van de landelijke norm kwantificeren we het weerstandvermogen als 'Uitstekend'.

Wanneer we uitgaan van de beschikbare weerstandscapaciteit exclusief de onbenutte belastingcapaciteit komt de ratio uit op 4,02.

$$\frac{\text{€ 14.355.000}}{\text{€ 3.571.000}} = 4,02$$

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen is als volgt:

Tabel 4: Berekening ratio weerstandsvermogen			
	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Beschikbare weerstandscapaciteit	21.975	21.596	20.271
Benodigde weerstandscapaciteit	2.562	2.367	3.571
Ratio weerstandsvermogen	8,58	9,12	5,68

(bedragen x € 1.000)

Ten opzichte van de jaarrekening 2017 en de raming voor de begroting 2018 zien we een afname van de ratio door een lagere beschikbare weerstandscapaciteit en een hogere benodigde weerstandscapaciteit.

5. Financiële kengetallen

In artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is bepaald dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en het jaarverslag financiële kengetallen worden opgenomen voor: De netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit.

Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente op basis van de balans. Het overzicht van de kengetallen en de ontwikkeling daarin treft u aan in onderstaande tabel.

Kengetallen	Jaar-rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
netto schuldquote	137,1%	139,4%	144,2%	146,8%	144,1%	146,3%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	124,0%	126,1%	132,5%	135,5%	136,8%	139,2%
solvabiliteitsratio	10,2%	11,0%	8,1%	8,1%	8,7%	8,9%
structurele exploitatieruimte	-1,1%	1,2%	-0,5%	0,0%	0,1%	0,0%
grondexploitatie	3,8%	4,2%	0,3%	-0,4%	0,0%	0,0%
belastingcapaciteit	117,1%	114,9%	123,5%	123,5%	123,5%	123,5%

5.1 De netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de totale schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie van de mate waarin de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG heeft bij de netto schuldquote aangegeven dat de grens van 100% aangeeft of er sprake is van een gezonde financiële balans en dat er tussen de 100% en 130% sprake is van een risico. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Daarbij is aangegeven dat deze percentages niet hard zijn, omdat het met name om het verhaal achter de cijfers gaat. Bij de kadernota heeft u, in lijn met het raadsprogramma, een amendement aangenomen om de netto schuld gedurende deze raadsperiode te verlagen met € 8 miljoen. In het Uitvoeringsprogramma gaan wij op dit onderdeel verder in.

5.2 De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden, te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

5.3 De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn om aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. De VNG heeft hier als gezonde norm een percentage van 20% genoemd.

5.4 De structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang voor de beoordeling van de structurele ruimte die een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten. De uitkomst wordt uitgedrukt in een percentage.

5.5 De grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.

De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is dat een grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans dan moet die worden afgewaardeerd en dat leidt tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

5.6 De belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is:

Woonlasten van een meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar ten opzichte van het landelijk gemiddelde in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar, uitgedrukt in een percentage. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

Voor een verdere toelichting op het onderdeel belastingcapaciteit verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

5.7 Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie

Voor een duiding van de financiële positie dienen de financiële kengetallen in onderlinge samenhang en binnen de specifieke context van de gemeente te worden gezien.

Als we zowel de netto schuldquote als de solvabiliteit beoordelen ten opzichte van de normering die de VNG af heeft gegeven dan kunnen we stellen dat sprake is van een ongezonde financiële situatie. Er zijn tevens weinig mogelijkheden om leningen af te lossen door bijvoorbeeld het verkopen van gronden en gebouwen. Zolang de rente en aflossingen gedragen kunnen worden binnen de meerjarenbegroting is er nog niet direct een reden voor paniek. Gezien de groeiende aandacht voor deze kengetallen is het echter wel zaak te werken aan een afbouw van de schulden. Het is van belang dat we (wel) het renterisico ook op lange termijn kunnen blijven opvangen.

Aan de ratio structurele exploitatieruimte is te zien dat onze flexibiliteit om structurele tegenvallers op te vangen zeer beperkt is, terwijl de externe ontwikkelingen veelal extra inspanningen vergen.

De ratio voor de grondexploitatie laat zien dat we op dit moment in beperkte mate financiële risico's lopen bij de grondexploitaties. Waar nodig zijn voor voorziene exploitatietekorten voorzieningen getroffen. De VNG noemt een signaleringswaarde van 10% waarboven de grondexploitaties als kwetsbaar worden gezien.

De gepresenteerde ratio bij belastingcapaciteit geeft aan dat de woonlasten van een meerpersoonshuishouden in onze gemeente hoger liggen dan het landelijk gemiddelde. Dit komt vooral doordat de rioolheffing hoger is dan gemiddeld. Dit laatste wordt vooral veroorzaakt door ons relatief grote buitengebied (veel km riool) en daardoor onze lage woondichtheid. Dit kengetal geeft een beperkt beeld, omdat we zien dat in onze gemeente de ozb nog een grote onbenutte omvang van bijna € 6 miljoen heeft.

3.3

Paragraaf

Onderhoud

Kapitaal-

goederen

1. Algemeen

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het verplicht om het beleidskader voor onderhoud van kapitaalgoederen en de financiële consequenties in de begroting en jaarrekening op te nemen. Dat is in deze paragraaf uitgewerkt.

Onze gemeente heeft een oppervlakte van 13.140 hectare, waarvan 12.949 hectare land en 191 hectare oppervlakte binnenwater. Het grootste deel van de gemeente is particulier grondbezit. Een klein gedeelte is in eigendom en/of beheer bij de gemeente. Het grootste deel hiervan is openbare ruimte. De openbare ruimte bevat verschillende soorten kapitaalgoederen, zoals wegen, riolering, groen en openbare gebouwen.

Kapitaalgoederen vertegenwoordigen, gedurende de periode dat ze van nut zijn, een waarde voor onze gemeente. Die waarde bewaken we door onderhoud te plegen. Het reguliere onderhoud komt ten laste van de exploitatie. Zolang we het onderhoud op peil houden, blijven de voorzieningen voor de inwoners en andere gebruikers op niveau en voorkomen we kapitaalvernietiging. We voldoen dan aan onze wettelijke zorgplicht. Het gewenste onderhoudsniveau dient altijd te worden gezien in relatie tot de kosten. Als we als gemeente beschikken over helder beleid en actuele beheerplannen, kunnen we risico's in de hand houden.

Het nut van kapitaalgoederen strekt zich over meerdere jaren uit. Volgens beleid worden de kosten niet in het jaar van aanschaf verantwoord, maar geactiveerd en over meerdere jaren afgeschreven. Waardering vindt plaats op basis van historische kostprijs. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven. Uitgaven lager dan € 10.000 komen rechtstreeks ten laste van de exploitatie. Voor de bepaling van de afschrijvingstermijnen wordt de economische levensduur als toekomstige gebruiksduur aangehouden. Daadwerkelijke vervanging vindt meestal plaats als de technische levensduur verstreken is.

Als openbare ruimte vervangen moet worden, worden er middelen opgenomen in het Meerjaren investeringsplan. De rente en afschrijving wordt als kapitaallast opgenomen in de exploitatiebegroting. Om efficiënter om te gaan met de kapitaallasten en beter inzicht te geven in de investeringen wordt minimaal eenmaal per jaar het Meerjaren investeringsplan herijkt. De inhoud van het plan is grotendeels gebaseerd op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De beschikbare ambtelijke capaciteit bepaalt grotendeels het investeringstempo. We hanteren een sober basisniveau qua onderhoud en richten ons op onveilige situaties en schades voorkomen. Voor bewoners betekent dit sobere niveau dat er meer

overlast kan zijn. Voor ons als gemeente brengt mogelijk achterstallig onderhoud het risico van een toenemend aantal meldingen en schadeclaims. De stijgende onderhoudskosten houden wij in de hand door te werken volgens de principes van het risico gestuurd beheer.

2. Producten

Beleidskaders

Strategisch:

1. Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP)

Vanaf het in mei 2017 vastgestelde GRP zijn wij gestart met zgn. risico gestuurd rioolbeheer. Om op langere termijn de hoogte van de kapitaallasten te beperken brengen wij een deel van de opbrengsten in een spaarvoorziening die gebruikt wordt om investeringen direct mee af te boeken.

Het in het GRP beschreven beleid heeft tot doel om huishoudelijk afvalwater en regenwater op veilige en efficiënte wijze af te voeren. De uitgangspunten zijn dat we regenwater - dat relatief schoon is - zoveel mogelijk buiten het riool houden en dat we riolen die niet meer goed functioneren planmatig vervangen. De herinrichting van wegen en openbaar groen wordt zoveel mogelijk gelijktijdig met het riool ter hand

genomen. Dit beperkt de kosten en vermindert overlast voor bewoners.

2. Gemeentelijk Verkeer en Vervoers Plan (GVVP)

In februari 2017 is het geactualiseerde GVVP vastgesteld. Dit plan richt zich op een veilige en vlotte doorstroming van het verkeer. Uitgangspunt is dat we in de wegenstructuur onderscheid maken tussen de hoofdstructuur en woonstraten en dat we openbaar vervoer en fietsverkeer stimuleren.

3. Sportnota 'Sport in Beeld'

Deze nota dateert van 24 september 2008 en heeft tot doel om de beoefening van georganiseerde sport voor inwoners te faciliteren en te stimuleren. Daartoe hebben we de gebouwen afgestoten naar de verenigingen en de velden in eigendom, beheer en onderhoud genomen. Conform de Sportnota beschikt inmiddels elke buitensportvereniging (hockey, voetbal en korfbal) over tenminste één kunstgrasveld.

4. Speelruimte Beleidsplan

Dit plan van 23 april 2009 heeft tot doel het buiten spelen van kinderen en jongeren te faciliteren en te stimuleren. Uitgangspunt is dat in het bijzonder buiten spelen in een natuurlijke omgeving wordt bevorderd en dat het aanbod van speelvoorzieningen wordt geharmoniseerd.

Uit de kerntakendiscussie in 2012 en het schrappen van de investeringen aan speelplaatsen in 2014 volgde een forse bezuiniging op het aantal formele speelvoorzieningen.

5. Nota Openbare Verlichting, Beleid en Uitvoering

Deze nota is vastgesteld door de Raad op 12 mei 2016. In deze nota is nieuw beleid opgesteld over lichtniveaus en is een uitvoeringsparagraaf opgenomen voor de vervanging van alle lichtmasten.

Tactisch:

6. Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte

Het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte uit 2009 legt de basis voor de ontwikkeling van kwaliteit gestuurd beheer. We leggen de uitgangspunten voor de kwaliteit vast in de beheersystemen en beschrijven het onderhoud zoveel mogelijk in beeldbestekken. Met de Kerntakendiscussie in 2012 zijn de budgetten voor het beheer en onderhoud verlaagd. De kwaliteitsniveaus zijn bijgesteld volgens de tabel. Tot eind 2018 is het kwaliteitsniveau in een aantal gebieden verhoogd. Op dit moment zijn hiervoor tot eind 2018 middelen beschikbaar.

Kwaliteitsprofielen, bijgesteld na de kerntakendiscussie						
Gebied	A+	A	B	C	D	Ambitieprofiel
Centra			x			Basis
Parels			x			Basis
Woonwijken				x		Sober
Bedrijventerreinen				x		Sober
Hoofdinfrastructuur			x	x		Basis / sober
Parken			x			Basis
Landelijk gebied				x		Sober
Begraafplaatsen		x				Extra
Sportterreinen				x		Sober
Bossen en natuurterreinen				x		Sober

De kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op het landelijke systeem van de CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Wegenbouw). Er zijn vijf niveaus: Niveau A+: Nieuwe aanleg. Dit niveau wordt praktisch niet gebruikt voor het bepalen van onderhoudskwaliteit.

Niveau A: Hoogwaardig. Meer dan de functie vereist. De openbare ruimte ligt er goed bij.

Niveau B: Functioneel, sober en doelmatig. De openbare ruimte ziet er redelijk uit, maar er is regelmatig wat op aan te merken.

Niveau C: Onrustig beeld met enig discomfort of hinder. Schade en vervuiling zijn zichtbaar aanwezig. Over het algemeen functioneert de ruimte nog wel. Er treden echter incidenteel onveilige situaties op.

Niveau D: een slecht beeld met vervuiling. Er is sprake van kapitaalvernietiging en onveilige situaties. Er zijn veel claims die vaak worden toegewezen.

Operationeel:

7. Wegen

a. Bestaand beleid

In het beheerplan Wegen van 28 mei 2009 is gekozen voor een budgetneutrale variant. Met de beschikbare middelen zijn wij ondanks een dalend kwaliteitsniveau nog in staat de risico's voor aansprakelijkheid en veiligheid te beperken. Incidentele onveilige situaties doen zich bij het huidige kwaliteitsniveau wel voor. Aangezien de meeste wegen in de jaren zeventig en tachtig zijn aangelegd en ongeveer vijftig jaar meegaan, staan we op korte termijn voor een grote vervangingsopgave. Door inspecties wordt de conditie van het wegdek in de gaten gehouden en kan het optimale moment voor vervanging worden bepaald. Hiermee wordt in het Meerjaren investeringsplan rekening gehouden.

b. Activiteiten

Naast het reguliere onderhoud voeren wij riool- en wegrenovaties uit. Deze worden projectmatig uitgevoerd en hebben een looptijd van meerdere jaren.

c. Bedrijfsvoering

In de bedrijfsvoering van de activiteiten in de openbare ruimte heeft in de afgelopen jaren een belangrijke verschuiving plaatsgevonden van zelf doen naar registreren. Hierdoor wordt ons databeheer en contractvorming steeds belangrijker. Onze eigen medewerkers zetten wij vooral in op servicetaken, waaronder meldingen afhandelen en overlast voorkomen.

d. Financiën

De kosten voor de vervanging van het gehele wegen-areaal noemen we de vervangingswaarde. De totale vervangingswaarde hebben wij berekend op € 147 miljoen voor wegen, en ca. € 1,5 miljoen voor verkeers- en straatnaamborden. Voor verkeersregelinstallaties, wegmarkeringen en voorzieningen voor openbaar vervoer is de vervangingswaarde onbekend.

Het budget voor wegen is onderverdeeld in wegen, verkeersregelingen en voorzieningen voor openbaar vervoer (met name bushaltes). Het investeringsvolume wordt per jaar vastgesteld op basis van opgevoerde projecten. Er is geen onderhoudsvoorziening.

8. Civieltechnische kunstwerken

a. Voor dit onderdeel is geen beleid opgesteld. Op dit moment is de onderhoudstoestand van de meeste kunstwerken redelijk. Enkele voorzieningen, bijvoorbeeld vlonders en steigers, dienen vooral een recreatief doel. Andere voorzieningen dienen een technisch doel. Dat beschoeiingen in goede conditie blijven is van belang om ook schade aan nabijgelegen wegverharding te voorkomen.

b. Activiteiten

Wij reageren op meldingen.

c. Bedrijfsvoering

Vanwege het beperkte budget vindt geen planmatig onderhoud plaats. Beschikbaar budget is €16.000.

d. Financiën

De vervangingswaarde is onbekend.

9. Openbare verlichting

a. Bestaand beleid

Voor dit onderdeel is in 2016 nieuw beleid vastgesteld. Dit is onder andere gericht op de lichtpunten met ca. 2.000 verminderen en het areaal te vernieuwen.

b. Activiteiten

De pilots voor de vernieuwing hebben wij afgerond. Deze richt zich op het aantal verminderen en vervangen door energiezuinige en onderhoudsarme moderne lichtmasten. We gaan ook een eigen energienetwerk aanleggen voor openbare verlichting. We zitten nu in de aanbestedingsfase. De planning is dat de uitvoering begin 2019 van start gaat.

c. Bedrijfsvoering

Tot het nieuwe contract in werking treedt verrichten wij minimaal onderhoud aan de lichtmasten.

d. Financiën

De kosten voor openbare verlichting bedragen jaarlijks ca. € 650.000.

10. Openbaar groen

a. Bestaand beleid

Het openbare groen bestaat uit vier onderdelen: bomen, bos- en natuurterreinen, plantsoenen en oever- en watervegetaties. Het beheerplan voor gemeentelijke Bomen is in 2016 door het College vastgesteld. Het beheerplan voor Bos- en Natuurterreinen is in 2016 opgesteld. Openbaar groen wordt op onderhoudsniveau B/C. Hierdoor kent deze variant financiële risico's, omdat schadeclaims niet in alle gevallen kunnen worden weerlegd. Incidentele onveilige situaties doen zich bij het huidige kwaliteitsniveau voor. Door de inrichting en het beheer beter aan te sluiten bij natuurlijke processen wordt het openbaar groen duurzamer. We stimuleren bewoners de inrichting en het onderhoudsniveau te verhogen.

Er is beleid opgesteld betreffende het terugvorderen en legaliseren van illegaal ingenomen openbaar groen.

b. Activiteiten

Pleksgewijs vormen wij openbaar groen om naar natuurlijker groen dat minder onderhoud nodig heeft. Dit komt de biodiversiteit ten goede. Wij betrekken bewoners zo veel mogelijk bij het onderhoud.

In 2017 tot eind 2018 is er een pilot uitgevoerd waarin een kwaliteitsimpuls onderhoud openbaar groen is gerealiseerd. Dit wordt eind 2018 geëvalueerd. Op basis van de resultaten wordt door de Raad besloten of dit in 2019 wordt voortgezet.

c. Bedrijfsvoering

In het onderhoud van openbaar groen wordt databeheer en contractvorming met aannemers steeds belangrijker. Uiteraard houden we er rekening mee dat de BIGA een aantal werkzaamheden goed kan uitvoeren eventueel in samenwerking met andere ondernemers. De eigen onderhoudsteams worden meer en meer ingezet op service verlenen en overlast voorkomen.

d. Financiën

De geschatte vervangingswaarde bedraagt € 15 miljoen voor openbaar groen en € 120 miljoen voor bomen. Voor bossen en natuurterreinen is geen vervangingswaarde bekend.

Voor groot onderhoud en openbaar groen verduurzamen en omvormen is in de meerjarenbegroting dekking voor een jaarlijks investeringsbedrag van € 50.000. Er is geen onderhoudsvoorziening.

11. Speelvoorzieningen

a. Bestaand beleid

Het beleid is beschreven in het Speelruimteplan.

b. Activiteiten

In de komende jaren is er alleen budget beschikbaar voor inspecties en correctief onderhoud.

c. Bedrijfsvoering

Eén keer per jaar worden alle speeltoestellen technisch geïnspecteerd. Daarnaast vinden tweemaal per jaar visuele controles plaats. Hiermee voldoen wij aan onze wettelijke zorgplicht.

d. Financiën

De geschatte vervangingswaarde bedraagt ca. € 1 miljoen. Er is geen onderhoudsvoorziening. En er is geen investeringskrediet beschikbaar voor vervangingen.

12. Riolering en water

a. Bestaand beleid

Jaarlijks actualiseren we de gegevens in het beheersysteem op basis van reguliere inspecties. Het GRP bevat een Uitvoeringsprogramma. Wanneer wij riolering vervangen, richten wij ook de bovengrond opnieuw in. Bewoners worden betrokken bij het planproces.

b. Activiteiten

Naast regulier onderhoud verrichten wij grote riool- en wegrenovaties. Deze voeren wij projectmatig uit. Deze projecten hebben een looptijd van meerdere jaren. We zijn bezig met de voorbereiding van het vervangen van de rioolaansluitingen in Maarsbergen. De rioolvervanging van Dennenhorst en omgeving in Driebergen bevindt zich in de voorbereidingsfase.

c. Bedrijfsvoering

Vanaf 2017 zijn wij gestart met risico gestuurd werken. Dit houdt in dat de frequentie van inspectie en onderhoud afhankelijk wordt van de kwaliteit van het riool en van de ligging. Riolen met een hogere gebruiksintensiteit worden vaker geïnspecteerd en meer onderhouden.

d. Financiën

De geschatte vervangingswaarde bedraagt € 300 miljoen.

13. Gebouwen, waaronder schoolgebouwen

a. Bestaand beleid

De bestaande visie op vastgoed uit 2012 wordt op dit moment geactualiseerd. Dit is nodig door de volgende ontwikkelingen:

- ontmoeting in de dorpen is belangrijk in het kader van de versterking van sociale structuren;
- de ambitie om in 2035 energieneutraal en in 2050 aardgasvrij te zijn;
- de uitwerking van de tafel “Gebouwde omgeving” van het op 10 juni 2018 gepresenteerde Klimaatakkoord;
- de inbedding van vastgoed in de organisatie;
- taakuitvoeringsovereenkomst Gemeente Utrechtse Heuvelrug – Veiligheidsregio Utrecht;
- het raadsprogramma 2018-2022.

De gemeente heeft drie categorieën vastgoed in eigendom:

- Publiek vastgoed (cultuurhuizen, sporthallen, gymzalen, gemeentekantoor, gemeentewerf, brandweerkazernes);
- Niet commercieel vastgoed (monumenten, aula's, kinderboerderij en standplaatsen);
- Af te stoten vastgoed (kinderdagverblijven, woningen).

Het onderhoud van de schoolgebouwen is sinds 2015 de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. De schoolgebouwen zijn in eigendom van de schoolbesturen, maar vallen onder het economisch claimrecht van de gemeente.

b. Activiteiten

Het publieke vastgoed wordt aangepast aan de duurzaamheidsambities. Het niet commerciële vastgoed wordt in een goede staat onderhouden en zo mogelijk afgestoten. Het af te stoten vastgoed wordt minimaal onderhouden. De meeste onderhoudsactiviteiten betreffen het dagelijkse onderhoud en incidenteel groot onderhoud of nieuwbouw.

c. Bedrijfsvoering

De huidige budgetten zijn onvoldoende om het vastgoed risicogestuurd te kunnen onderhouden op niveau 3 van de NEN-norm 2767 en de eisen op grond van wet- en regelgeving. De gebouwen worden daarom jaarlijks binnen het beschikbare onderhoudsbudget onderhouden. Mogelijk wordt dit anders wanneer de gemeenteraad besluit over de nieuwe visie op Vastgoed met bijbehorende onderhoudsplannen.

d. Financiën

De geschatte vervangingswaarde is meer dan 40 miljoen euro.

14. Buitensportcomplexen

In maart 2018 heeft de raad de nota sportaccommodaties 2018-2022 'Sport en Ruimte' vastgesteld.

Besloten is om:

- in 2019 een nieuw tweede rugbyveld aan te leggen bij de Pink Panthers in Driebergen
- de kapitaallasten voor het gemeentelijke deel (60%) van de renovatie van de asfalt top laag van de ijsbaan in Doorn ten laste te brengen van 2019
- in 2019 twee korfbalvelden voor korfbalvereniging Hemur Enge aan te leggen, zodat bij de hockeyvereniging De Haaskamp het capaciteitsgebrek aan velden wordt opgelost. Het veld hoeft dan niet meer gecombineerd gebruikt te worden met de korfbalvereniging.

15. Begraafplaatsen

a. Bestaand beleid

Als gemeente hebben wij het eigendom en beheer van negen - vijf algemene en vier historische - gemeentelijke begraafplaatsen: één in Maarn en in Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg en Leersum elk twee. Op de vier oude begraafplaatsen worden geen nieuwe graven meer uitgegeven en voeren vrijwilligers het onderhoud uit.

b. Activiteiten

Wij hebben in de afgelopen jaren uitbreidingen van de begraafcapaciteit gerealiseerd op de begraafplaatsen van Leersum en Doorn. Om de bezuiniging (gedeeltelijk) te kunnen realiseren hebben we in Doorn een natuurbegraafplaats gerealiseerd. In 2019 wordt de nieuwe visie op de begraafplaatsen verder gerealiseerd.

c. Bedrijfsvoering

In 2018 is een nieuwe beheer- en tarievenverordening begraafplaatsen vastgesteld. Ingangsdatum van de verordening is 1 januari 2019. Het doel is de dienstverlening te verbreden en hiermee de inkomsten voor dit product te verhogen of in ieder geval op hetzelfde niveau te houden als de afgelopen jaren.

16. Kunstwerken (cultuur)

a. Bestaand beleid

In de Nota cultuur 2011-2013 Participeren en Profileren hebben we ons voorgenomen een beleidsnotitie kunst in de openbare ruimte te schrijven. Deze notitie (Kijk op Kunst) is geschreven, maar is nooit goedgekeurd, omdat er geen middelen beschikbaar zijn voor onderhoud en verzekering.

b. Activiteiten

Er zijn geen activiteiten, omdat er geen middelen beschikbaar zijn.

c. Bedrijfsvoering

De berekende vervangingswaarde bedraagt ca. € 700.000. Deze is gebaseerd op de verzekerde waarde.

d. Financiën

Alleen bij gevaar of na meldingen van vernieling wordt beperkt onderhoud uitgevoerd.

Kerngegevens gemeente Utrechtse Heuvelrug

Wegen (inclusief trottoirs en fietspaden) in m²	2.516.100
Civieltechnische kunstwerken	131
Lichtmasten (lantaarnpalen)	8.300
Verkeersregelinstallaties (verkeerslichten)	8
Verkeersborden	4.040
Straatnaamborden	1.920
Riolering in km	422
Bergbezinkvoorzieningen	9
Rioolpompen en -gemalen	717
Wateroppervlak in bebouwd gebied in m²	58.000
Buitensportcomplexen	10
Bos- en natuurterrein in ha	248
Openbaar groen in ha	220
Bomen (exclusief bossen en bosstroken)	47.500
Speeltoestellen	292
Speelplaatsen	90
Begraafplaatsen	9
Culturele kunstwerken	38
Scholen	34
Overige gebouwen	75

3.4

Paragraaf

Financiering

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de financieringsfunctie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug voor de jaren 2019 – 2022. De wet Financiering decentrale overheden (wet Fido) en de wet Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) stellen regels aan deze financieringsfunctie en bieden kaders voor de beheersing van de risico's. Op lokaal niveau is deze regelgeving vertaald in een door de raad vastgesteld treasurystatuut. In deze paragraaf wordt ingegaan op de kasgeldlimiet, renterisiconorm, schuldontwikkeling en de rentekosten.

2. Ontwikkelingen gemeente

2.1 Beleidsvoornemens treasurybeheer

In het treasurystatuut zijn de kaders voor de treasuryfunctie verder geconcretiseerd. Deze vormt de basis voor ons handelen ten aanzien van leningen en het verstrekken van garanties. Een geactualiseerd treasurystatuut wordt in het najaar van 2018 door het college aan de raad aangeboden. Het beleid van de gemeente is erop gericht de financieringsbehoefte zo veel mogelijk af te dekken met kortlopende middelen, zolang de rente op kortlopende middelen lager is dan de rente op langlopende middelen.

2.2 Risicobeheer

Risicobeheer in relatie tot treasurybeheer heeft

betrekking op het beheersen van financiële risico's: renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, fundingrisico en koersrisico. Voor de gemeente spelen het renterisico en kredietrisico een prominente rol. Het koersrisico (beleggingen) speelt in mindere mate een rol gezien de beperkte portefeuille en het risicoprofiel daarvan. Het liquiditeits- en fundingrisico spelen nauwelijks een rol, dit omdat gemeenten relatief makkelijk toegang hebben tot de geld- en kapitaalmarkt. Daarom worden deze risico's niet verder toegelicht.

2.0.1 Renterisico

Voor de beheersing van het renterisico gelden twee concrete richtlijnen op grond van de wet Fido;

1. Kasgeldlimiet (toetsing kortlopende schuld per kalenderkwartaal aan de kasgeldlimiet)

Met kortlopende schuld worden leningen bedoeld die een looptijd korter dan één jaar hebben. De kasgeldlimiet zegt dat de gemiddelde omvang van de kortlopende schuld van een gemeente, over drie maanden gezien, gelimiteerd is op 8,5% van het totaal van de lasten in de begroting. De kasgeldlimiet mag je overschrijden, maar niet langer dan twee kwartalen achtereenvolgend. Daarna moeten de kortlopende leningen worden omgezet in langlopende leningen. Kan dat niet, dan moet een herstelplan aan de Provincie worden overlegd.

In onderstaande tabel is op basis van de begroting de toegestane kasgeldlimiet becijferd.

Kasgeldlimiet	2019	2020	2021	2022
Totaal lasten begroting	109.931	107.394	108.108	104.971
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Toegestane maximale kasgeldlimiet in €	9.344	9.128	9.189	8.923

(bedragen x € 1.000)

De gemeente Utrechtse Heuvelrug mag dus gemiddeld in een kwartaal in 2019 maximaal € 9,3 miljoen aan korte leningen hebben lopen. Kort geld is op dit moment goedkoper dan lang geld.

Op basis van onze huidige financieringsbehoefte is ons beleid erop gericht dat we zoveel mogelijk kort financieren. Pas nadat we twee kwartalen achtereen de kasgeldlimiet overschrijden, zetten we een deel van de korte leningen om in langlopende leningen waardoor we weer onder de kasgeldlimiet komen. Dit betekent dat we gebruik maken van de maximale door de wet toegestane ruimte om onze financieringsbehoefte kort te financieren. Dit blijven we aanhouden zolang kort financieren goedkoper is dan het aantrekken van langlopende leningen. De ontwikkelingen op de kapitaalmarkt worden dan ook continue gemonitord.

2. Renterisiconorm (toetsing van de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen(vaste schuld) aan de renterisiconorm)

De jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen van de langlopende schulden mogen niet meer bedragen dan 20% van het totaal van de lasten in de begroting. Dit om te voorkomen dat in een jaar teveel leningen aflopen en geherfinancierd moeten worden. Wanneer herfinanciering dan tegen een hoge rente moet gebeuren, leidt dat tot problemen in de begroting.

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
1. Totaal lasten begroting	109.931	107.394	108.108	104.971
2. Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%
3. Renterisiconorm (1 x 2)	22.000	21.000	22.000	21.000
4. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
5. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
6. Aflossingen te betalen excl. woningbouwcorporatie	9.251	8.377	7.961	7.361
7. Bedrag waarover renterisico gelopen wordt (4 + 5 + 6)	9.251	8.377	7.961	7.361
8. Renterisico onder renterisiconorm (3 -7)	12.749	12.623	14.039	13.639

(bedragen x € 1.000)

De gemeente overschrijdt de komende jaren de renterisiconorm niet. Op grond van de renterisiconorm van ca. € 22 miljoen en onze verplichte aflossingen resteert er de komende jaren een ruime marge van ca. € 13 miljoen voordat de norm wordt overschreden.

2.2.2 Kredietrisico

De gemeente loopt financieel risico omdat er leningen zijn verstrekt aan derden en omdat we garant staan voor derden. Voor de beheersing van het kredietrisico is inzicht in de leningen en de garantstellingen nodig. Het treasurystatuut bepaalt dat uitzettingen en garanties alleen tot stand komen indien zij een publieke taak dienen.

1. Leningen u/g (uitgeleende gelden)

De door de gemeente uitgeleende geldleningen zijn in onderstaande tabel weergegeven. Dit betreft hoofdzakelijk de aan de woningbouwcorporaties doorgeleende gelden (€ 8,1 miljoen), welke door de gemeente bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) zijn geleend. De rente en aflossing die de gemeente betaalt aan de BNG worden door de woningbouwcorporaties aan ons betaald. Naast deze doorgeleende gelden heeft de gemeente ook een tweetal leningen (€ 1,1 miljoen) verstrekt aan deelnemingen (Vitens en SVN (t.b.v. startersleningen)) en diverse kleine leningen aan derden (€ 0,2 miljoen). Tevens is een bedrag aan overige langlopende geldleningen (€ 4 miljoen), zijnde eigen middelen uitgeleend aan de BNG in de vorm van een zero-coupon-lening (speciale lening die binnenkort vrijvalt).

Omschrijving	Uitgezette leningen	(bedragen x € 1.000)
Stand 01 januari 2018	12.764	
toevoegingen		
te betalen / ontvangen aflossingen	-415	
Stand 31 december 2018	12.349	
te betalen / ontvangen rente	447	
Gemiddelde rente (gewogen)	3,50%	
Laagste rente	0,00%	
Hoogste rente	5,73%	

Gezien deze gelden uitgeleend zijn aan financieel gezonde partijen is het latente kredietrisico beperkt.

2. Garantstellingen

De gemeente staat garant voor circa € 162 miljoen aan leningen die derden bij de bank hebben aangetrokken. Voor € 29 miljoen betreft dit leningen waarbij de gemeente als eerste borgsteller fungeert. Hieronder vallen o.a. leningen van de CV Lange Dreef (€ 13,5 miljoen) en Woningbouwvereniging Amerongen (€ 6,9 miljoen). De CV Lange Dreef valt onder onze verbonden partijen. Voor een inschatting van de risico's en de financiële situatie van deze partij wordt verwezen naar de Paragraaf verbonden partijen.

Daarnaast fungeert de gemeente voor een bedrag van € 133 miljoen aan leningen als tweede borgsteller na het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Dit betreffen hoofdzakelijk door de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) voor € 86 miljoen en de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) voor € 26 miljoen aan verstrekte leningen. Daarom is voor deze categorie slechts sprake van een beperkt kredietrisico.

Tot slot staat de gemeente garant voor een bedrag van circa € 3 miljoen aan particuliere leningen. Als gevolg van verbeterde economische omstandigheden is in 2017 het kredietrisico op deze posten afgenomen.

2.0.3 Koersrisico

In onderstaande tabel wordt, de portefeuille in aandelen en andere waardepapieren waarin de gemeente heeft belegd, vermeld en de betreffende waarde hiervan.

Omschrijving	Aantal aandelen	Nominaal bedrag per aandeel	Totale belegging
Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	201.669	2,50	504
Aandelen Bronwaterleiding Doorn NV ^{*)}	56	227,00	13
Aandelen Vitens NV ^{*)}	36.554	1,00	37
Aandelen BIGA Groep BV	2.652	50,00	133
ENECO aandeel GZO			25
Inschrijving Grootboek Nationale Schuld ^{**))}			69
Deelname Lange Dreef BV/CV			24
Deelname Utrechtse Heuvelrug Commandiet BV			18
Totaal			823

(bedragen x € 1.000)

^{*)} De hier vermelde gegevens over de aandelen hebben betrekking op de situatie van vóór de voorgenomen fusie tussen de N.V. Bronwaterleiding "Doorn" en Vitens.

^{**))} € 42.000 is opgenomen bij overige uitzettingen looptijd > 1 jaar

Gezien de omvang van de beleggingen ca. 2/3 belegd is bij de Bank Nederlandse Gemeenten, een solide partij, is het koersrisico beperkt.

a. Rentevisie

Om de toekomstige rentelasten te kunnen begroten, moet een gemeente beschikken over een rentevisie. Die is nodig om de rentelasten van nieuw aan te trekken leningen te kunnen berekenen. Onze gemeente wil een conservatieve rentevisie hebben zodat niet bij de eerste rente beweging op de markt onze begroting moet worden bijgesteld. Dit leidt tot een meer specifieke rentevisie zoals opgenomen in de kadernota (paragraaf 4.2):

- Op het moment dat er aanvullende financieringsmiddelen nodig zijn, maken we op basis van de dan geldende rentetarieven en renteverwachtingen een keuze voor kortlopend geld (leningen met een looptijd korter dan een jaar) of langlopende leningen. Hierbij houden we rekening met de geldende voorschriften (kasgeldlimiet en renterisiconorm).
- Voor kortlopende leningen gaan we in 2019 uit van een rentepercentage van 0,17%. Als basis 0,15% (stand BNG april 2018) plus een opslag voor een verwachte jaarlijkse rentestijging van 0,02%.
- Voor de langlopende leningen gaan we in 2019 uit van de gemiddelde rente van 1,7%. Als basis 1,5% (stand BNG april 2018 voor een 20-jaars lening) plus een opslag voor een verwachte jaarlijkse rentestijging van 0,2%.

In tabelvorm ziet de renteontwikkeling er als volgt uit.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Renteontwikkeling voor kortlopende leningen	0,17%	0,19%	0,21%	0,23%
Renteontwikkeling voor langlopende leningen	1,7%	1,9%	2,1%	2,3%

Indien we op de kapitaalmarkt een oplopende lange rente waarnemen, kan de overweging gemaakt worden om een deel van de financieringsbehoefte eerder af te dekken met langlopende leningen.

3. Financiering van de gemeente

Voor de uitvoering van de gemeentelijke taken zijn financieringsmiddelen nodig, zowel voor de uitvoering van ons beleid als voor het doen van investeringen. Voor investeringen in materiële vaste activa (scholen, wegen vastgoed enz.) worden leningen aangetrokken. Deze activa hebben een lange levensduur. De financieringsbehoefte die daaruit voortvloeit, wordt meerjarig afgedekt.

3.1 Ontwikkeling van behoefte aan vreemd vermogen

In onderstaande tabel wordt de bestaande leningenportefeuille en de geraamde financieringsbehoefte op basis van de liquiditeitsbehoefte in beeld gebracht.

Kasstroomoverzicht	2019	2020	2021	2022
Uitgaven exploitatie	-97.296	-94.897	-95.054	-94.736
Inkomsten exploitatie	109.545	104.474	104.665	103.299
Saldo uitgaven en inkomsten exploitatie	12.249	9.578	9.611	8.563
Aflossing opgenomen geldleningen	-9.520	-9.113	-8.522	-6.332
Rente opgenomen geldleningen	-3.128	-2.854	-2.588	-2.333
Aflossing uitgezette geldleningen	415	432	4.271	380
Saldo kasstromen na rente en aflossing	16	-1.957	2.773	277
Investeringen	-15.634	-9.899	-9.379	-5.855
Financieringsbehoefte	-15.618	-11.856	-6.607	-5.577

(bedragen x € 1.000, - = toename in financieringsbehoefte)

De financieringsbehoefte betekent niet dat de schuld omvang ook met deze bedragen stijgt. Onze gemeente lost namelijk ook leningen af (welke vervolgens moeten worden geherfinancierd). Daarnaast ontvangen we aflossingen op door onze gemeente uitgezette leningen.

3.2 Schuldpositie

In onderstaande tabel is de schuldpositie opgenomen, zoals deze voortvloeit uit de begroting 2019 (zie ook paragraaf 3.1). Daarin wordt onderscheid gemaakt naar bruto- en netto schuld:

- Netto schuld: Bruto schuld – geldelijke bezittingen
- Bruto schuld: Langlopende leningen + Kortlopende schulden + crediteurenvorderingen + overlopende passiva
- Geldelijke bezittingen: totaal van leningen aan deelnemingen + leningen aan verbonden partijen + leningen aan derden + langlopende uitzettingen + kortlopende uitzettingen + debiteurenvorderingen + liquide middelen + overlopende activa

	2019	2020	2021	2022	2023
Vaste schuld	144.304	150.402	153.146	151.230	150.475
Netto vlottende schuld	13.711	13.454	13.094	12.614	11.994
Overlopende passiva	9.889	9.889	9.889	9.889	9.889
A. Bruto schuld	167.904	173.745	176.128	173.733	172.358
Financiële vaste activa					
- Leningen aan woningbouwcoöperaties	7.816	7.473	7.121	6.760	6.389
- Leningen aan deelnemingen	966	933	900	867	864
- Overige langlopende leningen	4.177	4.137	4.090	213	207
- Overige uitzettingen looptijd > 1 jaar	42	42	42	42	42
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden					
Uitzettingen < 1 jaar	10.090	10.090	10.090	10.090	10.090
Liquide middelen	422	422	422	422	422
Overlopende activa	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276
B. Geldelijke bezittingen	31.788	31.372	30.941	26.669	26.290
C. Netto schuld	136.116	142.372	145.187	147.064	146.069

(bedragen x € 1.000)

Ten aanzien van de schuldpositie heeft uw raad via een motie het college verzocht om de schuld jaarlijks met 1 miljoen euro terug te brengen. Daarnaast is bij de behandeling van de kadernota 2019-2022 een amendement aangenomen. Dit heeft geleid tot het volgend raadsbesluit: “als kader voor de begroting 2019-2022 wordt meegenomen dat de netto schuld van de gemeente niet hoger mag zijn dan € 129 miljoen en deze schuld met minimaal € 8 miljoen moet worden gereduceerd gedurende

deze raadsperiode en tevens op te nemen dat de bruto schuld niet hoger mag zijn dan € 159 miljoen (= € 160 miljoen minus € 1 miljoen afbouw). De (ontwikkeling van de) schuldpositie zoals die voortvloeit uit bestaande kaders (bijvoorbeeld begroting 2018-2021, kadernota 2019-2022, GRP, GVVP, Afvalstoffenbeleidsplan en Wegenbeheersplan) en het amendement is fors. Aangezien dit niet zonder beleidsarme keuzes kan, wordt dit uitgewerkt bij het Uitvoeringsprogramma 2019-2022.

3.3 Rentemethodiek en renteresultaat

Voor de toerekening van de betaalde rente maakt de gemeente gebruik van de rente-omslag-methode. Door toepassing van de rente-omslag-methode wordt de rente aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de producten in de programmabegroting.

Renteomslag begroting 2019	2019	2020	2021	2022
Rentelasten				
Rente lang (incl. transitorische rente)	3.089.839	2.816.044	2.546.877	2.298.005
Rente lang (stelpost financieringsbehoefte)	487.738	713.006	851.746	980.026
Rente kort (stelpost financieringsbehoefte)	15.300	17.100	18.900	20.700
<i>Totaal rentelasten</i>	<i>3.592.877</i>	<i>3.546.150</i>	<i>3.417.523</i>	<i>3.298.731</i>
Rentebaten				
Ontvangen rente	447.682	435.180	221.158	191.816
<i>Totaal rentebaten</i>	<i>447.682</i>	<i>435.180</i>	<i>221.158</i>	<i>191.816</i>
Saldo rente	3.145.195	3.110.970	3.196.365	3.106.915
rente toe te rekenen aan grondexploitatie	102.448	38.951	-97	0
rente toe te rekenen aan woningbouw	223.667	214.376	204.780	194.868
rente toe te rekenen aan taakvelden	2.819.080	2.857.643	2.991.682	2.912.047
boekwaarde 1-1 excl. grondexploitatie en woningbouw	165.451.489	173.633.668	175.901.413	173.120.609
berekende omslagrente taakvelden	1,70%	1,65%	1,70%	1,68%
toegepaste omslagrente taakvelden	1,90%	1,90%	1,90%	1,90%
werkelijke toegerekende rente taakvelden	3.143.578	3.299.040	3.342.127	3.289.292
renteresultaat taakveld treasury	324.499	441.396	350.445	377.244

(bedragen x € 1.000)

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er € 2,8 miljoen rente moet worden toegerekend aan de producten in de programmabegroting. De rentelasten worden toegerekend aan de producten op basis van het in de kadernota 2019 vastgestelde rente-omslagpercentage van 1,9 %. Volgens bovenstaande berekening zou een rente-omslagpercentage van 1,7% moeten worden gehanteerd. Het BBV staat gemeenten toe om maximaal 0,5% af te wijken van de berekende omslagrente. Om continuïteit in de cijfers te borgen, is voor 2019 daarom gewerkt met een omslagrente van 1,9%. Hierdoor wordt er per saldo in 2019 € 325.000 teveel toegerekend aan de investeringen.

3.5

Paragraaf Bedrijfs- voering

Voor het realiseren van de programma's in de programmabegroting is goede bedrijfsvoering nodig. De bedrijfsvoering blijven we door ontwikkelen zodat deze te allen tijde past bij een moderne netwerkorganisatie. In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de stand van zaken van en de beleidsvoornemens voor de bedrijfsvoering voor zover deze nog niet in andere programma's benoemd zijn. Het financiële deel van de bedrijfsvoering vindt u in het overzicht overhead. Participatie en communicatie vindt u in programma 1. Facilitaire beleidsvoornemens en de ontwikkeling van zaakgericht werken staan beschreven in programma 3 en beleidsvoornemens voor informatisering en informatiebeveiliging vind u in de volgende paragraaf. Deze paragraaf bevat de beleidsvoornemens ten aanzien van organisatie en personeel.

1 Organisatieontwikkeling

In 2019 richt de organisatieontwikkeling zich vooral op het verder ontwikkelen van nieuwe werkwijzen passende bij een moderne netwerkorganisatie; flexibel, in contact met buiten, opgavegericht en procesgericht. Via Fris@Work wordt onder andere door opleiding, het opdoen van nieuwe inzichten en het centraal zetten van goede voorbeelden gewerkt aan de medewerker van de toekomst.

Van 2016 tot en met 2018 hebben we door middel van een pilot ervaring opgedaan met vormen van zelfsturing. Zelfsturing kan op verschillende niveaus. Complete zelfsturende teams passen in deze ontwikkelfase niet bij onze organisatie, maar in 2019 gaan we aan de slag om de zelforganisatie binnen de teams te vergroten daar waar dat mogelijk is. Dat wil zeggen dat we teams gaan helpen om bepaalde taken zelfstandig op te pakken met als doel de betrokkenheid, het werkplezier en de eigen verantwoordelijkheid te vergroten.

Daarnaast is de samenleving volop in beweging en met onze organisatie blijven wij anticiperen op deze veranderingen. De komst van de omgevingswet, verdergaande digitaliseringsmogelijkheden en technologische ontwikkelingen (bijvoorbeeld blockchain, robotisering, artificial intelligence) hebben gevolgen voor onze gehele organisatie. In 2019 zullen de processen binnen deze thema's sterk veranderen en gevolgen hebben voor de functies en de benodigde kennis en kwaliteiten van medewerkers. Deze ontwikkelingen vragen van ons dat wij nog meer de slag naar buiten maken en echt werken als een netwerkorganisatie. Via strategische personeelsplanning wordt ervoor gezorgd dat ook straks de juiste mensen met de juiste kwaliteiten op de juiste plekken zitten. De huidige technologische

ontwikkelingen vragen daarbij nadrukkelijk aandacht voor nieuwe competenties en werkwijzen binnen de organisatie. Mede in dat kader is het van belang dat wij investeren in onze medewerkers.

2 Personeelsbeleid

Met personeelsbeleid geven we uitvoering aan de wettelijke verplichtingen en kaders. Goed personeelsbeleid is ook belangrijk om de doelen van de organisatie te behalen. Het beleid zorgt ervoor dat medewerkers hun kennis, vaardigheid en kwaliteiten optimaal kunnen inzetten voor goede dienstverlening. De huidige arbeidsmarkt bemoeilijkt deze opgave. In 2019 richten we ons in het bijzonder op een aantal thema's:

Toekomstbestendig personeelsbestand

De samenleving en de organisatie zijn volop aan het veranderen. Het is daarom belangrijk dat wij anticiperen op de toekomst en ons personeel zodanig ontwikkelen dat wij de juiste kwaliteiten en capaciteit in huis hebben. Als wij nu kijken naar ons personeelsbestand dan zien wij dat er verschil is in de aanwezige competenties die we nu hebben en wat we in de toekomst nodig hebben. Het binnenhalen en ontwikkelen van deze competenties is een cruciale succesfactor voor het realiseren van bovengenoemde

ontwikkelingen en het is van belang dat er op alle lagen van de organisatie hier aandacht voor is. We richten ons daarom op:

- Verstevenigen opleiding en ontwikkeling van competenties en vaardigheden voor de toekomst
- Instroom en behoud van jongeren (waarbij ook aandacht nodig is voor arbeidsmarktoprofiel en doorstroommogelijkheden)

Duurzame inzetbaarheid

De aandacht voor duurzame inzetbaarheid van al onze medewerkers is belangrijk. Het werk en de snel opvolgende veranderingen, soms in combinatie met privé omstandigheden, vraagt veel van onze medewerkers. Vanuit verschillende bronnen, zoals verzuimgegevens, risico-inventarisatie en vanuit de organisatie zelf ontvangen wij signalen dat wij een verhoogd risico lopen op uitval van medewerkers door een hoge psychosociale arbeidsbelasting dat deels werk gerelateerd is. Duurzame inzetbaarheid is daarom voor ons een urgent onderwerp. In 2019 voeren wij een actieplan uit wat zich richt op preventie, werkgeluk en optimaal verzuimmanagement. In het bijzonder hebben wij nog steeds aandacht voor de duurzame inzetbaarheid van onze oudere medewerkers. Door de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd zien wij dat een deel van deze groep fysieke of mentale belemmeringen

ervaart om hun werk goed te blijven doen of mee te ontwikkelen. Binnen de bestaande middelen zorgen wij voor zo goed mogelijk beleid.

Normering Rechtspositie ambtenaren

Vanaf 1 januari 2020 wordt de rechtspositie van ambtenaren gelijkgesteld aan die van het bedrijfsleven. Dat wil zeggen dat ambtenaren dan ook onder het private arbeidsrecht gaan vallen. Dit heeft onder andere gevolgen voor de aanstelling, de CAO, het ontslag en beroepsmogelijkheden van medewerkers. In 2019 zorgen we voor dat alles geregeld wordt voor deze overgang. In 2019 komt er ook een nieuwe CAO; de CAO van de toekomst. Deze sorteert voor op deze nieuwe rechtspositie en zal mogelijk in 2019 al voor enkele veranderingen zorgen.

Inhuur

Per 1 juli 2016 valt de inhuur van externen onder de Europese aanbestedingsregels. De afgelopen jaren hebben wij gewerkt aan goede en rechtmatige inhuur en is er met enkele thema's een pilot uitgevoerd voor het inhuren via een Dynamisch Aankoop Systeem (DAS). In 2019 loopt deze pilot af en wordt bepaald op welke wijze in het vervolg externe inhuur (rechtmatig) ingekocht gaat worden.

3.6

Paragraaf Informatie- voorziening

De ontwikkelingen op het gebied van ICT gingen en gaan razendsnel. Zij krijgen een steeds zwaarder profiel als gevolg van hogere eisen van inwoners en bedrijven, intensievere dienstverlening aan de deelnemende organisaties en zwaardere functionele applicaties. Ook de toenemende digitalisering, zwaardere eisen aan beveiliging en privacy, Digitale Agenda 2020 en meer werken onder architectuur, spelen een sterke rol.

De wijze waarop mensen en organisaties met elkaar omgaan, verandert hierdoor ingrijpend. Zowel communicatie als transacties verlopen steeds vaker digitaal. We gebruiken informatie steeds meer als 'grondstof' om als transparante overheid middenin de participatie- en informatiesamenleving te kunnen staan. ICT is een strategisch bedrijfsmiddel geworden om onze maatschappelijke doelen te realiseren. Informatieverwerking, informatievoorziening, informatiebeheer en informatiebeveiliging is voor onze gemeente 'corebusiness' geworden. Om met deze ontwikkelingen gelijke tred te kunnen houden, verwachten wij dat, alhoewel niet alle maatregelen en benodigde investeringen in te schatten zijn, er blijvend geïnvesteerd moet worden.

Werken onder architectuur

Werken onder architectuur is de basis van waaruit we kunnen gaan bouwen aan onze informatievoorziening. Het is een middel om de informatievoorziening

te organiseren en hier grip op te hebben. Digitale architectuur is van belang omdat wij steeds meer samenwerken en samenwerkingsverbanden aan gaan. Werken onder architectuur helpt ons inzicht en overzicht te krijgen in de benodigde ontwikkelingen om onze dienstverlening en informatievoorziening effectief en efficiënt te vervullen.

Werken onder architectuur is geen doel op zich: het is een werkwijze om grip te krijgen op de verschillende invalshoeken en te sturen op de richting waarin veranderprocessen verlopen en de beoogde dienstverlening vorm krijgt. Zonder architectuur kan geen ondersteuning gegeven worden aan de doelstellingen en de wijze waarop deze gerealiseerd kunnen worden.

Werken onder architectuur helpt o.a. om:

- Te standaardiseren en daarmee effectiever en efficiënter te opereren, op basis van architectuur-principes. Hiermee wordt de basis gelegd voor de applicatieharmonisatie die in RID-verband wordt uitgevoerd.
- De benodigde informatie en gegevens om deze doelstellingen te realiseren te overzien.
- De daarvoor benodigde informatiesystemen in beeld te brengen om daarmee grip te krijgen op de te realiseren informatievoorziening.
- De RID aan te sturen om de onontbeerlijke technische infrastructuur te definiëren conform het geschetste toekomstscenario van de RID als

‘serviceprovider’.

- Rekening te houden met de rol die beveiliging daarbij dient te spelen (van fysiek tot en met digitaal).
- Beheersing van risico’s.
- De benodigde governance (o.a. voor sturing en coördinatie) beschikbaar te stellen.
- Daarmee de juiste besluiten te nemen, alle ontwikkelingen en wijzigingen in samenhang uit te voeren op een effectieve en efficiënte wijze.

De gemeente hanteert sinds 2017 de volgende informatiearchitectuurprincipes:

1. Wij hebben onze informatievoorziening op orde
2. Wij werken digitaal
3. Wij bieden inwoners, bedrijven en instellingen een goede informatiepositie
4. We ondersteunen optimale digitale dienstverlening
5. We werken met goedwerkende informatie-systemen en maken gebruik van landelijke standaarden
6. We werken actief samen met andere gemeenten in de regio
7. Wij gaan op een vertrouwelijke manier met gegevens om
8. Wij stellen openbare gegevens als open data beschikbaar

Deze acht architectuurprincipes worden als volgt gevisualiseerd:

Uitwerking raadsprogramma 2018 – 2022

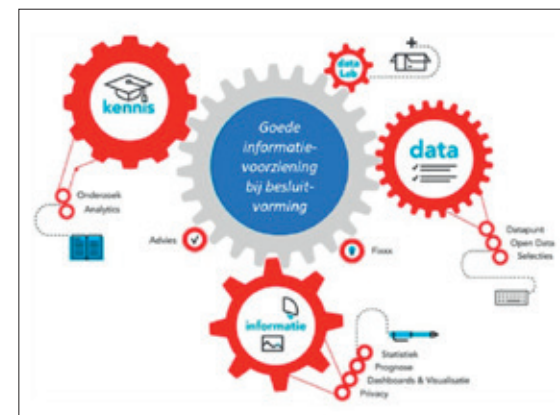
Verbeteren informatievoorziening

In het raadsprogramma is de volgende passage opgenomen:

*Verder verbeteren van de kwaliteit van bestuur,
o.a. door een goede informatievoorziening bij
besluitvorming.*

De basis van een goede informatievoorziening zijn de gegevens. Er is een toenemende aandacht voor gegevens (data). Big Data is daarvan een concreet voorbeeld. In het algemeen is er een toenemende

hoeveelheid gegevens, zowel binnen onze organisatie als in de buitenwereld en bij onze ketenpartners. Digitalisering is daarbij een belangrijke katalysator; door het automatiseren van processen en het digitaal maken van gegevensstromen zijn steeds meer gegevens digital-born.

We gaan aan de slag om onze gegevens, zowel binnen de organisatie als over de grenzen van onze organisatie in beeld te brengen. Op basis daarvan zouden we moeten bepalen wat de waarde van al deze gegevens is en welke kansen dat genereert. Gegevens kunnen helpen om bestaande processen te stroomlijnen, besluitvorming te verbeteren maar het kan ook hele nieuwe inzichten¹ geven.

1. Bron: <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/dienstverlening/onderzoek-informatie/>

Gegevensmanagement

In de vorige begroting hebben we bij dit onderwerp uitvoerig stilgestaan. De invoering van basis- en kernregistraties brengt de verplichting met zich mee om te fungeren als bronhouder van een aantal gegevens en als afnemer van een aantal andere gegevens. Werkprocessen moeten worden aangepast, medewerkers moeten bewust worden van de noodzaak ervan, applicaties moeten gevoed worden met de juiste gegevens, inzage van de gegevens moet mogelijk worden gemaakt, aansluitingen op landelijke voorzieningen moeten worden gerealiseerd. Gegevensbeheer alleen is dan niet meer voldoende; gegevensmanagement wordt noodzakelijk. Gegevensmanagement richt zich organisatie breed op het gebruik van gegevens. Het gaat dan niet alleen om

de inhoud van een gegeven, maar ook om de vraag of iedereen zich aan de gemaakte afspraken houdt, de juiste maatregelen neemt om te kunnen voldoen aan de verplichtingen en gebruik maakt van de aangeboden gemeenschappelijke voorzieningen.

Gegevensmanagement is ook de basis om te zorgen voor een betere informatievoorziening bij de besluitvorming. Daarmee anticiperen we al op het raadsprogramma.

Digitale Agenda 2020

De informatiestrategie van onze gemeente is gebaseerd op de ambities van de Digitale Agenda 2020. Deze agenda is het antwoord van de VNG op veel van de uitdagingen waar de gemeenten voor staan. Goede en betrouwbare (digitale) dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers staat hierbij centraal. We voorzien een accentverschuiving van inzet naar goed gegevensbeheer, informatiebeveiliging en meer gebruik maken van beschikbare (open) data. De invoering van de Digitale Agenda 2020 is een verplichting en de gemeente moet hier aan voldoen.

Conform de indeling van de Digitale Agenda 2020 hanteren we drie ambities die hieronder worden toegelicht.

Digitaal, stel de inwoner centraal

Het doel van deze ambitie is meer gemeenschappelijkheid en collectiviteit bevorderen op het vlak van de gemeentelijke informatievoorziening. Daardoor ontstaat ruimte voor betere taakuitvoering door gemeenten en betere (maatwerk) dienstverlening aan inwoners en ondernemers.

Werken als één efficiënte overheid

Voor onze inwoners en ondernemers werken wij als één overheid, in ketens. Hierbij is de besluitvorming steeds geborgd bij de verschillende overheden zoals Provincies, waterschappen, grote uitvoeringsorganisaties, ketenpartners en het Rijk. Dit gebeurt in alle domeinen waarop wij actief zijn zoals het sociaal domein, fysiek domein, lokale economie en dienstverlening.

Open en transparant in de participatiesamenleving

Gemeenten willen en moeten binnen deze informatie- en participatiesamenleving een proactieve rol vervullen. Dit kan door strategisch gebruik te maken van informatie én door slim voor te sorteren op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. Hierbij denken we aan:

- gezamenlijk innoveren
- nieuwe vormen van sturen met informatie ontwikkelen
- mogelijkheden verkennen voor regie op eigen gegevens door inwoners en ondernemers.

Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)

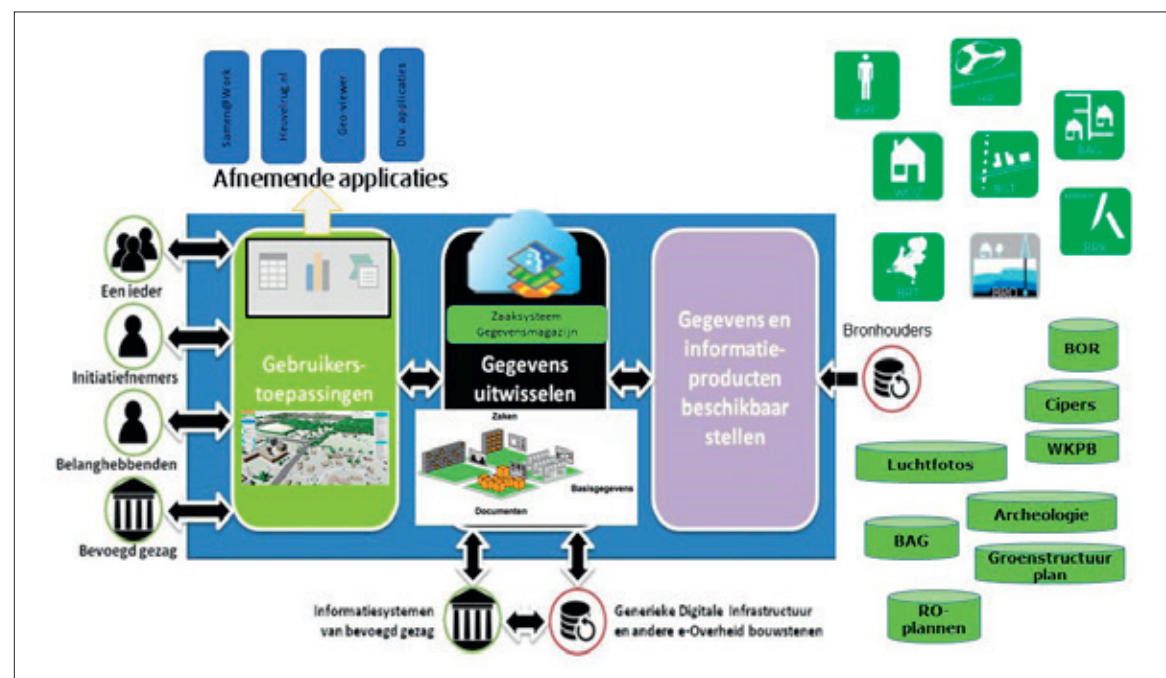
Het programmaplan Omgevingswet (2017 vastgesteld door de raad) bestaat uit verschillende projecten. Voor deze paragraaf is de aanpassing van de informatievoorziening om op het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) te kunnen aansluiten van belang.

Onze informatiesystemen voldoen bij inwerkingtreding van de Omgevingswet aan de vereisten voor aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Onze werkprocessen zijn ingericht om onder de nieuwe wet vergunningen te kunnen verlenen. De informatiebeveiliging blijft ook na inwerkingtreding van de wet op orde.

De impact van deze opgave mag niet onderschat worden. De beoogde eenvoud voor de gebruiker ('één druk op de knop') gaat een hoop van onze inzet vragen. Tegelijkertijd is er nog veel onduidelijk.

In onderstaand schema een indicatie van de informatie- en applicatiearchitectuur op basis waarvan wij de DSO gaan realiseren.

Uiteindelijk bestaat het stelsel uit verschillende voorzieningen en registraties die door verschillende organisaties worden ontwikkeld en beheerd. Wij ontwikkelen en/ of beheren de groen gearceerde applicaties² en de basisregistraties BRO, BGT, BAG, WOZ en BRP. De uiteindelijke gebruikers hebben een duidelijke ingang waar ze informatie kunnen opvragen en daar waar nodig ook kunnen leveren. En daarnaast een aanspreekpunt.

2. De lijst is niet compleet, er zijn enkele voorbeelden genoemd.

RID

De doelstelling van het samenwerkingsverband RID was en is het zorg dragen voor een adequate en betrouwbare ICT-omgeving voor de deelnemende organisaties. Door deze samenwerking kunnen de deelnemende organisaties de gewenste en noodzakelijke inspanningen delen en de risico's op het gebied van kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten verkleinen. Zie voor meer informatie de paragraaf Verbonden Partijen.

Applicatielandschap op orde

De basis voor het op orde brengen van de applicaties is een onderzoek over de I-samenwerking binnen de RID-deelnemers. Per gemeente is aan de hand van een standaardlijst met applicaties geïnventariseerd welke applicaties waarvoor worden gebruikt. Vervolgens is op basis van deze eerste inventarisatie een vergelijkend applicatielandschap in kaart gebracht, bestaande uit een front-, mid- en backoffice. Per domein/ taakgebied zijn verschillen en overeenkomsten in beeld gebracht.

Daarmee is de eerste basis gelegd voor een (applicatie)portfolio. Dit is een goed instrument om applicaties, ICT-projecten en infrastructuur RID-breed te besturen en te beheren vanuit het oogpunt van:

- Complexiteit van de portfolio reduceren (bv licenties, dubbel beheer, koppelingen etc.);
- Risico's reduceren

- Wegnemen dubbele functionaliteit
- Performance verbeteren
- De (ondersteuning van de) kwaliteit van dienstverlening verbeteren
- Het voorkomen van (meer-)kosten voor licenties en beheer.

Wanneer met een portfolio de 'basis op orde' is, ligt hiermee logischerwijs de basis voor goed contractbeheer en daarmee de ondersteuning van effectief contractmanagement.

De volgende projecten worden in ieder geval uitgevoerd:

Op het domein Ondersteuning:

- *e-HRM (Op weg naar één gezamenlijke e-HRM-applicatie in RID-verband)*
- *Invoering van Office 2016/ Office 365*

Op het domein Sociaal:

- *Sociaal Domein verkennen samenwerking (Architectuuronderzoek ZOU)*

Op basis van het onderzoek worden de aanbevelingen uitgewerkt. Betekent ook samenwerking met onze buurgemeente Zeist.

Digitale duurzaamheid

Het op orde hebben van gemeentelijke informatie-huishouding is van belang voor de interne bedrijfs-

voering, de verantwoording aan de raad en de burger en voor het vastleggen van de geschiedenis van de gemeente. Daarnaast is het ook een randvoorwaarde voor de uitvoering van de nieuwe Omgevingswet, de Archiefwet en het invulling geven aan actieve openbaarheid en transparant bestuur. De digitalisering van onze werkprocessen stelt specifieke eisen aan o.a. ons informatiebeheer en hoe we kijken naar en omgaan met digitale informatie. We werken toe naar aansluiting op een digitaal archief voor al onze belangrijke informatie: een e-depot.

Uitwerking PBLQ-evaluatie³

Evaluatie I&A; 'terugkijken met het oog op de toekomst'

Uit de rapportage maken wij op dat er vanaf 2014 hard gewerkt is aan Informatisering en Automatisering (I&A) en dat we ten opzichte van de doelen die we toen stelden duidelijk voortgang hebben geboekt. Tegelijkertijd drukt de rapportage ons met de neus op de feiten, omdat de tijd niet stil staat. De 'eindstreep' die we in gedachten hadden is vooruitgeschoven en blijft eigenlijk voortdurend schuiven. De wettelijke eisen rondom informatievoorziening (zoals privacy en informatieveiligheid) worden opgeschroefd en ook de technische mogelijkheden en daarmee de verwachtingen over onze dienstverlening blijven in ontwikkeling.

Uit de rapportage concluderen we, dat we bij de meeste punten kunnen blijven aanhaken op de eisen en de verwachtingen van de omgeving als we doorgaan op de ingeslagen weg. Echter, op de volgende punten moeten we extra inzet plegen:

- Digitale Agenda 2020
- Het op orde brengen en houden van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)
- Ketensamenwerking met RID en andere gemeenten
- De professionalisering van functioneel beheer
- Gegevensmanagement
- Digitale ambtenaar

Met uitzondering van de AVG wordt aan al deze onderwerpen in deze paragraaf aandacht besteed.

De evaluatie gaat ook expliciet in op toenemende kosten voor dienstverlening en informatievoorziening. De tekst uit de evaluatie:

Geadviseerd wordt om in de begroting rekening te houden met de groeiende uitgaven omtrent dienstverlening en informatievoorziening. De normen voor beveiliging en privacy worden steeds strenger, de digitalisering van onze dienstverlening ontwikkelt zich en het functioneel beheer moeten we professionaliseren om zo het maximale uit onze systemen te halen en gegevens beter te ontsluiten. Ook zullen de eisen die we aan de

RID (moeten) stellen leiden tot hogere kosten. Nieuwe wetgeving, zoals de Omgevingswet, leidt tot nieuwe digitaliseringsvraagstukken bij onze dienstverlening.

Vandaar dat we in de kadernota 2019 – 2022 voor zowel het functioneel beheer als informatiebeveiliging een wens hebben ingediend.

Informatiebeveiliging

Onze gemeente bouwt haar digitale dienstverlening (o.a. als gevolg van de Digitale Agenda 2020) steeds verder uit. Daarmee worden ook hogere eisen gesteld aan informatieveiligheid en privacy (zie ook programma 1). Daarom is een adequaat (hoger) niveau van informatiebeveiliging (inclusief continuïteitsbeheer) een randvoorwaarde voor een verdere ontwikkeling van efficiëntieverbetering door middel van ICT.

In nauwe samenwerking met de deelnemende organisaties van de RID wordt dit uitgevoerd waarbij de RID de regie neemt. Hiermee willen we onze kwetsbaarheid verkleinen en de kwaliteit verhogen.

Jaarlijks verantwoordt de gemeente op het gebied van informatieveiligheid zich met een landelijke Audit-systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). In 2018 is ENSIA voor de eerste keer landelijk volledig afgerond, en voor

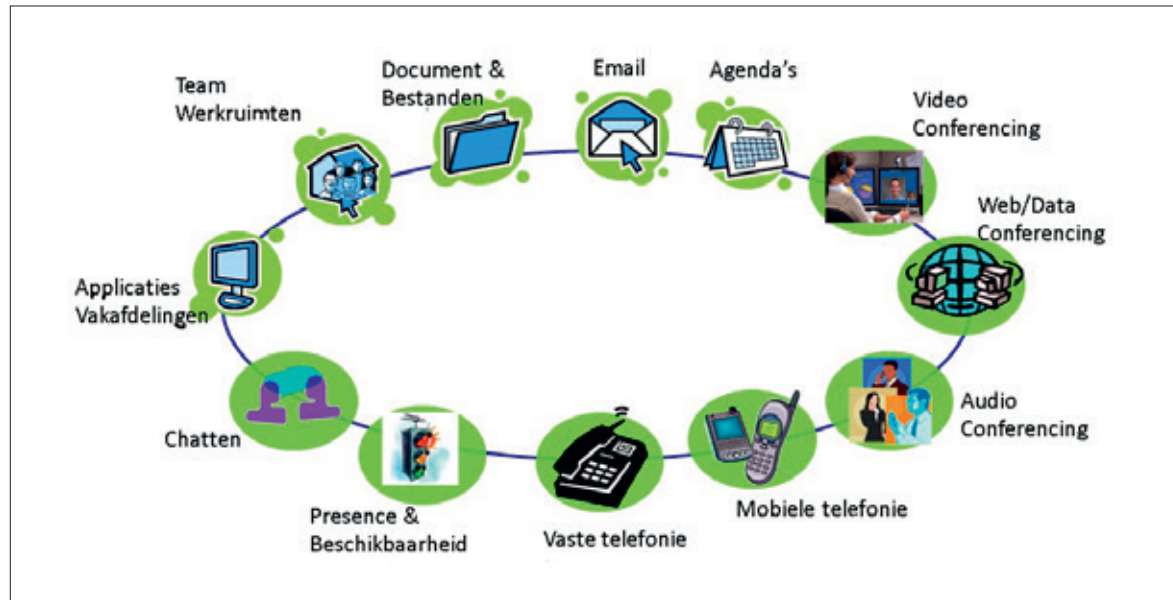
Utrechtse Heuvelrug met een positief resultaat.

Vanuit het regionale CISO team wordt gewerkt aan het Informatieveiligheidsplan waarin de prioriteiten voor informatieveiligheid voor 2019 worden vastgesteld. Voorbeelden hieruit zijn de bewustwording op het gebied van informatieveiligheid en een jaarlijks terugkerend digitaal veiligheidsonderzoek. Dit digitaal veiligheidsonderzoek betreft zowel de techniek als de mens. Aan de bewustwording van medewerkers wordt gewerkt door middel van de campagne 'Utrechtse Heuvelrug werkt veilig'. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de privacyfunctionarissen. In 2019 worden nieuwe richtlijnen voor informatieveiligheid vastgesteld. De structurele kosten voor digitaal veiligheidsonderzoek bedragen jaarlijks € 25.000.

Functioneel beheer

Door het toenemende belang van informatievoorziening wordt ook het functioneel beheer als discipline steeds belangrijker. Functioneel beheer focust zich op het beheer aan de vraagkant en richt zich op de gebruikers en op de ondersteuning én waar mogelijk koppeling van de bedrijfsprocessen door een goede applicatie-inrichting, informatievoorziening en -uitwisseling. Een kwalitatief en kwantitatief juiste invulling van functioneel beheer is de sleutel voor een efficiënt werkende applicatie, naast het implementeren van vervangende/ noodzakelijke nieuwe applicaties. Deze functie wordt met het toenemend digitaal werken steeds belangrijker. De afhankelijkheid van de

functie neemt vanwege deze vergaande digitalisering en gewenste samenhang tussen applicaties in de keten steeds meer toe. Het functioneel beheer is nog onvoldoende ingevuld in formatie en een gedegen professionele basis ontbreekt. Daardoor blijven de mogelijkheden van applicaties onbenut en laat de gebruikersondersteuning te wensen over. Een goede invulling van het functioneel beheer is noodzakelijk en verdient zich terug in effectief en efficiënt werkende medewerkers en waardevolle sturingsinformatie die eenvoudiger toegankelijk is. Om in de komende jaren onze informatievoorziening verder te verbeteren moet de rol van functioneel beheer in zowel kwantitatieve als kwalitatieve zin worden versterkt. Investeren in kennis en vaardigheden is daarbij een must, al dan niet in regionaal (RID-)verband.

Flexibilisering van de werkplek

Een belangrijk deel van de dienstverlening van de gemeente wordt geleverd door medewerkers die zichtbaar zijn in de dorpen.

Door flexibilisering van de werkplek kunnen medewerkers overal aan de slag zoals in de bibliotheek (Cantina), op de gemeentewerf, in dorpshuizen en wijkcentra. De gemeentekantoren zijn al zodanig ingericht. Ook kunnen ze terecht in alle locaties van de RID-deelnemers.

In 2019, zodra er weer financiële middelen zijn, wordt

gekeken naar de mogelijkheden om de werkplek en werkomgeving nog verder in te richten zodat voor elk type werk een goede werkplek beschikbaar is inclusief benodigde technische voorzieningen zoals wifi, Govroam, mobiele devices en beveiliging. Ook de bereikbaarheid en beschikbaarheid (op afstand deelnemen aan overleg, smartphones met apps) wordt hierin meegenomen. Voor medewerkers die in een samenwerkingsverband werken (zoals sociale zaken, vergunningverlening en belastingen) kan een werkplek worden geregeld, waardoor beleid en uitvoering weer 'dichter' bij elkaar komt.

Roadmap 2019

In de begroting van 2018 is een roadmap opgenomen met een planning van de uit te voeren ICT-projecten. Voor deze begroting is de roadmap niet opgesteld omdat het onduidelijk is welke budgetten beschikbaar worden gesteld. Ook zullen projecten uit 2018, die 'groen licht' hebben gekregen bij de investeringsstop opnieuw gepland moeten worden.

1. Inleiding

Verbonden partijen kunnen zowel voor de realisatie van het beleid van de deelnemende partijen als voor de financiële gevolgen daarvan van majeure betekenis zijn. Het is daarom van belang dat de gemeente zich bewust op de hoogte stelt van de governance aspecten en de instrumenten voor bestuur en toezicht optimaal benut.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden verbonden partijen gedefinieerd als privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging of stemrecht. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen ter beschikking stelt, die ze niet kan verhalen in geval van faillissement van de verbonden partij. Er is ook sprake van een financieel belang als een verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt en de gemeente daarvoor aansprakelijk kan worden gesteld.

2. Beleidsuitgangspunten voor samenwerking

Wij als college en u als raad onderschrijven het belang van samenwerking. Het past dan ook in deze tijd om over de rol van de overheid na te denken en een nieuwe balans te vinden tussen de overheid en

samenleving. Belangrijke vragen hierbij zijn: Hoe houden de gemeenten bij alle ontwikkelingen die er op de gemeente afkomen voldoende bestuurskracht? Wat kunnen we zelf en wat moet door of samen met anderen worden gedaan? De overheid kan niet alles oplossen en moet dat ook niet (meer) willen. De samenleving heeft zelf het vermogen om voor bepaalde zaken te zorgen. We hebben dan ook een nadrukkelijke focus op de eigen verantwoordelijkheid van de inwoners.

Het beleid voor deelname aan verbonden partijen hebben wij vastgelegd in de Nota Verbonden Partijen van 2015.

De belangrijkste uitgangspunten van deze nota zijn:

- De uit te voeren taak van de verbonden partij moet een publiek belang dienen;
- De deelname aan de verbonden partij moet de meest aangewezen weg zijn om het publieke belang te behartigen;
- De verbonden partij moet de gemeenteraad op zodanig wijze informeren dat aan u als raad en aan ons als college voldoende sturingsmogelijkheden geboden worden om grip te houden.

Ter verdere versterking van de grip op de verbonden partijen heeft uw raad in december 2014 een manifest ondertekend dat de gemeenteraden in de regio Amersfoort hebben opgesteld. Hierin worden de besturen van de verbonden partijen van de

3.7 Paragraaf Verbonden Partijen

gemeenten opgeroepen ruimhartig samen te werken met de gemeenten in de door gemeenteraden gewenste ontwikkeling naar meer betrokkenheid.

Concreet wordt aan de gemeenschappelijke regelingen het volgende gevraagd:

- Gemeenteraden voldoende tijd te geven voor de bespreking van financiële documenten (bij voorkeur de termijnen volgens de afgesproken procedure) en dit vast te leggen in de gemeenschappelijke regeling;
- Politiek relevante beleidsplannen in een vroeg stadium - via het college van B en W - voor te leggen aan de gemeenteraden;
- Gegevens te verstrekken voor de periodieke evaluatie.

3. Inhoud

De commissie BBV schrijft de inrichting van de Paragraaf Verbonden Partijen voor en hanteert daarbij de volgende indeling: Gemeenschappelijke regelingen, Vennootschappen en coöperaties, Stichtingen en verenigingen en Overige verbonden partijen.

Voor onze gemeente betekent dit de volgende categorisering:

Gemeenschappelijke regelingen

1. Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht (RHC)
2. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)
3. Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn Heuvelrug (RDWI)
4. Gemeentelijke GezondheidsDienst regio Utrecht (GGDrU)
5. Afval Verwijdering Utrecht (AVU)
6. Omgevingsdienst NWU-ZOU (ODrU)
7. Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)
8. Belasting samenwerking gemeenten hoogheemraadschap Utrecht (BghU)

Gemeenschappelijke regelingen in liquidatie

9. Gasdistributie Zeist en Omstreken (GZO)

Het Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei- en Kromme Rijngedebied (UHVK) is niet meer opgenomen in deze paragraaf. De gemeenschappelijke regeling is in 2018 opgeheven.

De samenwerking op het gebied van routes paden en groentoezicht is op een andere manier voortgezet en loopt via het Nationaal Park UH.

Vennootschappen en coöperaties

10. Bank Nederlandse Gemeenten NV
11. Vitens NV
12. Biga BV
13. Lange Dreef CV

Vennootschappen en coöperaties in liquidatie

14. NV Bronwaterleiding "Doorn"

Stichtingen en verenigingen

15. Wereldkidz
16. Stichting Sociale Dorps teams Utrechtse Heuvelrug

Stichtingen en verenigingen in liquidatie

17. Stichting Zwem- en sportaccommodaties Doorn

Overige verbonden partijen en overige samenwerkingsvormen

18. Netwerksamenwerking U10

Het Waarborgfonds Sociale woningbouw en de Nationale Hypotheekgarantie zijn m.i.v. de begroting 2019 niet meer opgenomen in deze paragraaf. Volgens de geldende definitie vallen ze niet onder de verbonden partijen.

4. Overzicht verbonden partijen

Omdat er meer inzicht wordt verlangd in de verbonden partijen zodat de “grip” kan worden vergroot, is een format ontwikkeld voor de informatie die de verbonden partijen verstrekken. Dit format is gebaseerd op de in het BBV opgenomen eisen voor de te verstrekken informatie en maakt onderdeel uit van deze paragraaf.

In onderstaand overzicht worden de financiële gegevens van de verbonden partijen weergegeven:

	Naam	Bijdrage			Prognose Eigen vermogen		Prognose Vreemd vermogen		Verwacht resultaat 2019 voor bestemming
		werkelijk 2017	raming 2018 ¹	raming 2019	begin 2019	eind 2019	begin 2019	eind 2019	
	Gemeenschappelijke regelingen								
1	Regionaal Historisch Centrum (RHC) Zuidoost Utrecht	168	184	190	197	187	0	0	0
2	Veiligheidsregio Utrecht (VRU)	2.895	2.942	3.068	5.616	5.443	62.214	72.343	-173
3	Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI)	2.383	2.407	2.420	233	199	3.121	2.570	0
4	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst regio Utrecht	1.478	1.482	1.631	2.088	1.576	15.439	15.464	0
5	Afval Verwijdering Utrecht (AVU)	1.211	1.253	1.446	350	350	11.299	11.783	0
6	Omgevingsdienst NWU-ZOU (ODrU)	1.014	954	981	881	795	6.926	6.715	36
7	Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)	1.273	1.331	1.636	20	10	6.080	7.090	-10
8	Belastingsamenwerking gemeenten hoogheemraadschap Utrecht (BghU)	697	645	654	383	383	3.617	3.617	0

(bedragen x € 1.000)

	Naam	Bijdrage			Prognose Eigen vermogen		Prognose Vreemd vermogen		Verwacht resultaat 2019 voor bestemming
		werkelijk 2017	raming 2018 ¹	raming 2019	begin 2019	eind 2019	begin 2019	eind 2019	
	Gemeenschappelijke regelingen in liquidatie								
9	Gasdistributie Zeist en Omstreken (GZO) in liquidatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	pm	pm	0	0	0
	Vennootschappen en coöperaties								
10	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	pm	pm	pm	pm	pm
11	Vitens N.V.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	537.100	552.900	1.240.000	1.294.000	14.000
12	Biga B.V.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	7.200	6.800	0	0	-400
13	Lange Dreef C.V.	0	0	0	-188	-3	751	0	185
	Vennootschappen in liquidatie								
14	N.V. Bronwaterleiding "Doorn" in liquidatie (per 2 juli 2010 overgenomen door Vitens N.V.)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	632	632	358	358	0
	Stichtingen en verenigingen								
15	Wereldkidz (Stichting Openbaar Onderwijs Rijn- en Heuvelland) ²	0	0	0	3.860	3.893	4.420	3.890	30
16	Stichting Sociale Dorpsteams UH	1.800	3.067	3.066	0	0	0	0	0
	Stichtingen en verenigingen in liquidatie								
17	Stichting Zwem- en Sportaccommodaties Doorn	163	20	20	0	0	2.190	0	0
	Overige verbonden partijen en overige samenwerkingsvormen								
18	Netwerksamenwerking U10	n.v.t.	58	58	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Totaal	13.082	14.285	15.112					

(bedragen x € 1.000)

Gemeenschappelijke regelingen

1. Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht (RHC)

Vestigingsplaats: Wijk bij Duurstede.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Het uitvoeren van de Archiefwet 1995 (toezicht en advisering door een archivaris) en het vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis.

Deelnemende partijen:

De gemeenten Bunnik, Houten, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Vianen en Wijk bij Duurstede.

Bestuurlijk belang:

Elke gemeente wijst een lid van het college aan als lid van het algemeen bestuur.

Vertegenwoordiging algemeen bestuur: H. Waaldijk.

Financieel belang:

Het belang (deelnemersbijdrage) dat de gemeente in de verbonden partij heeft, is gebaseerd op inwoneraantal en strekkende meters archiefbescheiden en komt neer op een deelnemersbijdrage van 27,92% van de gehele GR. Voor 2019 ramen wij de deelnemersbijdrage op € 189.899.

Risico's:

Het uittreden van Vianen of toetreden van Vijfheerenlanden brengt een nog onbekend risico met zich mee, financieel en dus ook voor de ontwikkelpotentie van het RHC tot een modern historisch centrum. Het RHC doet er veel aan om Vijfheerenlanden over te halen toe te treden (regelmatige bezoeken en gesprekken), maar de beslissing wordt pas medio 2019 verwacht. Tot die tijd blijft deze onduidelijkheid bestaan.

Ontwikkelingen:

1. In 2018 wordt een nieuw Toekomstvisie en Beleidsplan 2019-2022 vastgesteld. Deze richt zich voornamelijk op de invulling van de rol van modern en toekomstgericht RHC, wat een goede zaak is. Dit betekent o.a. het creëren van (gefaseerd) twee extra formatieplaatsen voor moderne adviseurs met veel verstand van digitaal informatiebeheer (waaronder e-depot). In 2019 wordt dit incidenteel gedekt vanuit de Bestemmingsreserve E-depot, vanaf 2020 wordt dit vast onderdeel van de begroting van het RHC en verhoogt dus de deelnemersbijdrage.
2. Vanaf 2018 wordt i.s.m. de deelnemers gewerkt aan voorbereiding van ieders eigen informatiehuishouding t.b.v. aansluiting op een e-depot in de toekomst. Een KIDO-audit (uitgevoerd in 2018) bij de deelnemers én het RHC maken hier onderdeel van uit.
3. Voortdurend verbeteren en uitbreiden digitale dienstverlening en toegankelijkheid van archieven en collecties.

2. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)

Vestigingsplaats: Utrecht.

Doel en Openbaar belang dat wordt behartigd:

De Veiligheidsregio Utrecht behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van de brandweerzorg, de organisatie van de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de rampenbestrijding en crisisbeheersing (bevolkingszorg), het beheer van de gemeenschappelijke meldkamer, de zorg voor een adequate samenwerking met de politie Utrecht en de meldkamer ambulancezorg, een gecoördineerde en multidisciplinaire voorbereiding op de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Deelnemende partijen:

Alle 26 gemeenten van de Provincie Utrecht.

Bestuurlijk belang:

Elke gemeente wijst een lid van het college aan als lid van het algemeen bestuur.

Vertegenwoordiging Algemeen bestuur: G.F. Naafs (lid).

Vertegenwoordiging Dagelijks bestuur: G.F. Naafs (portefeuillehouder financiën)

Financieel Belang:

De gemeente draagt financieel bij op basis van een inwonerbijdrage. Voor 2019 ramen wij deze bijdrage op € 3.068.082.

Risico's:

Het Algemeen Bestuur heeft besloten tot het gebruik van de repressieve huisvesting om niet, onderhoud door eigenaar én gebruiker op basis van een demarcatiellijst en exploitatie door de gebruiker met één-op-één-verrekening van de kosten. De uiteindelijke demarcatiellijst heeft in 2018 geresulteerd in een nieuwe Taakuitvoeringsovereenkomst (TUO) voor meerdere jaren met de VRU. De demarcatiellijst per brandweerkazerne moet nog als een extra bijlage worden toegevoegd aan deze nieuwe TUO. De mogelijke consequenties van de demarcatiellijst dienen per brandweerkazerne in beeld gebracht te worden. Het onderhoud dient te voldoen aan het afgesproken niveau waartoe in het Algemeen Bestuur is besloten. Daar dient iedere gemeente binnen de VRU op in te zetten.

Ontwikkelingen:

In 2019 wordt toegewerkt naar het uiteindelijk opnieuw vaststellen van het Regionaal Beleidsplan in 2020. Het huidige beleidsplan van de VRU loopt t/m 2019. Daarom wordt al in 2018 gestart met deze procedure. Om te komen tot een vernieuwd beleidsplan voor de VRU loopt inmiddels ook een herziening van het Regionaal Risicoprofiel voor het werkgebied van de VRU. De consequenties en keuzes gebaseerd op dit Regionaal Risicoprofiel moeten verwerkt worden in het Regionaal Beleidsplan en uiteindelijk weer in de begrotingscyclus afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt. Samen met het Regionaal Crisisplan (beschrijving van de crisisorganisatie) zijn dit de plannen die de VRU verplicht is om vast te laten stellen. De VRU heeft de verplichting dit voor te leggen aan de gemeenteraden van deelnemende gemeenten voor een zienswijze conform de Wet Veiligheidsregio's.

3. Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn Heuvelrug (RDWI)

Vestigingsplaats: Zeist.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Het aanbieden van diensten en producten op het terrein van werk, inkomen, sociale werkvoorziening, re-integratie, schuldhulpverlening, en overige daarmee verband houdende onderwerpen.

Deelnemende partijen:

De Bilt, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist.

Bestuurlijk belang:

Elke gemeente wijst een lid van het college aan als lid van het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging Algemeen bestuur: J.E. Waaldijk (lid) en J.C. Broekhuis (lid).
Vertegenwoordiging Dagelijks bestuur: n.v.t.

Financieel Belang:

De gemeente draagt bij op basis van een deelnemersbijdrage. Voor 2019 ramen wij deze bijdrage op € 2.419.849.

Risico's:

De regelingen die RDWI uitvoert, hebben hoofdzakelijk een openeind karakter en dit kan leiden tot hogere uitgaven bij een toename van het aantal uitkeringsgerechtigden. Voor uitkeringen op grond van de BUIG geldt dat gemeenten met een tekort een beroep kunnen doen op de Vangnetregeling. Hiervoor geldt wel een eigen risico waarmee wij in de begroting al rekening hebben gehouden. Op basis van de begroting 2019 en de daarin opgenomen daling van het uitkeringsbestand verwachten wij geen beroep te doen op de Vangnetregeling.

Ontwikkelingen:

RDWI zet in op een inclusieve samenleving waarbij ze uitgaan van de mogelijkheden van mensen als basis voor verdere stappen. Concreet: een stap verder naar werk, participatie en/of een stabiel inkomen. RDWI doet dat vanuit de wettelijke kaders op het terrein van werk & inkomen (Participatiewet, Wet op gemeentelijke schuldhulpverlening, aanpalende regelingen), in relatie tot het kader van het bredere sociale domein. RDWI is daarbij een vanzelfsprekende partner die de schakel vormt tussen gemeenten, netwerkpartners, inwoners en arbeidsmarkt. De kernwoorden voor de manier waarop RDWI haar opdracht vervult zijn: efficiëntie, effectiviteit en sturend op rendement.

Het Rijk draagt in 2019 taken over betreffende inburgering van nieuwkomers. Daarbij is de opdracht om in regionale samenwerking de begeleiding vorm te geven. Omdat de nadruk in de nieuwe maatregelen ligt op begeleiding naar werk organiseren we dit binnen deze gemeenschappelijke regeling.

In 2019 wordt de raden een voorstel voorgelegd met afspraken over de uitvoering van de Participatiewet in onze regio. We zetten daarbij in op extra preventieve maatregelen en geven invulling aan het voornemen van het Rijk om met een innovatieve aanpak inwoners met schulden extra ondersteuning te bieden.

4. Gemeentelijke Gezondheidsdienst regio Utrecht (GGDrU)

Vestigingsplaats: Zeist.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Een goede basisgezondheid en gelijke kansen op gezondheid voor de inwoners bevorderen, onder meer door preventie

Deelnemende partijen:

Alle 26 gemeenten van de Provincie Utrecht.

Bestuurlijk Belang:

Elke gemeente wijst een lid van het college aan als lid van het Algemeen bestuur

Vertegenwoordiging Algemeen bestuur: J.E. Waaldijk (lid)

Financieel belang:

De gemeenten dragen bij op basis van afname. Voor 2019 is de deelnemersbijdrage bepaald op € 319.248 voor het basispakket, € 1.101.277 voor preventieve Jeugdgezondheidszorg en € 210.853 voor maatwerk. De totale bijdrage voor 2019 ramen wij op € 1.631.378.

Risico's:

Uit de update van het ombuigingsplan 2018-2021 blijkt dat de ombuigingen binnen de bestaande middelen van GGDrU gerealiseerd worden. De rode draad blijft wel dat er daardoor geen ruimte in de exploitatie is om tegenvallers op te vangen.

De beschikbare weerstandscapaciteit daalt naar circa € 786.000 vanwege de incidentele dekking van het Ombuigingsplan 2018-2021. Het weerstandsvermogen blijft ook dan toereikend voor de dekking van de te verwachten risico's omdat de benodigde weerstandscapaciteit circa € 740.000 bedraagt.

Ontwikkelingen:

Veranderopgave GGDrU: Deze werkt met het ombuigingsplan aan het creëren van een toekomstbestendige organisatie en een eigentijdse ICT o.a. door het borgen van het digitaal dossier jeugdgezondheidszorg. Daarvoor zijn scholingen van zorgprofessionals nodig. Dit leidt nog tot een tijdelijke aanpassing van de dienstverlening op het gebied van de JGZ gedurende het eerste half jaar van 2019. Tijdelijk geeft de GGDrU de contactmomenten op een andere wijze vorm. Met aandachtskinderen blijft uitdrukkelijk wel frequenter contact.

Het rijksvaccinatieprogramma werd tot nu toe via het RIVM aan de GGDrU gefinancierd. De financiering hiervan is gewijzigd. Per 2019 komen deze middelen via het gemeentefonds naar ons toe en dienen wij de kosten aan de uitvoerende instantie te betalen. Bij ons is dit de GGDrU die deze kosten al in haar begroting heeft verwerkt.

5. Afval Verwijdering Utrecht (AVU)

Vestigingsplaats: Soest

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Het op een doelmatige en uit een oogpunt van milieuhygiëne verantwoorde manier sturing en uitvoering geven aan het afvalstoffenbeleid in de Provincie Utrecht. Namens de gemeenten zorgt de AVU voor de regie van het door de inwoners van de Provincie Utrecht aangeboden huishoudelijk afval (dus geen afval van bedrijven). De AVU draagt zorg voor een goede, reguliere en milieuverantwoorde verwerking van door de gemeenten ingezameld huishoudelijk afval, ofwel de regeling van transport, overslag, bewerking en verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.

Deelnemende partijen:

Alle 26 gemeenten van de Provincie Utrecht

Bestuurlijk belang:

Elke gemeente wijst een lid van het college aan als lid van het Algemeen bestuur
Vertegenwoordiging Algemeen bestuur: R. Jorg (lid) (plaatsvervanger J.E. Waaldijk)

Financieel Belang:

De deelnemersbijdrage is gebaseerd op de tonnages afval die verwerkt worden. Voor 2019 ramen wij de bijdrage aan de AVU op € 1.445.945.

Risico's:

De risico's bestaan uit de normale bedrijfsrisico's. Door het ontbreken van reserves en voorzieningen heeft de AVU geen weerstandsvermogen. Alle in enig jaar gemaakte kosten worden aan de deelnemers doorberekend. Als gevolg hiervan kunnen schommelingen optreden in de jaarlijks te betalen bedragen.

Ontwikkelingen:

De plannen voor de organisatieontwikkeling in het kader van de "Toekomstvisie AVU" zijn nog niet uitgekristalliseerd. Het is de bedoeling dat de AVU voor de niet-strategische taken samen gaat werken met de Reinigingsdienst Midden-Nederland (RMN). Daarnaast zijn er plannen om de samenwerking met Circulus-Berkel en ROVA te formaliseren en uit te bouwen om beter toegerust te zijn voor de meer complexe afval- c.q. grondstofdossiers.

6. Omgevingsdienst regio Utrecht (ODrU)

Vestigingsplaats: Utrecht

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Het op een doelmatige, kwalitatief goede, efficiënte en controleerbare manier uitvoeren van de door de deelnemende gemeenten opgedragen adviserende en uitvoerende taken op het gebied van de omgeving, milieu en duurzaamheid in de ruimste zin. Deze samenwerking levert betere garanties voor de kwaliteit van uitvoering, financiële schaalvoordelen en robuustheid.

Deelnemende partijen:

De gemeenten: Bunnik, De Bilt, De Ronde Venen, Montfoort, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vianen, Wijk bij Duurstede, Woerden, IJsselstein en Zeist.

Bestuurlijk Belang:

Vertegenwoordiging Algemeen bestuur: G.F. Naafs (onafhankelijk voorzitter), R. Jorg (lid)

Vertegenwoordiging Dagelijks bestuur: G.F. Naafs (onafhankelijk voorzitter)

Financieel Belang:

Het belang van de gemeente wordt vertaald naar de omvang van taken/uren die wij gegarandeerd afnemen. Aan dit belang zijn ook andere zaken gerelateerd zoals afrekening bij tekorten of overschotten op de GR (naar rato van opdrachtenportefeuille of als AB anders bepaalt). De gemeente garandeert een jaarlijkse afname van 10.178 uur. In 2019 komen hier extra taken/uren voor externe veiligheid en asbesttoezicht bij, die worden gedekt uit de incidentele bijdrage. We hebben voor 2019 een bedrag van € 981.000 begroot.

Risico's:

Eind 2017 is de geactualiseerde notitie weerstandsvermogen door de ODRU vastgesteld. Het weerstandsvermogen is bedoeld om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen is nog niet op het minimale niveau.

In 2021 wordt de Omgevingswet ingevoerd. De Omgevingswet heeft gevolgen voor taken, verantwoordelijkheden en rolopvattingen van alle bij de fysieke leefomgeving betrokken partijen. Er is nog geen inzicht in de kosten die de implementatie van de Omgevingswet met zich meebrengt.

De omvang van de extra taken op het gebied van externe veiligheid en asbesttoezicht is nog niet volledig inzichtelijk. Hierdoor is op dit moment nog niet duidelijk of deze taken vanaf 2020 structureel voor een verhoging van de gegarandeerde uren zorgen.

Ontwikkelingen:

Vanaf 2024 zijn asbestdaken in Nederland verboden. Dit brengt een intensivering ten aanzien van toezicht en handhaving op asbestverwijdering met zich mee.

Een belangrijke wettelijke ontwikkeling is de invoering van de Omgevingswet die naar verwachting in 2021 in werking treedt. Verder worden de energiehandhavingstaken in het kader van het SER-energieakkoord en de Europese Energie Efficiency Directive (EED) geïntensiveerd. Dit zijn taken die de ODRU voor ons uitvoert.

7. Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)

Vestigingsplaats: Doorn

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Het is voor een goede publieke dienstverlening aan onze inwoners noodzakelijk dat wij kunnen vertrouwen op onze ICT-infrastructuur. Deze ICT-infrastructuur wordt beschouwd als een strategisch bedrijfsmiddel. Zonder dit bedrijfsmiddel is het niet goed mogelijk te voldoen aan de eisen die worden gesteld op het gebied van dienstverlening, informatievoorziening en informatieveiligheid.

De RID ondersteunt dit door het beheren en ondersteunen van de deelnemende partijen met een betrouwbare ICT omgeving, zodat deze hun dienstverlening en informatievoorziening adequaat kunnen vervullen.

Deelnemende partijen:

De gemeenten Baarn, Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Soest en Wijk bij Duurstede, evenals de Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn en Heuvelrug te Zeist.

Bestuurlijk Belang:

Elke gemeente wijst een lid van het college aan als lid van het Algemeen bestuur.

Vertegenwoordiging Algemeen bestuur: de heer R. Jorg (lid)

Voorzitter Algemeen Bestuur: de heer G.F. Naafs

Financieel Belang:

Het belang (deelnemersbijdrage) dat de gemeente in de verbonden partij heeft, is gebaseerd op de dienstverleningsovereenkomst (DVO) en de daaraan gerelateerde verdeelsleutel.

In 2017 zijn de DVO en bijbehorende verdeelsleutel herijkt en op 27 november 2017 door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Deze verdeelsleutel is gebaseerd op het aantal afgenomen accounts en het serverbeslag per 1 januari 2018. Met deze verdeelsleutel wordt jaarlijks de deelnemersbijdrage bepaald.

Risico's:

De RID levert een uniform pakket van producten en diensten aan zijn klantorganisaties.

Een risico is dat de RID niet in staat blijkt te zijn om het niveau van dienstverlening, zoals afgesproken in het DVO 2017, te realiseren. Dit heeft dan directe consequenties voor de kwaliteit van de reguliere dienstverlening.

Ontwikkelingen:

In de Kadernota 2019-2022 is geschetst hoe de RID zich gaat ontwikkelen als serviceprovider, wat deze nieuwe richting betekent, wat de RID hiermee wil bereiken en wat het de deelnemende partijen oplevert.

Uit deze Kadernota blijkt dat voor deze doorontwikkeling van de RID naar een "flexibele en servicegerichte leverancier van informatiseringoplossingen voor de deelnemers (serviceprovider), een extra financiële impuls nodig is. De begrotingen 2019-2022 van de RID moeten derhalve worden verhoogd, hetgeen financiële gevolgen heeft voor de hoogte van de deelnemersbijdragen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug in de periode 2019-2022.

Dit betekent voor de jaren 2019-2022 een verhoging van de deelnemersbijdragen van:

2019	2020	2021	2022
360.000	344.000	264.000	221.000

De deelnemersbijdragen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug bedragen door deze verhogingen:

2019	2020	2021	2022
1.634.000	1.618.000	1.538.000	1.495.000

De gemeenteraad heeft in juni 2018 met deze verhogingen ingestemd.

8. Belastingensamenwerking gemeenten hoogheemraadschap Utrecht (BghU)

Vestigingsplaats: Utrecht.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

De BghU verzorgt de uitvoering van de wet Waardering Onroerende Zaken en heft en int belastingen, heffingen en leges namens haar deelnemers. De BghU is een publieke, uitvoerende en dienstverlenende organisatie die op basis van maatschappelijk algemeen aanvaarde bedrijfseconomische principes wordt geleid. Deze gespecialiseerde dienstverlening draagt bij aan een goede verhouding tussen de kwaliteit en de kosten van de dienstverlening.

Deelnemende partijen:

De gemeenten Utrecht, De Bilt, Houten, Nieuwegein, Zeist, Bunnik, Lopik, Utrechtse Heuvelrug en Het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden.

Bestuurlijk belang:

Elke gemeente/waterschap wijst een lid van het college aan als lid van het Algemeen Bestuur.

Vertegenwoordiging Algemeen Bestuur: G. Boonzaaijer (lid).

Financieel Belang:

De deelnemersbijdrage wordt bepaald op basis van het aantal op te leggen aanslagregels. Voor 2019 ramen wij een bijdrage van € 654.000.

Risico's:

De BghU houdt in haar begroting rekening met een weerstandscapaciteit van € 481.250 (eigen vermogen, met inbegrip van "onvoorzien"), om mogelijke risico's op te vangen. Uit de conform de risicoparagraaf geïdentificeerde risico's € 475.000 (en beheersmaatregelen) die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie concludeert BghU dat het weerstandsvermogen voldoende groot is om mogelijke risico's op te vangen.

Ontwikkelingen:

De BghU streeft er primair naar om de gewenste kwaliteit van dienstverlening voor de huidige deelnemers te verbeteren en te borgen. Daarnaast biedt de toenemende samenhang tussen de verschillende basisregistraties als WOZ (waardering onroerende zaken), BAG (adressen en gebouwen) en BGT (grootschalige topografie) kansen om de samenwerking met de deelnemers verder te intensiveren. Dit levert naast aanvullende efficiency voordelen ook een kwaliteitsimpuls voor de data op. Uitbreiding met andere deelnemers is met name interessant indien deze gemeente geheel of gedeeltelijk ligt binnen het verzorgingsgebied van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Gemeenschappelijke regelingen in liquidatie

9. Gasdistributie Zeist en Omstreken (GZO) in liquidatie

Vestigingsplaats: Zeist.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Het volledig, zowel juridisch als financieel, afhandelen van de in 2001 plaatsgevonden verkoop van de activa van het GZO aan Eneco.

Deelnemende partijen:

De gemeenten De Bilt, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug en Zeist.

Bestuurlijk Belang:

Elke gemeente wijst een lid van het college aan als lid van het Algemeen bestuur. Omdat voor de herindeling 3 gemeenten deelnamen aan het GZO zijn wij ook met 3 bestuurders vertegenwoordigd.

Algemeen bestuur: G.F. Naafs (lid), R. Jorg (lid) J.E. Waaldijk (lid), J.C. Broekhuis (lid), G. Boonzaaijer (lid).

Dagelijks bestuur: G.F. Naafs (lid).

Financieel belang:

De afwikkeling vindt plaats binnen het eigen vermogen van de GZO en wij zijn geen jaarlijkse deelnemersbijdrage meer verschuldigd.

Risico's:

Geen

Ontwikkelingen:

De algemene reserve van de GZO wordt nog in stand gehouden als buffer voor de dekking van de jaarlijkse beheerkosten. Zolang de gemeenschappelijke regeling niet is geliquideerd worden de beheerkosten ten laste van de algemene reserve gebracht. Het moment van liquidatie van de GZO is nog steeds niet bepaald, o.a. omdat niet zeker is of aandelen in het commerciële deel van Eneco worden verkocht. Tot die tijd is dit een slapende regeling.

Vennootschappen en coöperaties

10. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats: Den Haag

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), opgericht in 1914, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de bank duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Deelnemende partijen:

De bank is een structuurvennootschap. Het Rijk bezit de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, Provincies en één waterschap.

Bestuurlijk belang:

De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50).

Financieel belang:

Wij zien het aandelenbezit in BNG Bank als een duurzame belegging.

De nominale waarde van het aandelenbezit bedraagt afgerond € 504.000. Wij bezitten 201.669 aandelen met een nominale waarde van € 2,50 per stuk.

Jaarlijks ontvangen wij van BNG dividend. Voor 2019 houden wij rekening met een dividendopbrengst van € 420.480.

Risico's:

Het door BNG Bank uitgegeven schuld papier heeft een credit rating Aaa van Moody's, AAA van Standard & Poor's en AA+ van Fitch. De kredietwaardigheid van de bank wordt dus als zeer hoog gewaardeerd.

In de begroting 2019 ramen we de dividenduitkering op het gemiddelde van het werkelijk ontvangen dividend over de afgelopen twee boekjaren. Het risico bestaat dat door een lagere winst en/of een ander uitkeringspercentage de werkelijke dividenduitkering lager uitvalt.

Ontwikkelingen:

BNG Bank blijft streven naar een verantwoorde groei vanuit de focus op de kerntaken. BNG Bank lijkt een belangrijke speler te worden voor financiering van duurzame investeringen. Deze financieringen komen tot stand door samenwerking van de publieke en zakelijke sector.

BNG Bank verwacht weinig problemen door onrust in Europese landen. Ook over het Verenigd Koninkrijk maakt de bank zich weinig zorgen. De bank volgt de ontwikkelingen rondom de Brexit nauwlettend. Gezien de aanhoudende onzekerheden op de financiële markten, acht de bank het niet verantwoord uitspraken te doen over te verwachten nettowinsten.

11. Vitens N.V.

Vestigingsplaats: Zwolle.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Het dragen van medeverantwoordelijkheid voor de gezondheid door het duurzaam leveren van veilig en betrouwbaar drinkwater met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.

Deelnemende partijen:

De gemeenten in de Provincies Flevoland, Friesland, Gelderland, Utrecht, Overijssel en een aantal gemeenten in de Provincies Drenthe en Noord-Holland.

Bestuurlijk belang:

De aandeelhouders hebben zeggenschap in Vitens NV via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten.

Financieel Belang:

De nominale waarde van het aandelenbezit bedraagt afgerond € 36.500. Wij bezitten 36.554 aandelen met een nominale waarde van € 1,00 per stuk. Jaarlijks ontvangen wij van Vitens dividend. Voor 2019 ramen wij een dividendopbrengst van € 38.000.

Risico's:

Vitens beheerst de risico's door kennis van de wetgeving te borgen in de organisatie en indien noodzakelijk adequate beheersmaatregelen te treffen.

Ontwikkelingen:

Aan de hand van de huidige drinkwaterinfrastructuur en ontwikkelingen die daarop van invloed (kunnen) zijn heeft Vitens mogelijke toekomstscenario's geschetst. Oplossingen zijn vertaald in de algemene strategie.

Voor de periode 2019-2020 zal het uit te keren dividend naar verwachting sterk dalen als gevolg van daling van het verwachte jaarlijkse resultaat. In 2017 is door het Ministerie van I&M de WACC (maximaal te behalen rendement) voor de jaren 2018 en 2019 vastgesteld op 3,4% (2016 en 2017: 4,2%). De verlaging van de WACC en de overwinst in 2016 en 2017 hebben beide een drukkend effect op het verwachte resultaat 2018 en 2019. Voor onze gemeente houden we voor 2019 en latere jaren rekening met een dividenduitkering van € 38.000.

12. Biga BV

Vestigingsplaats: Zeist.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

De arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bevorderen, waaronder in het bijzonder mensen met een SW-indicatie (SW = Sociale Werkvoorziening).

Deelnemende partijen:

De gemeenten Bunnik (3,99%), De Bilt (13,20%), Wijk bij Duurstede (14,88%), Utrechtse Heuvelrug (22,10%) en Zeist (45,83%)

Bestuurlijk belang:

De aandeelhouders hebben zeggenschap in Biga BV via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten. Elke gemeente wijst een lid van het college aan als lid van het bestuur. Vertegenwoordiging bestuur: J.E. Waaldijk (lid)

Financieel Belang:

De nominale waarde van het aandelenbezit bedraagt € 132.600. Wij bezitten 2.652 aandelen met een nominale waarde van € 50,00 per stuk.

Risico's:

Het Rijk heeft besloten om de rijkssubsidie per inwoner met een SW-indicatie te verlagen. Dat betekent dat Biga minder inkomsten heeft. De BV is voor instroom van nieuw personeel afhankelijk van de sociale dienst en de markt (door regelgeving is de SW in 2015 afgesloten voor nieuwe instroom). De huidige medewerkers met SW indicatie worden ouder en verliezen, net als elke ouder wordende werknemer, aan productiviteit. Biga heeft daarom voorstellen gedaan om nieuwe opdrachten en nieuwe instroom van medewerkers te garanderen. In de komende jaren moet blijken of de aanpak succesvol is.

Ontwikkelingen:

Doelstelling van de Biga is om de samenwerking tussen de vijf gemeenten, RDWI en andere samenwerkingspartners te versterken, zodat de uitvoering van de taken voortvloeiend uit de WSW en de Participatiewet efficiënt opgepakt worden in de regio. Biga zal zich daarbij profileren als een "Sociale Enterprise" waarbij, voortbordurend op de WSW-populatie, mensen uit nieuwe doelgroepen vanuit de Participatiewet worden aangenomen waardoor een grotere groep mensen aan werk geholpen wordt. Verdergaande samenwerking met de RDWI is daarbij van groot belang omdat de RDWI de Biga van nieuwe instroom moet voorzien.

13. Lange Dreef C.V.

Vestigingsplaats: Utrechtse Heuvelrug

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:
Het realiseren van woningen, openbare ruimte en een natuurontwikkelingsgebied.

Deelnemende partijen:

De rechtspersoon is een commanditaire vennootschap waarin drie door gemeente Utrechtse Heuvelrug en de stichting Heuvelrug Wonen opgerichte B.V. 's hun samenwerking aan de gebiedsontwikkeling Lange Dreef vorm geven. De gemeente neemt voor 50% deel in het exploitatierisico van de Lange Dreef B.V.

Bestuurlijk belang:

Wij hebben geen rechtstreeks bestuurlijk belang in de CV Lange Dreef (CV). De wethouder die aangesteld is als bestuurder van de deelnemende Bv's kan via die weg invloed uitoefenen op de besluitvorming van de CV.

Financieel Belang:

Deelname Lange Dreef BV: € 9.000; Deelname Utrechtse Heuvelrug Commandiet BV: € 18.000.

Risico's:

De risico's voor deelname aan de CV liggen bij de deelnemende vennoten, van de drie deelnemende B.V. 's. Voor eventuele verliezen is een voorziening gevormd. Het saldo van deze voorziening bedraagt per 1-1-2018 € 94.086. Op dit moment verwachten wij dat deze voorziening voldoende groot is om eventuele verliezen of te verrekenen kosten (bijv. monumentale bomen) te dekken.

(Beleids)ontwikkelingen:

De resterende vrije kavels zijn in 2017 allemaal verkocht en notarieel getransporteerd. Ook alle grondleveringen aan de private ontwikkelaar hebben plaatsgevonden en zijn in 2017 afgerekend. Thans resteert uitsluitend nog de ontwikkeling van de voormalige kerkkavel waarvoor een taakstellende opbrengst is vastgesteld. Naar verwachting kan het exploitatiegebied in de loop van 2020 door de CV Lange Dreef worden afgesloten.

Vennootschappen en coöperaties in liquidatie

14. N.V. Bronwaterleiding “Doorn” in liquidatie (per 2/7/2010 overgenomen door Vitens N.V.)

Vestigingsplaats: Doorn.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

De afronding van de liquidatie van het bronwaterleidingbedrijf als gevolg overname door N.V. Vitens.

Deelnemende partijen:

De gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Bestuurlijk Belang:

De aandeelhouders hebben zeggenschap in NV Bronwaterleiding “Doorn” in liquidatie via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten.

Leden raad van commissarissen: G. Boonzaaijer en een medewerker van de gemeente.

Financieel Belang:

De nominale waarde van het aandelenbezit bedraagt € 13.000. Wij bezitten 56 aandelen met een nominale waarde van € 56,00 per stuk.

Risico's:

Geen.

Ontwikkelingen:

De liquidatie is in gang gezet.

Stichtingen en Verenigingen

15. Wereldkidz (Stichting Openbaar Onderwijs Rijn- en Heuvelland)

Vestigingsplaats: Zeist.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Het geven van openbaar onderwijs aan scholen die onder gemeentelijk gezag vallen, met inachtneming van artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs, artikel 51 van de Wet op de Expertisecentra en artikel 42 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs.

Zorg dragen voor een professionele bedrijfsvoering in de organisatie en een situatie creëren waarbij schoolteams en directeuren hun energie kunnen richten op het primaire proces: “het geven van onderwijs en opvoeding op een hoog kwalitatief niveau”, met een breed gericht onderwijsaanbod voor kinderen van 2,5 tot en met 20 jaar, voor basis-, speciaal- en praktijkonderwijs.

Deelnemende partijen:

De gemeenten Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Zeist en Stichtse Vecht.

Bestuurlijk belang:

De leden van de raad van toezicht worden op bindende voordracht van de raad van toezicht door de gemeenteraden benoemd.

Financieel belang:

Als gemeenteraad krijgt u jaarlijks de begroting en de jaarrekening van de stichting voor goedkeuring aangeboden.

Risico's:

De gemeente is wettelijk verplicht openbaar onderwijs aan te bieden in de gemeente. Door de verbeterde financiële situatie van de stichting verwachten wij niet dat we door middel van een borgstelling of lening de continuïteit van het openbaar onderwijs moeten borgen.

Ontwikkelingen:

Wereldkidz verwacht voor komend schooljaar een tijdelijke groei, daarna zal het leerlingenaantal stabiel blijven. Wereldkidz geeft aan de belangrijkste risico's van het lerarentekort en de herverdeling van de OAB- middelen (= Onderwijs Achterstanden Beleid) in de meerjarenbegroting te hebben afgedekt. Het is dit jaar niet nodig om extra middelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve innovatiefonds. Uit dit fonds kunnen schooldirecties een aanvraag doen voor financiering voor projecten die aansluiten bij de strategische speerpunten van de Stichting (ouderbetrokkenheid, 21st century skills, talenten ontdekken).

16. Stichting Sociale Dorsteams Utrechtse Heuvelrug

Vestigingsplaats: Doorn.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

De stichting voert voor onze gemeente de gesprekken met inwoners die zorg of ondersteuning nodig hebben. Zij maken met de inwoner een plan op maat. Hierin staat welk probleem de inwoner ervaart, hoe hij dit op kan lossen en wie of wat hij daarbij nodig heeft. Dit plan kan als aanvraag dienen voor een vorm van zorg of ondersteuning die de gemeente financiert. Naast het voeren van deze gesprekken heeft de stichting ook als opdracht om de welzijnsmogelijkheden in de dorpen te stimuleren.

Deelnemende partijen:

De gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Bestuurlijk belang:

Het college functioneert als raad van toezicht van de stichting.

Financieel belang:

De stichting sociaal dorpsteam ontvangt voor de uitvoering van de opgedragen transformatie/ welzijnstaken taken in 2019 een bijdrage van € 3.066.000.

Risico's:

In de statuten van de stichting is opgenomen dat de begroting, tussentijdse rapportages en jaarrekening voor goedkeuring aan ons college moeten worden voorgelegd. Dit maakt het mogelijk om, indien noodzakelijk, tijdig bij te sturen. Met deze werkwijze zijn voldoende maatregelen genomen om de risico's te beheersen.

Ontwikkelingen:

In de overeenkomst 'uitvoeringstaken sociale dorsteams' is de opdracht vastgelegd die de gemeente aan de stichting verstrekt. Deze overeenkomst wordt jaarlijks gespecificeerd met een concrete opdrachtverstrekking en afspraken over de verantwoording. Vanwege het vertrek van de huidige bestuurder van de stichting wordt een interim directeur-bestuurder aangesteld. Deze heeft als opdracht de inhoudelijke transformatie in gezamenlijkheid met de gemeente verder vorm te geven en binnen de stichting te bezien wat hiervoor nodig is.

Stichtingen en Verenigingen in liquidatie

17. Stichting Zwem- en Sportaccommodaties Doorn

Vestigingsplaats: Doorn.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Het bieden van de mogelijkheid tot overdekt zwemmen en de beoefening van de golfsport.

Deelnemende partijen:

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Bestuurlijk belang:

Het stichtingsbestuur bestaat uit vijf leden. De gemeenteraad stelt drie van de vijf bestuursleden aan, in overeenstemming met de statuten van de stichting.

Financieel belang:

Statutair is bepaald dat de gemeente garant staat voor eventuele tekorten van de stichting door middel van een te verstrekken bijdrage. De bijdrage fluctueert jaarlijks.

Risico's:

De gemeente dekt het nadelige exploitatietekort. Door een eventuele afname van het aantal leden van de Golfclub kan het exploitatietekort toenemen.

In 2018 is echter door de stichting een nieuwe lening afgesloten waardoor het risico op exploitatietekorten aanzienlijk is gedaald.

Ontwikkelingen:

In 2018 is besloten tot overname van alle activiteiten, activa en passiva van de stichting. De stichting wordt vervolgens opgeheven en is in 2019 dan ook in liquidatie.

Overige Verbonden Partijen en overige samenwerkingsvormen

18. Netwerksamenwerking U10

Vestigingsplaats: n.v.t.

Doel en openbaar belang dat wordt behartigd:

Doel van deze samenwerking is het samen verkennen van gemeenschappelijke onderwerpen en belangen en op basis hiervan gemeenschappelijke ambities formuleren en gemeenlijk activiteiten ondernemen. De samenwerking in de Utrechtse regio is primair gericht op de volgende werkelden: economie, ruimtelijke ontwikkeling, wonen, sociaal domein, energietransitie/duurzaamheid, verkeer en vervoer. Desgewenst kan ook op andere terreinen gemeentelijke samenwerking worden aangegaan.

Deelnemende partijen:

De gemeenten Bunnik, De Bilt, Houten, IJsselstein, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vianen, Wijk bij Duurstede, Woerden, Zeist.

Bestuurlijk belang:

De U10 is geen bestuursorgaan. Alle B&W-leden zijn actief aan de verschillende (inhoudelijke) bestuurstafels. Formele besluiten worden er niet genomen. Dit is aan de verschillende colleges en gemeenteraden.

Financieel belang:

De omzetting van vrijblijvende deelname aan de U10 naar betalend volwaardig lid van de U10 bedraagt jaarlijks € 58.000 euro voor de jaren 2018-2021. De bijdrage is gedekt vanuit de verschillende beleidsvelden uit de programmabegroting die bij de U10 deelnemen en daarom voor de begroting budgetneutraal.

Risico's:

Risico's zijn beperkt. U10 is geen uitvoeringsorgaan met (omvangrijke) budgetten of een uitgebreid ambtelijk apparaat. De samenwerking vraagt zowel ambtelijk als bestuurlijk inzet. Het risico bestaat dat bij een beperkte betrokkenheid de samenwerking niet oplevert wat de deelnemende partijen ervan verwachten. Dit kan een verminderde commitment van de partners tot gevolg hebben en een verminderde effectiviteit en slagkracht van het netwerk zelf.

Ontwikkelingen:

De komende tijd zet de U10 in op de doorontwikkeling van een doel verkennend netwerk naar een doel realiserend netwerk. Dit met behoud van het huidige lichtvoetige netwerk. De uitvoeringsprojecten worden afzonderlijk ter besluitvorming voorgelegd, waarbij de bijdragen van, en de beoogde opbrengst voor onze gemeente steeds wordt afgewogen.

3.8

Paragraaf Grondbeleid

1. Algemeen

Het doel van deze paragraaf is inzicht te geven in het gevoerde gemeentelijke grondbeleid, de realisatie van de in de programmabegroting gestelde doelen ten aanzien van dit grondebeleid, een actuele prognose van de grondexploitaties en een onderbouwing van de geplande (tussentijdse) winstnemingen.

2. Grondbeleid

Op 4 februari 2016 heeft uw gemeenteraad de Nota grondbeleid vastgesteld. Onder grondbeleid wordt verstaan het volledige grondinstrumentarium waarover de gemeente beschikt om de vastgestelde gemeentelijke doelstellingen te realiseren.

Als hoofdroute is gekozen voor facilitair grondbeleid. Deze bestaat uit een passieve en een actieve variant. In de facilitair-passieve vorm heeft de gemeente geen grondpositie en ook geen ontwikkelrisico. Zij beperkt haar rol tot de planologische maatregel toetsen en begeleiden die nodig is voor het aangewezen bouwplan. Bij facilitair passief grondbeleid is de gemeente wettelijk verplicht om kosten te verhalen op de initiatiefnemer. In eerste instantie door een (anterieure) overeenkomst te sluiten met een ontwikkelaar, danwel door een exploitatieplan vast te stellen.

Daarnaast kan het zijn dat de gemeente wel regie wil voeren op de planologische ontwikkeling, maar niet de grondeigendom verwerven en geen ontwikkelrisico lopen, dit is de zogenaamde facilitair-actieve vorm. Binnen de gemeente is ook sprake van actief grondbeleid. Bij deze vorm heeft de gemeente (nog te verwerven) grondposities om zelf risicodragend te gaan ontwikkelen. Zij gedraagt zich dan als marktpartij. Bij deze variant is de gemeente in staat om maximaal sturing te geven om haar doelstellingen te behalen. De kosten van de gemeentelijke inzet worden opgenomen in de grondexploitatie(s) van de locatie(s) in het MPG.

3. Huidige situatie

Tot op heden werd om de ontwikkeling van het financiële resultaat en de risico's van grondexploitaties te kunnen volgen twee keer per jaar een Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) vastgesteld; in het 2^e kwartaal de stand per 1 januari en in het 4^e kwartaal de stand per 1 juli.

Nu het MPG een stabiel financieel beeld vertoont is merkbaar dat naast de financiële vastlegging de raad behoefte heeft aan meer informatie over inhoudelijke sturing en tempo van ontwikkeling. Met ingang van het 2018 stelt de gemeenteraad het MPG per 1 januari vast als onderdeel van de jaarrekening. Het effect van de actualisatie op de lopende meerjarenbegroting wordt verwerkt in de bestuursrapportages van het lopende jaar.

4. Overzicht grondexploitaties

Op basis van het BBV wordt voor de gemeentelijke grondexploitaties onderscheid gemaakt in de volgende twee categorieën:

- **Bouwgronden in exploitatie (BIE).** Dit zijn bouwgronden in eigendom van de gemeente die inmiddels in exploitatie zijn genomen.
- **Materiële vaste activa (MVA).** De opstallen en gronden in de categorie MVA worden 'koud' verkocht. De gemeente verkoopt de opstal of de grond en laat de gebiedsontwikkeling bij de kopende (ontwikkellende) partij.

Bouwgronden In Exploitatie (Grondexploitaties):

Actuele grondexploitaties

Van de grondexploitatie Engweg 8-14 (Driebergen) is het nieuwe bestemmingsplan vastgesteld. Voor de voormalige wagenshuur is besloten deze door middel van een recht van opstal over te dragen aan de definitieve gebruikers. De tender van de bouwvelop voor de overige gronden van deze locatie zal eind 2018 plaatsvinden.

Voor de locatie Sportlaan (Driebergen) heeft het traject van de bewonersparticipatie eerder in 2018 plaatsgevonden. Op de locatie Leersumsestraatweg (Doorn) zijn alle bedrijfsopstallen gesloopt en is de bodem ter plaatse gesaneerd. Voor de locatie Burg. Jhr. H. van den Boschstraat is een aanvullend ecologisch

onderzoek opgestart. Voor deze locaties worden de bestemmingsplannen momenteel geschreven waarna ze in procedure worden gebracht.

Materiële Vaste Activa (MVA's):

Op de locatie Raadhuisplein (Maarn) is het voormalige gemeentehuis reeds eerder geleverd en is de laatste kavel in augustus 2018 geleverd. De locatie wordt financieel per ultimo 2018 afgesloten.

Voor de locatie Bosstraat (Driebergen) zijn aanvullende ecologische maatregelen nodig gebleken. De levering vindt naar alle waarschijnlijkheid in de eerste helft van 2019 plaats.

5. Financiën

In onderstaande tabel is op basis van het MPG per 1 januari 2018 het verwachte resultaat van alle BIE weergegeven op eindwaarde op de standen 1 januari 2017 en 1 januari 2018.

Bij onze grondexploitaties is tot nu toe geen sprake van gefaseerde verkoop. Er is er dus geen sprake van tussentijdse winstneming. In het BBV, hoofdstuk 5.2, 'Tussentijds winst nemen' staat hierover dat vanwege het 'voorzichtigheidsbeginsel' pas winst moet worden genomen als hier voldoende zekerheid over bestaat. De methode om dit te doen is op basis van de voortgang van de grondexploitatie.

Grondexploitaties, verschillen in de resultaten:

De Kolk, hogere rentekosten omdat de fasering van het plan met een jaar verlengd is;
Engweg, geen opbrengsten uit tijdelijke verhuur in 2018 omdat de panden verkocht worden;
Leersumsestraatweg, Lagere kosten bodemsanering en sloopkosten dan geraamd.

MVA's, verschillen in de resultaten:

J. van Wassenelaan, door een toename van de kosten tijdelijk beheer neemt het saldo af;
Raadhuisplein, door de tussentijdse winstneming neemt het positieve saldo af.

Overzicht: Effect op financiële positie MPG per 1-1-2018 (x € 1.000,-)						Tijdens het boekjaar			Op termijn
Bouwgrond in Exploitatie (BIE)			Prognose MPG	Prognose MPG	Vershil	Mutatie verliesvoorz./af-waardering tlv rekening resultaat	(Tussentijdse) winstneming/boekwinst tgv algemene reserve	Hogere/lagere storting in algemene reserve	Hogere/lagere storting in algemene reserve
Nr	Plan	Kern	1/1/2017	1/1/2018					
1	De Kolk	Leersum	-1.370	-1.412	-42	-42			
2	Engweg 8-14	Driebergen	-1.076	-1.106	-30	-30			
3	Oranjestein	Doorn	263	262	-1				-1
4	Burg. Jhr. H. van den Boschstraat 4	Amerongen	697	706	9				9
5	Sportlaan 67	Driebergen	1.158	1.171	13				13
6	Leersumsestraatweg 9	Doorn	-596	-428	168	168			
Subtotaal Bouwgrond in Exploitatie (BIE)			-924	-807	117	96	0	0	21
Materiële Vaste Activa (MVA)			Prognose MPG	Prognose MPG	Vershil				
Nr	Plan	Kern	1/1/2017	1/1/2018					
1	Van Bennekomweg 10-16	Doorn	16	19	3				3
2	Pomplaan 3	Leersum	-35	-39	-4				-4
3	Jacob van Wassenaerlaan 23-25	Maarn	434	405	-29				-29
4	Raadhuisplein 1	Maarn	474	443	-31				-31
5	Bosstraat 1	Driebergen	-19	-6	13				13
6	Woning Van de Boschstraat 2	Amerongen	421	421	0				0
Subtotaal Materiële Vaste Activa (MVA)			1.291	1.243	-48	0	0	0	-48
Totaal Generaal			367	436	69	96	0	0	-27

6. Risico's grondexploitatie

In het Meerjarenperspectief Grondexploitaties op de stand per 1 januari 2018 zijn de risico's voor de grondexploitatie financieel gekwantificeerd. Deze risico's maken onderdeel uit van de Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing van de begroting 2019.

Overzicht baten en lasten

In het programmaplan zijn per programma onder de kop “Wat gaat het kosten”? de totalen per programma weergegeven. Onder BBV-overzichten zijn de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de vennootschapsbelasting en de post onvoorzien gepresenteerd.

Omwille van het overzicht treft u onderstaand een totaaloverzicht aan waarin alle baten en lasten inclusief de stortingen en onttrekkingen aan de reserves zijn opgenomen.

Naast het totaaloverzicht van baten en lasten treft in u dit hoofdstuk tevens de volgende overzichten aan:

1. overzicht van geraamde incidentele baten en lasten;
2. overzicht van geraamde structurele reservemutaties;
3. berekening materieel saldo

Aan de hand van deze overzichten kunnen we zien of onze begroting materieel in evenwicht is, ofwel of de structurele lasten in de begroting gedekt (kunnen) worden door structurele baten.

4.1 Overzicht van baten en lasten 2019-2022

Nr.	Omschrijving programma	Begroting 2019			Begroting	Begroting	Begroting
		lasten	baten	saldo	2020	2021	2022
1	Bestuurlijke zaken	2.553	-75	-2.478	-2.389	-2.464	-2.503
2	Veiligheid en handhaving	4.014	-51	-3.963	-3.870	-3.880	-3.951
3	Dienstverlening	4.246	-2.401	-1.845	-1.956	-1.953	-1.961
4	Ruimte, cultuurhist, monumenten en natuur	3.220	-250	-2.970	-2.163	-2.209	-2.213
5	Wmo, sociale zaken en minimabeleid	41.542	-9.419	-32.123	-32.023	-32.251	-32.088
6	Welzijn, incl. cultuurh. bel. en gezondh	2.587	-59	-2.527	-2.528	-2.523	-2.523
7	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopv.	5.117	-689	-4.428	-4.503	-5.168	-4.543
8	Economische zaken, recreatie en toerisme	750	-230	-520	-565	-565	-565
9	Sport, inclusief sportacc., kunst en cultuur	4.767	-742	-4.025	-4.050	-4.039	-4.055
10	Verkeer en vervoer	1.207	-18	-1.190	-1.355	-1.284	-1.331
11	Openbare ruimte en Milieu	18.927	-14.384	-4.543	-3.908	-3.974	-4.068
12	Middelen en ondersteuning	3.653	-4.057	405	-1.347	-287	-1.475
	Alg. Dekkingsmiddelen	992	-74.709	73.716	74.583	75.097	74.874
	Overhead	14.277	-345	-13.933	-13.836	-13.759	-13.456
	Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
	Onvoorzien	123	0	-123	-123	-123	-123
	Saldo baten en lasten	107.976	-107.429	-547	-32	616	20

(bedragen x € 1.000; + is voordeel -/- is nadeel)

Nr.	Omschrijving programma	Begroting 2019			Begroting	Begroting	Begroting
		lasten	baten	saldo	2020	2021	2022
	Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves						
1	Bestuurlijke zaken	0	0	0	0	0	0
2	Veiligheid en handhaving	0	0	0	0	0	0
3	Dienstverlening	0	0	0	0	0	0
4	Ruimte, cultuurhist, monumenten en natuur	76	-147	71	14	14	14
5	Wmo, sociale zaken en minimabeleid	0	0	0	0	0	0
6	Welzijn, incl. cultuurh. bel. en gezondh	0	0	0	0	0	0
7	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopv.	0	-6	6	6	468	6
8	Economische zaken, recreatie en toerisme	0	0	0	0	0	0
9	Sport, inclusief sportacc., kunst en cultuur	0	0	0	0	0	0
10	Verkeer en vervoer	0	-158	158	140	35	0
11	Openbare ruimte en Milieu	0	0	0	0	0	0
12	Middelen en ondersteuning	1.879	-981	-898	-95	-1.110	0
	Subtotaal reserves	1.955	-1.292	-663	64	-593	20
	Resultaat	109.931	-108.721	-1.210	32	23	40

(bedragen x € 1.000; + is voordeel -/- is nadeel)

4.2 Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van structureel en reëel evenwicht is het belangrijk inzicht te hebben in welke baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel.

De algemene richtlijn bij het onderscheid tussen incidenteel en structureel is dat er sprake is van een incidenteel budget wanneer dit gedurende maximaal 3 jaar beschikbaar wordt gesteld.

In het hiervoor gepresenteerde totaaloverzicht van baten en lasten zijn zowel de structurele als de incidentele posten opgenomen.

Onderstaand overzicht geeft alleen de incidentele baten en lasten weer die in de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 zijn opgenomen.

A. Incidentele lasten en baten

Progr	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
	Incidentele lasten				
1	Verkiezingen	111	6	79	79
4	Uitvoering woonvisie	35	0	0	0
4	Bijdrage u thuis (voor 4 jaar)	13	13	13	13
4	Gem. act. duurzaam wonen	10	10	10	10
4	Omgevingswet	750	0	0	0
5	Adviseur Bestemmingsplannen	37	0	0	0
7	Sloop scholen	0	0	106	0
7	Versnelde afschrijving	0	0	416	
10	Stationsgebied	158	140	35	0
11	Bijdrage ODrU	23	0	0	0
11	Aanbesteding OV (versnelde afschrijving)	680	0	0	0
12	Bijdrage de Binder Bindt	20	20	0	0
12	Project oneigenlijk grondgebruik	26	0	0	0
12	Grondexploitatie	912	1.498	447	0
12	MVA's uit het MPG	427	188	0	0
14	Bovenformatieve personeelskosten	27	0	0	0
	Totaal incidentele lasten	3.228	1.874	1.106	102

(bedragen x € 1.000)

Progr	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
	Incidentele baten				
12	Project oneigenlijk grondgebruik	8	0	0	0
12	Project oneigenlijk grondgebruik	63	0	0	0
12	Grondexploitatie	1.879	1.498	1.617	0
12	MVA's uit het MPG	1.268	303	0	0
	Totaal incidentele baten	3.218	1.801	1.617	0
	Saldo incidentele lasten en baten	-10	-74	511	-102

(bedragen x € 1.000)

Progr	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
	Waarvan verrekend met reserves				
	Onttrekkingen				
4	Reserve woonkwaliteit	27	7	7	7
4	Reserve act. bestemmingsplannen	37	0	0	0
7	Reserve onderwijshuisvesting	6	6	468	6
10	Reserve Stationsgebied	158	140	35	0
12	Reserve Algemene reserve	754	27	59	0
12	Reserve Meerjarig Realistisch evenwicht	227	0	0	0
	Totaal onttrekkingen	1.208	180	569	12
	Toevoegingen				
12	Reserve Algemene reserve	1.879	123	1.170	0
	Totaal toevoegingen	1.879	123	1.170	0
	Saldo verrekening met reserves	671	-57	601	-12
	Netto incidentele lasten en baten	681	17	90	89

(bedragen x € 1.000)

B. Structurele reserve mutaties

Voor het bepalen van het structurele begrotingssaldo is het ook van belang om aan te geven welke mutaties in de reserves structureel van aard zijn. In onderstaand overzicht zijn de structurele reservemutaties geduid.

Structurele reserve mutaties					
progr	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Onttrekkingen					
4	Reserve onderhoud gebouwen	54	54	54	54
4	Reserve woonkwaliteit --> energie maatwerk advies	30	30	30	30
	Totaal onttrekkingen	84	84	84	84
Toevoegingen					
4	Reserve onderhoud gebouwen	76	76	76	76
	Totaal toevoegingen	76	76	76	76
	Saldo structurele reservemutaties	76	76	76	76

(bedragen x € 1.000)

4.3 Berekening structureel saldo

Voor het berekenen van het structurele saldo moeten de totale lasten en baten inclusief reservemutaties gecorrigeerd worden voor incidentele effecten. Dit geeft het volgende beeld:

Berekening materieel evenwicht	2019	2020	2021	2022
Lasten	107.976	107.195	106.862	104.894
Toevoegingen aan reserves	1.955	199	1.246	76
Totaal lasten	109.931	107.394	108.108	104.971
Baten	107.429	107.163	107.478	104.915
Onttrekkingen aan reserves	1.292	263	653	96
Totaal baten	108.721	107.426	108.131	105.010
Totaal saldo van baten en lasten incl incidentele effecten	-1.210	32	23	40
Incidentele lasten	3.228	1.874	1.106	102
Waarvan verrekend met reserves	1.208	180	569	12
Totaal lasten	2.020	1.695	537	89
Incidentele baten	3.218	1.801	1.617	0
Waarvan verrekend met reserves	1.879	123	1.170	0
Totaal baten	1.339	1.678	447	0
Incidenteel saldo	681	17	90	89
Structureel saldo	-529	49	113	129

(bedragen x € 1.000)

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er de komende jaren sprake is van materieel evenwicht, oftewel van een positief, structureel saldo. Dit houdt in dat de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 aantonen dat de komende jaren de structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten.

Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting

5.1 Uitgangspunten kadernota 2019

De ramingen in de begroting 2019 en meerjarenraming 2020-2022 zijn gebaseerd op de technische kaders voor de meerjarenbegroting 2019-2022 die met de kadernota 2019 zijn vastgesteld. Deze uitgangspunten zijn als volgt:

Algemeen

- Uitgangspunt is een structureel sluitende begroting;
 - Structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
 - Voor de bepaling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt in de begroting uitgegaan van de meicirculaire 2018;
 - De meerjarenraming is gebaseerd op constante lonen en prijzen;
 - Omslagrente grondexploitaties 2,09%
 overige investeringen 1,90%
 - Stelpost onvoorzien (bedrag per inwoner) € 2,50
 - Aantal inwoners op 1 januari 2018¹ 49.314
 - Inflatiecorrectie op basis van HICP 2018² 1,25%
-
- Bedragen voorzien van een plusteken (+) zijn voordelen (V), bedragen voorzien van een minteken (-) zijn nadelen (N).
 - De bruto schuld van de gemeente mag niet hoger mag zijn dan € 160 miljoen. Deze schuld moet jaarlijks met minimaal € 1 miljoen worden afgebouwd.

Budgetaanpassingen/Inflatiecorrectie

• Onroerende Zaak Belastingen	1,25%
• Toeristenbelasting	1,25%
• Forensenbelasting	1,25%
• Hondenbelasting	1,25%
• Precariobelasting ³	0,00%
• Marktgelden ⁴	1,25%
• Begraafrechten ⁴	1,25%
• Leges ⁴	1,25%
• Rente Kortlopende leningen	-0,17%
• Rente Langlopende leningen	1,70%
• Rioolrecht ⁵	100% kostendekkendheid
• Afvalstoffenheffing ⁵	100% kostendekkendheid

1.)CBS-opgave van het aantal inwoners op 1 januari 2018.

2.) We hanteren de HICP met als peildatum 1-2-2018.

De HICP is de geharmoniseerde index voor consumentenprijen. Deze vertegenwoordigt een voor de Eurozone representatief “mandje” van goederen en diensten. zie <http://nl.inflation.eu/inflatiecijfers/nederland/historische-inflatie/hicp-inflatie-nederland-2018.aspx>

3.) Conform rechtspraak is de precario gemaximeerd op het prijspeil 2016.

4.) Uitgangspunt voor de tarieven is 100% kostendekkendheid. Voor een aantal specifieke tarieven is hier bewust van afgeweken.

5.) Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid. Conform raadsprogramma proberen we de kosten waar mogelijk omlaag te brengen.

Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

De egalisatievoorziening is ruim € 700.000 en ligt daarmee boven het door u vastgestelde maximum van € 401.800 (10% van de baten in 2015).

We stellen u voor om het saldo in stand te houden met het oog op de ontwikkelingen rondom plastic, metalen verpakkingen en drankpakken (PMD). In de begroting 2018 bent u geïnformeerd over het verpakkingdossier waarin de afspraken over verantwoordelijkheden en vergoedingen voor onder andere PMD geregeld worden. Op het moment van opstellen van de kadernota 2019 is er nog geen voortgang te melden op dit onderwerp. De verwachting is dat de inkomsten voor PMD omlaag gaan en de verwerkingskosten stijgen. Het gaat om een totaal bedrag van naar verwachting ca. € 250.000.

De PMD is een onderdeel van de afvalstoffenheffing. Wanneer de kosten stijgen, ontstaat er door het gesloten circuit van de afvalstoffenheffing, een direct effect op de tarieven.

Om dit risico op te kunnen vangen is het voorstel om het huidige saldo van de voorziening in stand te laten. Dit biedt ons de mogelijkheid om tarieven geleidelijk te laten meebewegen met de ontwikkelingen op dit dossier. Op het moment dat er meer duidelijkheid is op dit dossier, komen we met een voorstel richting de raad.

5.2 Investerings

In de onderstaande tabel zijn de investeringsbedragen opgenomen. De investeringen zijn onderverdeeld naar het Meerjaren Investeringsplan (Openbare ruimte) en Staat van vaste activa (overige investeringen). In de exploitatie leiden deze investeringen (meestal) tot afschrijving en rente. Daarnaast moeten de uitgaven worden gefinancierd. Binnen het Uitvoeringsprogramma wordt inzicht geboden, zodat het investeringsniveau kan worden teruggebracht door de raad.

Investeringsvolume	Begroting 2019-2022			
	2019	2020	2021	2022
MIP: investeringen met een economisch nut	6.491	7.027	5.613	3.732
MIP: investeringen met een maatschappelijk nut	3.005	2.572	3.611	2.482
subtotaal MIP	9.496	9.599	9.224	6.214
Staat Vaste Activa: investeringen met een economisch nut	3.954	908	606	0
Staat Vaste Activa: investeringen met een maatschappelijk nut	2.538	192	329	150
subtotaal Staat Vaste Activa	6.492	1.100	935	150
Totaal	15.988	10.699	10.159	6.364

(bedragen x € 1.000)

5.3 Reserves en Voorzieningen

Reserves

Programma 4					
Groot- boeknr.	Naam reserve	Stand begin	Stand begin	Stand begin	Stand begin
		2019	2020	2021	2022
R81001	Reserve actualisering bestemmingsplannen	47	11	11	11
R82002	Reserve woonkwaliteit	346	289	253	216
R82004	Reserve onderhoud gebouwen	453	475	497	519
R92201	Reserve Allemanswaard	789	789	789	789
	Totaal	1.634	1.563	1.550	1.536

Programma 5					
Groot- boeknr.	Naam reserve	Stand begin	Stand begin	Stand begin	Stand begin
		2019	2020	2021	2022
R61010	Reserve egalisatie sociaal domein 2016-2018	2.000	2.000	2.000	2.000
	Totaal	2.000	2.000	2.000	2.000

(bedragen x € 1.000)

Programma 7					
Groot- boeknr.	Naam reserve	Stand begin	Stand begin	Stand begin	Stand begin
		2019	2020	2021	2022
R42101	Reserve onderwijshuisvesting (dekking kapitaallasten)	491	485	479	11
R48003	Reserve tijdelijk huisvesting en onderhoud scholen	235	235	235	235
	Totaal	726	720	715	247

(bedragen x € 1.000)

Programma 10					
Groot- boeknr.	Naam reserve	Stand begin	Stand begin	Stand begin	Stand begin
		2019	2020	2021	2022
R21201	Reserve Stationsgebied	431	273	133	98
	Totaal	431	273	133	98

Programma 12					
Groot- boeknr.	Naam reserve	Stand begin	Stand begin	Stand begin	Stand begin
		2019	2020	2021	2022
R00002	Algemene reserve, vrij aanwendbaar *	14.232	15.356	15.451	16.562
R00010	Resultaat rekening van baten en lasten	0	0	0	0
R92203	Reserve Meerjarige Realistisch Evenwicht	227	0	0	0
R96411	Reserve frictie organisatieontwikkeling	0	0	0	0
	Totaal	14.459	15.356	15.451	16.562
	Totaal reserves	19.251	19.914	19.849	20.442

* In dit bedrag is niet het saldo van de begroting 2018-2021 opgenomen

Voorzieningen

Programma 1					
Groot- boeknr.	Naam voorziening	Stand begin	Stand begin	Stand begin	Stand begin
		2019	2020	2021	2022
V00103	Voorziening waardeoverdracht bestuurders	768	728	683	639
V00104	Voorziening pensioenen wethouders -65 jaar	4.820	4.940	5.060	5.180
V00105	Voorziening wachtgeld	380	222	76	0
	Totaal	5.968	5.890	5.820	5.819

(bedragen x € 1.000)

Programma 11					
Groot- boeknr.	Naam voorziening	Stand begin	Stand begin	Stand begin	Stand begin
		2019	2020	2021	2022
V72201	Voorziening onderhoud riolering / tariefsegalisatie	4.015	3.427	2.253	1.188
V72204	Voorziening sparen riolering	140	0	0	0
V72501	Voorziening tariefegalisatie afval	728	698	667	637
	Totaal	4.883	4.125	2.921	1.824

Programma 12						(bedragen x € 1.000)
Groot- boeknr.	Naam voorziening	Stand begin	Stand begin	Stand begin	Stand begin	
		2019	2020	2021	2021	
V83002	Voorzieningen Lange Dreef	94	94	94	94	
V96415	Voorziening personeel generatiepact	102	58	15	0	
	Totaal	196	153	109	94	
	Totaal voorzieningen	11.047	10.168	8.850	7.737	

5.4 Geprognosticeerde Balans

Conform de BBV-voorschriften presenteren we een geprognosticeerde balans.

	Eind 2018	Eind 2019	Eind 2020	Eind 2021	Eind 2022
ACTIVA					
Immateriële activa	1.871	1.871	1.871	1.871	1.871
Materiële activa (investeringen)					
Economisch nut	92.642	92.642	92.642	92.642	92.642
Economisch nut (Meerjaren Investeringsplan)	6.643	14.898	17.246	18.375	16.697
Investeringen met econ. nut met heffing voor kostenbestrijding	36.410	36.410	36.410	36.410	36.410
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	21.921	21.921	21.921	21.921	21.921
Financiële vaste activa					
Deelnemingen	780	780	780	780	780
Leningen aan verbonden partijen	8.781	8.406	8.021	7.627	7.253
Verstrekte langlopende leningen	4.177	4.137	4.090	213	207
Overige uitzettingen met een rente typische looptijd van één jaar of langer	42	42	42	42	42
Voorraden	3.516	300	423	10	10
Uitzettingen	10.090	10.090	10.090	10.090	10.090
Liquide middelen	422	422	422	422	422
Overlopende activa	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276
Totaal Activa	195.571	200.195	201.388	198.679	196.621
PASSIVA					
Algemene reserve	11.601	11.725	12.012	13.328	13.559
Bestemmingsreserves	5.019	4.557	4.398	3.881	3.861
Voorzieningen	11.047	10.168	8.850	7.737	6.842
Vaste schulden	144.304	150.402	153.145	151.230	150.476
Netto-vlottende schulden	13.711	13.454	13.094	12.614	11.994
Overlopende passiva	9.889	9.889	9.889	9.889	9.889
Totaal Passiva	195.571	200.195	201.388	198.679	196.621

(bedragen x € 1.000)

5.5 EMU Saldo

Omschrijving	2018 x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2018, aangevuld met raming resterende periode	2019 x € 1000,- Volgens begroting 2019	2020 x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2019	2021 x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2019	2022 x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2019
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.496	-547	-32	616	20
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+ 6.767	7.380	7.551	8.250	7.533
3 Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	+ -5	-678	-1.129	-1.021	-895
4 Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-/- 13.583	16.213	10.700	10.159	6.364
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, geen betrekking hebbende op bouwgrondexploitatie en niet verantwoord op de exploitatie	+ 173	225			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	+				
7 Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d., alleen transacties met derden niet op de exploitatie	-/- 407		43		
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover niet al op de exploitatie verantwoord	+ 769	4.195	770	738	
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-/- 168	202	189	91	
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht	-/-				
11 Verkoop van effecten: a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee) b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	☐ ja ☒ nee -/-	☐ ja ☒ nee -/-	☐ ja ☒ nee -/-	☐ ja ☒ nee -/-	☐ ja ☒ nee -/-
Berekend EMU-saldo	-10.950	-5.840	-3.772	-1.667	294

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht BBV-indicatoren

	Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Utrechtse Heuvelrug	Nederland
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	5,5	n.v.t.
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	5,8	n.v.t.
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	589	n.v.t.
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	4,0% *	n.v.t.
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	13,0%	n.v.t.
6.	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	aantal per 10.000 inw 12-17 jaar	Bureau Halt	120	131
7.	1. Veiligheid	Hardekern jongeren per 1.000 inwoners 12 tm 24 jaar	per 10.000 inw 12-14 jaar	Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)	2,0	1,3
8.	1. Veiligheid	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	CBS - Diefstallen	0,9	2,2
9.	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	3,3	5
10.	1. Veiligheid	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	CBS - Diefstallen	4,2	2,9
11.	1. Veiligheid	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	3,3	4,8
12.	2. Verkeer en vervoer	Verkeersongevallen met een motorvoertuig	%	VeiligheidNL	5,0%	8,0%
13.	2. Verkeer en vervoer	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	VeiligheidNL	10,0%	9,0%
14.	3. Economie	Functiemenging	%	LISA	50,9%	52,4%
15.	3. Economie	Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor Gemeenten	gegevens niet beschikbaar	gegevens niet beschikbaar

* het cijfer voor externe inhuur is relatief laag en significant lager dan de werkelijke realisatie zal zijn. Dit komt door de systematiek van begroten, waarbij we de werkelijke inhuurkosten in een jaar pas gaan begroten (ten laste van andere andere budgetten, bijvoorbeeld vacaturegelden) wanneer deze zich werkelijk voordoen. Dit is op voorhand niet in te schatten.

	Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Utrechtse Heuvelrug	Nederland
16.	3. Economie	Vestigingen (per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	189	139,7
17.	4. Onderwijs	Absoluut verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen	per 1.000 inw. 5-18 jaar	DUO	0,39	1,82
18.	4. Onderwijs	Relatief verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen	per 1.000 inw. 5-18 jaar	Ingrado	32,19	26,58
19.	4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	DUO	1,7%	1,7%
20.	5. Sport, cultuur en recreatie	% Niet-sporters	%	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM	47,8%	48,7%
21.	6. Sociaal domein	Banen (per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar)	per 1.000 inw 15-64 jaar	LISA	753,8	758,2
22.	6. Sociaal domein	% Jeugdcriminaliteit	%	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	1,23%	1,45%
23.	6. Sociaal domein	% Kinderen in armoede	%	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2,95%	6,58%
24.	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	%	CBS - Arbeidsdeelname	66,00%	66,70%
25.	6. Sociaal domein	Achterstandsl leerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	gegevens niet beschikbaar	gegevens niet beschikbaar
26.	6. Sociaal domein	% Jeugdwerkloosheid	%	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	0,49%	1,52%
27.	6. Sociaal domein	Personen met bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18 jaar	CBS - Participatiewet	22	41,1
28.	6. Sociaal domein	Aantal re-integratievoorzieningen (per dzd.inw. 15-64 jaar)	per 1.000 inw 15-65 jaar	CBS - Participatiewet	13,8	29
29.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar)	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	8,2%	9,7%

	Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Utrechtse Heuvelrug	Nederland
30.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jaar)	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	1,3%	1,0%
31.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	0,3%	0,4%
32.	6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement	Aantal per 1.000 inwoners	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	68	57
33.	7. Volksgezondheid en Milieu	Huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	125	189
34.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	2,3%	12,6%
35.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ-waarde woningen	Duizend euro	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	2013: 321 2014: 304 2015: 296 2016: 306 2017: 313	2013: 223 2014: 211 2015: 206 2016: 209 2017: 216
36.	8. Vhrosv	Nieuwbouw per 1.000 woningen	Aantal per 1.000 woningen	ABF - Systeem Woningvoorraad	11,5	7,2
37.	8. Vhrosv	Demografische druk (Groene + grijze druk tov 20-64)	%	CBS - Bevolkingsstatistiek	87,7%	69,6%
38.	8. Vhrosv	Woonlasten éénpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	€ 765	€ 649
39.	8. Vhrosv	Woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	€ 865	€ 721

Bijlage 2 Meerjaren Investeringsplan (MIP)

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
Investeringen in de openbare ruimte met een economisch nut				
Programma 7 - Onderwijs(huisvesting), jeugdbeleid en kinderopvang				
<u>Product Onderwijshuisvesting</u>				
De Ladder - Nieuwbouw (incl. BENG)	1.106	737		
De Meent - Nieuwbouw (incl. BENG)	1.061	708		-
Dolfijn Noord - Renovatie - Uitvoering (incl. BENG)	897	598		
Dolfijn Noord - Renovatie - Gymzaal	408	272		
De Kring Sparrenlaan - Renovatie - Voorbereiding		108		
De Kring Sparrenlaan - Renovatie - Lesgebouw (incl. BENG)			800	533
ABBS De Vuurvogel- Renovatie - Voorbereiding				161
Totaal programma 7	3.472	2.423	800	694

(bedragen x € 1.000)

Programma 9 - Sport (accommodaties), kunst en cultuur				
<u>Product Sport</u>				
Lichtmasten 2019	96			
Lichtmasten 2020-2021		132	12	-
Lichtmasten 2025				
Armaturen LED inclusief bekabeling 2019	352	-56		
Armaturen LED inclusief bekabeling 2020-2021		440	56	-83

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
Vervangen kunstgras hockey zand 2019	31			
Vervangen kunstgras hockey semiwater 2021			306	-145
Vervangen kunstgras korfbal 2021			65	
Vervangen sporttechnische laag voetbal 2021			92	
Vervangen sporttechnische laag hockey 2021			69	
Vervangen sporttechnische laag korfbal 2021			18	
Revitalisatie (levensverlengend GO) 2019	13			
Revitalisatie (levensverlengend GO) 2020		41		
Revitalisatie (levensverlengend GO) 2021			29	
Revitalisatie (levensverlengend GO) 2022				28
Toplaagrenovatie natuurgras 2019	345			
Toplaagrenovatie natuurgras 2020		25		
Toplaagrenovatie natuurgras 2021			42	
Toplaagrenovatie natuurgras 2022				58
Vervanging tractor New Holland	48			
Vervanging oplegger schamelwagen	13			
Vervanging Amazone verticuteermachine		30		
Vervanging oplegger auto-ambulance			13	
Totaal programma 9	898	612	702	-142

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
Programma 11 - Beheer Openbare Ruimte				
<u>Product Riolering</u>				
Vervanging riolering Dennenhorst e.o. Driebergen (uitvoering)	1.081	1.081		
Vervanging riolering Dennenhorst deel 2 (voorbereiding)	-	150		
Vervanging riolering Dennenhorst deel 2 (uitvoering)			618	618
Vervanging riolering Heuleweg Doorn - Uitvoering	276			
Vervanging riolering Industrieweg- Amerongen (uitvoering)		235		
Vervanging riolering Loolaan (voorbereiding)	-	-	-	70
Vervanging riolering Middenlaan e.o.- uitvoering			945	
Vervanging riolering Ted Visserweg en Vinkenbuurt - Uitvoering		810		-
Vervanging riolering Burg. H. van den Boschstraat (Amerongen) voorbereiding		100		
Vervanging riolering Burg. H. van den Boschstraat (Amerongen) uitvoering				440
Vervanging riolering Imminkstraat (Amerongen)		315		
Vervanging riolering Kon.Wilhelminalaan (Amerongen)	-	170		
Vervanging riolering Schapendrift (Amerongen)		60		
Vervanging riolering Dorpsstraat (Doorn)			960	
Vervanging riolering Dorpsstraat Vitanova (Doorn)			490	
Vervanging riolering Cordesstraat (Driebergen) voorbereiding		50		
Vervanging riolering Cordesstraat (Driebergen) uitvoering			220	
Vervanging riolering Kleine Loolaan (Driebergen)			147	
Vervangen gemalen bouwkundig (GUH)		59	120	87
Vervanging pompen en gemalen (GUH) 2019	150			

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
Vervanging pompen en gemalen (GUH) 2020		150		-
Vervanging pompen en gemalen (GUH) 2021	-	-	150	
Vervanging pompen en gemalen (GUH) 2022				150
Vervanging afkoppelen verhard oppervlak (GUH)		-		250
Vervanging riolering (GUH) 2022				1.150
Totaal riolering	1.507	3.180	3.649	2.765
<u>Product Openbaar groen</u>				
Vervanging versnippermachine TS250M		30		
Totaal Openbaar groen	0	30	0	0
<u>Product Reiniging / afval</u>				
Vervanging afvalinzamelingscontainers Driebergen		23		
Vervanging Pack roller		28		
Vervanging Pers Container		23		
Vervanging 15 ondergrondse containers Doorn	210			
Vervanging 30 ondergrondse containers GUH		360		
Vervanging 25 ondergrondse containers GUH			300	
Totaal reiniging/afval	210	433	300	0
<u>Product Gladheidsbestrijding</u>				
Vervanging veegbezems 3 stuks	19			
Relining opslagtank pekelwater			12	-
Vervanging Strooier Nido Stratos B40-42 VCLN 490				32

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
Vervanging Strooier Nido Stratos B11-24 VCLN 350				29
Vervanging Strooier Nido Stratos B40-42 VCLN 490				32
Vervanging Sneeuwploeg Nido SNK 270		-		13
Vervanging Sneeuwploegen Nido SNK 180 (2 stuks)				16
Vervanging zoutmenger				20
Vervanging autologic/winterlogic				20
Totaal gladheidsbestrijding	19	0	12	161
Totaal programma 11	1.736	3.643	3.961	2.925

(bedragen x € 1.000)

Programma 14 - Overhead				
<u>Buitenruimte</u>				
Vervanging Citroen Berlingo	27			
Vervanging M.A.N. Klein	70			
Vervanging bedrijfsauto Mitsubishi L200	42			
Vervanging Stihl heftruck	28			
Vervanging VW Crafter strooiwagen		75		
Vervanging VW Crafter piket		80		
Vervanging Opel Movano			53	
Vervanging VW LT				46
Vervanging Citroen Nemo				10
Totaal Buitenruimte	267	155	53	56

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
<u>Service en secretariaat</u>				
Vervanging beamers 2019	20			
Vervanging Scanner normaal 2019	15			
Vervanging smartphones 2020	-	60		
Vervanging laptops 2020		20		
Vervanging portofoons en piepers BHV		10		
Vervanging AED's 2021			12	
Vervanging vaste telefoontoestellen 2021			15	
Totaal Service en secretariaat	35	90	27	0
<u>Cultuurhuis Pléiade</u>				
Pléiade Beveiligingscamera's				15
Totaal Cultuurhuis Pléiade	0	0	0	15
<u>ICT vervangingsinvesteringen</u>				
Afspraak systeem/ Klantbegeleidingssysteem			29	
Vervanging G-Rooster			12	
Vervanging JVS - Jeugd Volg Systeem Leerplicht			14	
Vervanging Greenpoint (bomen, wegen, verhardingen, riolen etc.)				86
Vervanging Kikker riool- en wegbeheer		13		
Vervanging RO applicaties bestemmingsplannen (Beheer, Plan, Tekst, View)		54		
Vervanging Digitale Deurmat CORV		12		
Vervanging I-Controller				22
Vervanging Samen@Work				22

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
<u>ICT investeringen nieuw</u>				
Innovatieve gebruikstoepassingen BGT	43			
Invoering Basisregistratie Personen (BRP)/ Burgerzakenmodules				43
Implementatie Generieke Digitale Infrastructuur	40	25	15	11
Totaal ICT	83	104	70	184
Totaal programma 14	385	349	150	255
Totaal investeringen in de openbare ruimte met een economisch nut	6.491	7.027	5.613	3.732

(bedragen x € 1.000)

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut				
Programma 10 - Verkeer en vervoer				
<u>Product Verkeer</u>				
Integrale reconstructie N-wegen Dorpsstraat Doorn Voorbereiding	25	25		
Verbinding groene entree en oude dorp Amerongen		50		
Integrale reconstructie N-wegen Dorpsstraat Doorn Uitvoering			500	-250
Fietsveiligheid in het buitengebied verbeteren Uitvoering	506	862	862	-
Oversteekplaatsen Arnhemse Bovenweg	356			
Opwaarderen fietspaden - Veenseweg Uitvoering	750	-375		
Schoolomgevingen 2019	26			
Veiligheid en leefbaarheid buitengebied verbeteren 2019	82			
Fiets parkeren verbeteren 2019	20			
Schoolomgevingen 2020		26		
Veiligheid en leefbaarheid buitengebied verbeteren 2020		82		

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
Fiets parkeren verbeteren 2020		20		
Recreatieve verbinding Wijk - Amerongen Uitvoering		100	50	1.000
Schoolomgevingen 2021			26	
Veiligheid en leefbaarheid buitengebied verbeteren 2021			82	
Fiets parkeren verbeteren 2021			20	
Fietsveiligheid in het buitengebied verbeteren Uitvoering				356
Totaal programma 10	1.765	790	1.540	1.106

(bedragen x € 1.000)

Programma 11 - Beheer Openbare Ruimte				
<u>Product wegen</u>				
Renovatie asfaltwegen 2019	300			
Verkeerskundige herinrichtingen 2019	65			
Renovatie elementverharding 2019	200			
Renovatie asfaltwegen 2020		300		
Verkeerskundige herinrichtingen 2020		65		
Renovatie elementverharding 2020		200		
Renovatie asfaltwegen 2021			300	
Verkeerskundige herinrichtingen 2021			65	
Renovatie elementverharding 2021			200	
Renovatie asfaltwegen 2022				300
Verkeerskundige herinrichtingen 2022				65
Renovatie elementverharding 2022				200

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
Herinrichting weg i.v.m. riolering Dennenhorst e.o. deel 1 (uitvoering)	361	361		
Vervanging weg i.v.m. riolering Dennenhorst e.o. deel 1 (nazorg)			100	
Herinrichting weg i.v.m. riolering Dennenhorst e.o. deel 2 Driebergen (uitvoering)			206	206
Herinrichting weg Heuleweg (uitvoering)	139			
Vervanging weg i.v.m. riolering Heuleweg (nazorg)		50		
Herinrichting weg Industrieweg (uitvoering)		118		
Vervanging weg i.v.m. riolering Julianalaan (nazorg)	50			
Herinrichting weg i.v.m. riolering Loolaan				35
Renovatie weg Middenlaan e.o. (uitvoering)			315	
Vervanging weg i.v.m. riolering Middenlaan e.o. (nazorg)				100
Renovatie weg Ted Visserweg/Vinkenbuurt (uitvoering)		405		
Renovatie weg Ted Visserweg /Vinkenbuurt (nazorg)				100
Renovatie weg i.v.m. riolering Burg. H. van den Boschstraat (uitvoering)				220
Renovatie weg i.v.m. riolering Imminkstraat (uitvoering)		158		
Renovatie weg Dorpsstraat (voorbereiding)	75	75		
Herinrichting weg i.v.m. riolering Dorpsstraat (uitvoering)			480	
Herinrichting weg i.v.m. riolering Dorpsstraat Oost, Vitanova			245	
Renovatie weg Dorpsstraat (nazorg)				100
Herinrichting weg i.v.m. riolering Cordesstraat (uitvoering)			110	
Totaal wegen	1.190	1.732	2.021	1.326

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2019	2020	2021	2022
<u>Product Openbaar groen</u>				
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2019	50			
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2020		50		
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2021			50	
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2022				50
Totaal Openbaar groen	50	50	50	50
Totaal programma 11	1.240	1.782	2.071	1.376
Totaal investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	3.005	2.572	3.611	2.482
TOTAAL INVESTERINGEN	9.496	9.599	9.224	6.214

(bedragen x € 1.000)

Bijlage 3 Beleidskaders per programma

Programma 1

Gemeentelijk

- Inspraakverordening
- Bestuurs- en Management Filosofie (BMF)
- Reglement van orde gemeenteraad
- Nieuwe werkwijze raad
(BOB= Beeldvorming-Oordeelsvorming-Besluitvorming)
- Verordening op de raadscommissies
- Verordening op de rekenkamercommissie
- Klachtenprotocol
- Reglement commissie bezwaarschriften
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid
- Participatienota
- Nota regionale samenwerking
- Referendumverordening Utrechtse Heuvelrug

Programma 2

Gemeentelijk

- Algemene Plaatselijke Verordening (APV)
- Integraal veiligheidsprogramma
- Beleid Vergunning, Toezicht en Handhaving

Regionaal

- Regionaal crisisbeheersingsplan
- Regionaal risicoprofiel
- Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Utrecht

Programma 3

3.1 Dienstverlening

Gemeentelijk

- Gemeentewinkel, visie op publieke dienstverlening 2010 – 2014
- Beleidsvisie digitale informatievoorziening 2015-2018
- Nota Dorpsgericht werken
- Visie toekomst dorpsgericht werken

Overige Overheden

- Visiebrief digitale overheid 2017, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mei 2013
- De Digitale Agenda 2020, VNG, juni 2015, herzien in 2016

3.2 Dorpsgericht werken

Gemeentelijk

- Nota Dorpsgericht werken
- Visie toekomst dorpsgericht werken

Programma 4

4.1 Ruimtelijke Ordening en Structuurvisie

Gemeentelijk

- Bestemmingsplannen
- Structuurvisie Groen dus Vitaal
- Welstandsnota
- Bouwverordening

Landelijk

- Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS)
- Beheer- en inrichtingsplan Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
- Integrale gebiedsvisie en -programma Kromme Rijn
- Wet ruimtelijke ordening
- Omgevingswet (in wording)

4.2 Wonen

Gemeentelijk

- Geactualiseerde Woonvisie 2013 – 2020 ‘Woonbeleid in een nieuwe realiteit’
- Jaarlijkse prestatieafspraken woningcorporaties en gemeente
- Huisvestingsverordening
- Beleidsregels Urgentie

Landelijk

- Woningwet

4.3 Natuur en landschap / Cultuurhistorie, monumenten en archeologie

Gemeentelijk

- Landschapsontwikkelingsplan (LOP)
- Erfgoedagenda 2016-2020
- Nota’s Schaapskooien, Tabaksschuren en Buitens op de Heuvelrug
- Archeologische Verwachtings- en beleidskaart
- Monumentenverordening
- Beheer- en inrichtingsplan Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
- Integrale gebiedsvisie en –programma Kromme Rijn

Landelijk

- Erfgoedwet
- Wet Natuurbescherming

Programma 5

Gemeentelijk

- Beleidskeuzen Transformatie Sociaal Domein
- Kansen door Kantelen, Wmo-beleidsplan 2013-2016 met daarbij Aanvulling op het Wmo- beleidsplan 2013-2016
- Regionaal beleidskader Jeugd 2014
- Verordening Voorzieningen Wmo Utrechtse Heuvelrug 2015

- Verordening Jeugdhulp Utrechtse Heuvelrug 2015
- Verordening Vangnet en ruggensteun 2016
- Meerjarenbeleidskader Participatie en Inkomen in de Kromme Rijn Heuvelrug
- Gemeenschappelijke regeling Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI)
- Gemeenschappelijke regeling Instituut voor Werkvoorziening Zuidoost Utrecht e.o. (IW4)
- Nota innovatie ondersteuningsaanbod werk en inkomen (in oktober ter besluitvorming aangeboden) 2015 – 2017
- Notitie Uitvoering Integrale Schuldhulpverlening vanaf 2012 - Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug

Landelijk

- Jeugdwet
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Participatiewet

Programma 6

Gemeentelijk

- Welzijnsnota 2014-2017
- Actieplan Integratie Nieuwkomers Thuis in de Utrechtse Heuvelrug

Programma 7

7.1 Onderwijs (huisvesting) en Kinderopvang

Gemeentelijk

- Jeugd in tel, kadernota jeugd 2013-2016
- “Toekomst peuterspeelzaalwerk en kinderopvang”, onderwijsachterstandenbeleid 2013-2016 en harmonisatie voorschoolse voorzieningen
- Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Verordening leerlingenvervoer 2016
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2016-2024

- Verordening voorziening huisvesting onderwijs 2016
- “Onderwijs en zorg netwerken in de dorpen”, notitie Brede scholen

Landelijk

- Wet op de Kinderopvang
- Oké wet
- Wet op het primair onderwijs
- Wet op het voortgezet onderwijs
- Wet op de expertisecentra
- Leerplicht en Participatiewet
- RMC-wet
- Wet passend onderwijs

7.2 Spelen en speelplaatsen

Gemeentelijk

- ‘Jeugd in Tel’, kadernota jeugd 2013-2016
- Speelruimtebeleidsplan 2009-2018

Programma 8

Gemeentelijk

- Programma Economische Ontwikkeling
- Detailhandelsvisie, 2009
- Convenant bedrijventerreinen Zuid Oost Utrecht, 2012
- Standplaatsen beleid
- Structuurnota Bedrijventerreinen, 2010
- Subsidieregeling Toerisme Utrechtse Heuvelrug
- Nota Verblijfsrecreatie, 2009
- Nota van uitgangspunten Bestemmingsplan Recreatieterreinen

Provinciaal

- Thematische Structuurvisie Kantoren, 2016
- Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en Ruimtelijke Verordening, 2016

Programma 9

Gemeentelijk

- Sport in Beeld, beleidsnota sport 2008-2012 (voor accommodaties)
- Nota Welzijn: Vitale Dorpen (2014-2017)
- Nota Cultuur Samen tot Bloei (2014-2017)
- Cultuurpact Provincie Utrecht
- Beleidsvisie bibliotheek

Landelijk

- Programma Sport en Bewegen in de Buurt / Brede Impuls Combinatiefuncties

Programma 10

Gemeentelijk

- Structuurvisie Groen dus vitaal
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoerplan (GVVP)
- Wegenbeheerplan
- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Programma 11

Gemeentelijk

- Nota Kwaliteit Beheer Openbare Ruimte
- Programma Heuvelrug Duurzaam en Klimaatneutraal 2017 – 2022
- Routekaart klimaatneutraal grondgebied 2035. Ambitiedocument

- Nota bodemenergie
- Waterplan Heuvelrug
- Visie Dorpswateren
- Beleidskader bodem
- Kadernota afval 2014-2021
- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
- Beheerplan watergangen en duikers
- Wegenbeheerplan
- Beheerplan Bomen

Programma 12

Gemeentelijk

- Financiële verordening gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Nota lokale heffingen
- Nota reserves en voorzieningen
- Nota waarden en afschrijven
- Nota weerstandsvermogen en risicomanagement
- Werkwijze gemeenschappelijke regelingen/verbonden partijen gemeente Utrechtse Heuvelrug

Landelijk

- Wet Financiering Decentrale Overheden
- Toezicht kader Provincie Utrecht
- Wet Waardering Onroerende Zaken
- Wet Houdbare Overheidsfinanciën

Bijlage 4 Staat van Subsidies

Progr	Omschrijving	Begroting 2018 MJB	Mutatie indexering	Totaal	Mutatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
2	Subsidies buurtpreventie	10.735	0	10.735		10.735	10.735	10.735	10.735
2	Subsidies HALT	18.451	301	18.752		18.752	18.752	18.752	18.752
7	Subsidies OAB	509.021	8.297	517.318		517.318	517.318	517.318	517.318
9	Subsidie Combinatiefunctie	196.299	3.637	199.936	-4.740	195.196	195.196	195.196	195.196
9	Subsidie bosbad Leersum	141.960	2.314	144.274		144.274	144.274	144.274	144.274
9	Subsidie Hoenderdaal	179.905	2.932	182.837		182.837	182.837	182.837	182.837
9	Subsidies Cultuurnota	169.571	2.120	171.691		171.691	171.691	171.691	171.691
9	Subsidie huisvesting Muziekschool	44.265	553	44.818		44.818	44.818	44.818	44.818
4	Subsidies oudheidkamer	29.518	481	29.999		29.999	29.999	29.999	29.999
9	Subsidie huisvesting Tabaksteeltmuseum	3.193	0	3.193		3.193	3.193	3.193	3.193
4	Subsidie Open Monumentendag	5.108	0	5.108		5.108	5.108	5.108	5.108
6	Subsidies lokale omroep	28.771	0	28.771		28.771	28.771	28.771	28.771
9	Subsidies bibliotheek	904.724	14.747	919.471		919.471	919.471	919.471	919.471
8	Subsidies recreatie	8.000	0	8.000		8.000	8.000	8.000	8.000
8	Subsidies RBT	71.247	1.161	72.408		72.408	72.408	72.408	72.408

(bedragen x € 1.000)

Progr	Omschrijving	Begroting 2018 MJB	Mutatie indexering	Totaal	Mutatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
6	Subsidies vreemdelingenwerk	65.452	0	65.452		65.452	65.452	65.452	65.452
6	Subsidies Vrijwilligerswerk	30.743	501	31.244		31.244	31.244	31.244	31.244
6	Subsidies ouderenwerk	39.771	0	39.771	-39.771	0	0	0	0
6	Subsidies nota ouderen	14.400	0	14.400		14.400	14.400	14.400	14.400
6	Subsidie ouderenbeleid	0	0	0	77.919	77.919	77.919	77.919	77.919
7	Subsidies peuterspeelzalen	23.622	385	24.007		24.007	24.007	24.007	24.007
7	Subsidies jeugd- en jongerenwerk	35.924	586	36.510		36.510	36.510	36.510	36.510
5	Subsidies WMO	205.369	0	205.369		205.369	205.369	205.369	205.369
5	Subsidies inclusief beleid	41.000	0	41.000		36.000	36.000	36.000	36.000
5	Subsidies nota Mantelzorg	252.400	0	252.400		252.400	252.400	252.400	252.400
5	Subsidies slachtofferhulp	10.710	175	10.885		10.885	10.885	10.885	10.885
5	Subsidies algemeen maatschappelijk werk	44.738	729	45.467		45.467	45.467	45.467	45.467
3	Dorpsbudgeten	222.582	2.782	225.364	-61.350	164.014	164.014	164.014	164.014
6	Subsidies openbare gezondheidszorg	3.170	52	3.222	12.184	15.406	15.406	15.406	15.406
	Totaal	3.310.647	41.753	3.352.400	-7.879	3.331.642	3.331.642	3.331.642	3.331.642

(bedragen x € 1.000)

Bijlage 5 Overzicht van baten en lasten per taakveld

Eén van de doelstellingen van de vernieuwing BBV is om de vergelijkbaarheid te vergroten tussen de gemeenten. Dit wordt onder meer gedaan door de financiële inrichting van gemeenten meer te uniformeren. Daarnaast zijn de beleidsonderwerpen (taakvelden) meer gestandaardiseerd. Vanaf 2017 wordt zowel in de begroting als in de jaarrekening een overzicht opgenomen van de taakvelden die in totaal aansluiten bij de programma's. De taakvelden zijn onderverdeeld naar verschillende kosten- en opbrengstensoorten. De definities van de kosten- en opbrengstensoorten zijn te raadplegen via www.vraagbaakiv3gemeenten.nl

Prog	Omschrijving programma	Taakveld	Omschrijvingtaakveld	2019		2020		2021		2022	
				BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN
01	Bestuurlijke zaken	0.1	Bestuur	0	2.305	0	2.322	0	2.324	0	2.362
		0.2	Burgerzaken	-75	248	-75	142	-75	216	-75	216
02	Veiligheid en handhaving	1.1	Crisisbeheersing en brandweer		3.225		3.132		3.143		3.213
		1.2	Openbare orde en veiligheid	-51	789	-51	789	-51	789	-51	789
03	Dienstverlening	0.1	Bestuur		199		199		199		199
		0.2	Burgerzaken	-933	1.949	-893	2.025	-893	2.023	-893	2.033
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		422		422		421		418
		8.3	Wonen en bouwen	-1.468	1.676	-1.468	1.672	-1.468	1.672	-1.468	1.672
04	Ruimte,cultuur-hist. monumenten en natuur	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en		41		41		40		40
		5.4	Musea	-5	250	-5	251	-5	252	-5	252
		5.5	Cultureel erfgoed	0	302	0	294	0	293	0	290
		5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-9	397	-9	390	-9	388	-9	388
		8.1	Ruimtelijke ordening	-5	1.690	-5	926	-5	973	-5	982
		8.3	Wonen en bouwen	-232	540	-222	503	-213	493	-203	482

(bedragen x € 1.000)

				2019		2020		2021		2022	
Prog	Omschrijving programma	Taakveld	Omschrijvingtaakveld	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN
05	Transformatie in het Sociaal Domein	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken		4		4		4		4
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-70	1.977	-49	1.906	-29	1.885	-9	1.864
		6.2	Wijkteams		2.756		2.756		2.747		2.719
		6.3	Inkomensregelingen	-9.071	13.958	-8.547	13.362	-8.402	13.208	-8.199	12.998
		6.4	Begeleide participatie		1.516		1.511		1.460		1.424
		6.5	Arbeidsparticipatie		783		560		565		580
		6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	1.244	0	1.244	0	1.244	0	1.243
		6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-278	6.647	-263	6.703	-295	6.845	-295	6.843
		6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	12.656	0	12.836	0	13.019	0	12.917
06	Welzijn, Cultuurhuizenbel en Nieuwkomers	5.6	Media		29		29		29		29
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-49	781	-49	781	-49	775	-49	775
		7.1	Volksgezondheid	-10	1.777	-10	1.777	-10	1.777	-10	1.777
07	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopv.	4.1	Openbaar basisonderwijs	-1	179	-1	179	-1	179	-1	179
		4.2	Onderwijshuisvesting	-33	2.751	-33	2.826	-33	3.504	-33	2.920
		4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-360	1.429	-360	1.429	-360	1.425	-360	1.411
		5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		106		105		98		82
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-295	651	-295	653	-295	652	-295	639

(bedragen x € 1.000)

				2019		2020		2021		2022	
Prog	Omschrijving programma	Taakveld	Omschrijvingtaakveld	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN
08	Ec.zaken, werkgel.en recr/toerisme	3.1	Economische ontwikkeling	0	229	0	277	0	277	0	277
		3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-230	209	-230	209	-230	209	-230	209
		3.4	Economische promotie	0	0	0	0	0	0	0	0
		5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		312		309		309		309
09	Sport,kunst en cultuur	5.1	Sportbeleid en activering	-1	323	-1	322	-1	316	-1	315
		5.2	Sportaccommodaties	-647	2.967	-647	2.994	-646	2.992	-646	3.022
		5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	-64	472	-64	471	-64	469	-64	465
		5.6	Media	-31	1.005	-31	1.005	-31	1.004	-31	995
10	Verkeer en vervoer	2.1	Verkeer en vervoer	-1	713	-1	902	-1	937	-1	1.021
		2.2	Parkeren	-17		-17		-17		-17	
		2.5	Openbaar vervoer	0	495	0	471	0	365	0	328
11	Beheer Openbare Ruimte	2.1	Verkeer en vervoer	-334	4.544	-334	3.942	-334	4.030	-334	4.123
		5.5	Cultureel erfgoed		5		5		5		5
		5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-12	2.650	-12	2.653	-12	2.646	-12	2.648
		7.2	Riolering	-6.715	4.680	-7.716	5.681	-7.844	5.809	-7.498	5.463
		7.3	Afval	-6.452	4.773	-6.477	4.797	-6.605	4.926	-6.589	4.909
		7.4	Milieubeheer		1.499		1.466		1.466		1.466
		7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-872	776	-872	774	-872	759	-872	758

(bedragen x € 1.000)

				2019		2020		2021		2022	
Prog	Omschrijving programma	Taakveld	Omschrijvingtaakveld	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN
12	Middelen en ondersteuning	0.1	Bestuur	-18	51	-18	51	-18	50	-18	50
		0.2	Burgerzaken	-4	215	-4	215	0	215	0	215
		0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-1.564	1.192	-536	892	-233	699	-233	717
		0.8	Overige baten en lasten	0	163	0	163	0	163	0	163
		1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	379	0	431	0	429	0	427
		5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	0	0	0	0	0	0	0	0
		8.1	Ruimtelijke ordening	-592	592	-592	592	-592	592	-592	592
		8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	-1.879	989	-1.489	1.561	-1.617	518	0	74
		8.3	Wonen en bouwen		72		81		81		81
13	Alg Dekkingsmiddelen	0.5	Treasury	-686	277	-683	146	-479	13	-460	-135
		0.61	OZB woningen	-7.728	0	-7.728	0	-7.728	0	-7.728	0
		0.62	OZB niet-woningen	-2.399		-2.399		-2.399		-2.399	
		0.64	Belastingen overig	-1.024	675	-1.024	675	-1.024	675	-293	694
		0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringe	-61.721		-62.460		-63.045		-63.444	
		3.4	Economische promotie	-1.150	41	-1.150	41	-1.150	41	-1.150	41
14	Overhead	0.4	Overhead	-345	14.277	-345	14.180	-345	14.103	-345	13.800
16	Onvoorzien	0.8	Overige baten en lasten		123		123		123		123
17	Reserves	0.10	Mutaties en reserves	-1.292	1.955	-263	199	-653	1.246	-96	76
		0.11	Resultaat rekening baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
	Eindtotaal			-108.721	109.931	-107.426	107.394	-108.131	108.108	-105.010	104.971

(bedragen x € 1.000)

Bijlage 6 Overzicht van Baten en lasten per programma, onderverdeeld naar product

Meerjarenbegroting										
	Programma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019		
Nr.	Omschrijving Product	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1	Prog. Bestuurlijke Zaken									
	Raad	921		-921	978		-978	924		-924
	College	1.020	-478	-542	1.354		-1.354	1.381		-1.381
	Verkiezingen	64		-64	98		-98	140		-140
	Naturalisatie	14	-21	6	16	-16	0	16	-17	0
	GBA basisadministratie	143	-55	-88	90	-57	-33	91	-58	-33
	Totaal Bestuurlijke Zaken	2.161	-554	-1.607	2.536	-74	-2.462	2.553	-75	-2.478
2	Prog. Veiligheid en Handhaving									
	Rampenbestrijding	3.032		-3.032	2.992		-2.992	3.225		-3.225
	Veiligheidsplan	583	-35	-549	945	-50	-895	789	-51	-738
	Totaal Veiligheid en Handhaving	3.615	-35	-3.581	3.937	-50	-3.887	4.014	-51	-3.963
3	Prog. Dienstverlening									
	CIE + klachtenafhandeling	145		-145	222		-222	199		-199
	M-dienstverlening	2.299	-1.110	-1.189	1.929	-1.030	-899	1.949	-933	-1.017
	Dorpsgerichtwerken (2017)	295		-295	405		-405	422		-422
	Bouw- en woningtoezicht	1.679	-2.392	713	1.909	-1.430	-478	1.676	-1.468	-208
	Totaal Dienstverlening	4.419	-3.502	-917	4.464	-2.460	-2.004	4.246	-2.401	-1.845

2020			2021			2022			Programma
Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Omschrijving Product
									Prog. Bestuurlijke Zaken
924		-924	924		-924	959		-959	Raad
1.398		-1.398	1.400		-1.400	1.403		-1.403	College
34		-34	108		-108	108		-108	Verkiezingen
16	-17	0	16	-17	0	16	-17	0	Naturalisatie
91	-58	-33	91	-58	-33	91	-58	-33	GBA basisadministratie
2.464	-75	-2.389	2.539	-75	-2.464	2.578	-75	-2.503	Totaal Bestuurlijke Zaken
									Prog. Veiligheid en Handhaving
3.132		-3.132	3.143		-3.143	3.213		-3.213	Rampenbestrijding
789	-51	-738	789	-51	-738	789	-51	-738	Veiligheidsplan
3.920	-51	-3.870	3.931	-51	-3.880	4.002	-51	-3.951	Totaal Veiligheid en Handhaving
									Prog. Dienstverlening
199		-199	199		-199	199		-199	CIE + klachtenafhandeling
2.025	-893	-1.132	2.023	-893	-1.130	2.033	-893	-1.140	M-dienstverlening
422		-422	421		-421	418		-418	Dorpsgerichtwerken (2017)
1.672	-1.468	-204	1.672	-1.468	-203	1.672	-1.468	-204	Bouw- en woningtoezicht
4.317	-2.361	-1.956	4.314	-2.361	-1.953	4.322	-2.361	-1.961	Totaal Dienstverlening

(bedragen x € 1.000)

	Programma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019		
Nr.	Omschrijving Product	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
4	Prog. Ruimte,Cultuurhist,Monumenten en Natuur									
	Allemanswaard (2017)	82		-82	40		-40	41		-41
	Musea	185	-36	-150	244	-5	-239	250	-5	-245
	Monumentenzorg	321	-72	-249	326		-326	302		-302
	Natuur en Landschap	454	-13	-441	368	-9	-359	397	-9	-388
	Bestemmingsplannen	987	-31	-955	855	-5	-850	467	-5	-463
	Invoeren Omgevingswet	0		0	757		-757	822		-822
	Ruimtelijke ordening	0		0	0		0	401		-401
	Wonen	540	-262	-278	527	-241	-286	540	-232	-308
	Totaal Ruimte,Cultuurhist,Monumenten en Natuur	2.570	-415	-2.156	3.117	-259	-2.858	3.220	-250	-2.970
5	Prog. Transformatie in het Sociaal Domein									
	Volwasseneducatie	4		-4	4		-4	4		-4
	Wmo algemene voorzieningen	1.208	-124	-1.083	1.617	-90	-1.527	1.563	-70	-1.493
	WMO algemene voorzieningen (transities)	0		0	0		0	64		-64
	Innovatie WMO	528		-528	450		-450	350		-350
	Sociale Dorpsteams	2.549		-2.549	2.690		-2.690	2.756		-2.756
	Bijstandsverlening en inkomensvoorz.	11.975	-8.886	-3.090	12.243	-9.222	-3.021	11.630	-9.025	-2.605
	Minimabeleid lokaal	1.858	-47	-1.811	1.734	-29	-1.705	2.328	-46	-2.282

2020			2021			2022			Programma
Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Omschrijving Product
									Prog. Ruimte,Cultuurhist,Monumenten en Natuur
41		-41	40		-40	40		-40	Allemanswaard (2017)
251	-5	-246	252	-5	-247	252	-5	-247	Musea
294		-294	293		-293	290		-290	Monumentenzorg
390	-9	-381	388	-9	-379	388	-9	-379	Natuur en Landschap
450	-5	-446	466	-5	-462	475	-5	-471	Bestemmingsplannen
67		-67	67		-67	69		-69	Invoeren Omgevingswet
408		-408	440		-440	438		-438	Ruimtelijke ordening
503	-222	-280	493	-213	-280	482	-203	-279	Wonen
2.404	-241	-2.163	2.440	-231	-2.209	2.434	-221	-2.213	Totaal Ruimte,Cultuurhist,Monumenten en Natuur
									Prog. Transformatie in het Sociaal Domein
4		-4	4		-4	4		-4	Volwasseneducatie
1.542	-49	-1.493	1.522	-29	-1.493	1.501	-9	-1.492	Wmo algemene voorzieningen
64		-64	64		-64	63		-63	WMO algemene voorzieningen (transities)
300		-300	300		-300	300		-300	Innovatie WMO
2.756		-2.756	2.747		-2.747	2.719		-2.719	Sociale Dorpsteams
11.105	-8.501	-2.604	10.955	-8.356	-2.598	10.749	-8.153	-2.596	Bijstandsverlening en inkomensvoorz.
2.257	-46	-2.211	2.253	-46	-2.207	2.249	-46	-2.203	Minimabeleid lokaal

(bedragen x € 1.000)

	Programma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019		
Nr.	Omschrijving Product	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
	Werkgelegenheid	85		-85	1.617		-1.617	1.516		-1.516
	Participatiewet	2.447		-2.447	662		-662	783		-783
	WMO zorg materieel	1.501	-30	-1.471	1.231		-1.231	1.244		-1.244
	Minimabeleid	66		-66	86		-86	41		-41
	WMO zorg dienstverlening	2.130	-758	-1.372	2.438	-850	-1.588	2.687	-278	-2.409
	Minimabeleid (transities)	41		-41	100		-100			
	WMO zorg dienstverlening (transities)	4.370		-4.370	3.418		-3.418	3.919		-3.919
	Jeugdzorg maatwerkdienstverlening	12.950	-259	-12.691	9.950		-9.950	12.256		-12.256
	Innovatie jeugdzorg	165		-165	458		-458	400		-400
	Totaal Transformatie in het Sociaal Domein	41.877	-10.103	-31.774	38.696	-10.191	-28.506	41.542	-9.419	-32.123
6	Prog. Welzijn, Cultuurhuizenbel en Nieuwkomers									
	Mediavoorzieningen	21		-21	29		-29	29		-29
	Asielzoekers	637	-872	235	664	-79	-585	262		-262
	Maatschappelijk zorg	209	-47	-163	224	-49	-175	228	-49	-179
	Ouderenzorg	378	-10	-368	383		-383	290		-290
	Openbare gezondheidszorg	1.583	-9	-1.574	1.690	-10	-1.680	1.777	-10	-1.767
	Totaal Welzijn, Cultuurhuizenbel en Nieuwkomers	2.829	-939	-1.890	2.990	-137	-2.853	2.587	-59	-2.527

2020			2021			2022			Programma
Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Omschrijving Product
1.511		-1.511	1.460		-1.460	1.424		-1.424	Werkgelegenheid
560		-560	565		-565	580		-580	Participatiewet
1.244		-1.244	1.244		-1.244	1.243		-1.243	WMO zorg materieel
41		-41						0	Minimabeleid
2.465	-263	-2.202	2.467	-295	-2.172	2.466	-295	-2.171	WMO zorg dienstverlening
								0	Minimabeleid (transities)
4.197		-4.197	4.377		-4.377	4.377		-4.377	WMO zorg dienstverlening (transities)
12.436		-12.436	12.619		-12.619	12.617		-12.617	Jeugdzorg maatwerkdienstverlening
400		-400	400		-400	300		-300	Innovatie jeugdzorg
40.882	-8.859	-32.023	40.977	-8.726	-32.251	40.591	-8.503	-32.088	Totaal Transformatie in het Sociaal Domein
									Prog. Welzijn, Cultuurhuizenbel en Nieuwkomers
29		-29	29		-29	29		-29	Mediavoorzieningen
262		-262	262		-262	262		-262	Asielzoekers
228	-49	-179	228	-49	-179	228	-49	-179	Maatschappelijk zorg
290	0	-290	285		-285	285		-285	Ouderenzorg
1.777	-10	-1.768	1.777	-10	-1.768	1.777	-10	-1.768	Openbare gezondheidszorg
2.587	-59	-2.528	2.582	-59	-2.523	2.582	-59	-2.523	Totaal Welzijn, Cultuurhuizenbel en Nieuwkomers

(bedragen x € 1.000)

	Programma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019		
Nr.	Omschrijving Product	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
7	Prog. Onderwijs(huisv.), Jeugdbel, Kinderopv									
	Openbaar basisonderwijs (2017)	159	-11	-148	177	-1	-176	179	-1	-178
	Onderwijshuisvesting	3.840	-1.117	-2.723	2.841	-33	-2.808	2.751	-33	-2.718
	Ondersteuning onderwijs	1.500	-379	-1.122	1.406	-360	-1.045	1.429	-360	-1.069
	Speelplaatsen (2017)	114		-114	117		-117	106		-106
	Kinderopvang, jeugd- en jongerenwerk	535	-240	-295	706	-306	-401	651	-295	-357
	Totaal Onderwijs(huisv.), Jeugdbel, Kinderopv	6.149	-1.747	-4.402	5.246	-700	-4.546	5.117	-689	-4.428
8	Prog. Economische Zaken, Relatie en Toerisme									
	Economische ontwikkelingen (2017)	191	-6	-185	160		-160	229		-229
	Markten	55	-71	16	61	-84	23	66	-85	19
	Economische aangelegenheden	223	-134	-89	233	-143	-90	143	-145	2
	Economische promotie 2017		-1.321	1.321	11	-1.192	1.181			
	Recreatie	398		-398	317		-317	312		-312
	Totaal Economische Zaken, Relatie en Toerisme	868	-1.533	665	782	-1.419	637	750	-230	-520
9	Prog. Sport incl Sportaccom, Kunst en Cultuur									
	Sportbeleid	185		-185	110	-1	-110	119	-1	-118
	Combinatiefuncties	195		-195	239		-239	205		-205

2020			2021			2022			Programma
Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Omschrijving Product
									Prog. Onderwijs(huisv.), Jeugdbel, Kinderopv
179	-1	-178	179	-1	-178	179	-1	-178	Openbaar basisonderwijs (2017)
2.826	-33	-2.793	3.504	-33	-3.471	2.920	-33	-2.887	Onderwijshuisvesting
1.429	-360	-1.069	1.425	-360	-1.064	1.411	-360	-1.051	Ondersteuning onderwijs
105		-105	98		-98	82		-82	Speelplaatsen (2017)
653	-295	-358	652	-295	-357	639	-295	-344	Kinderopvang, jeugd- en jongerenwerk
5.192	-689	-4.503	5.857	-689	-5.168	5.232	-689	-4.543	Totaal Onderwijs(huisv.), Jeugdbel, Kinderopv
									Prog. Economische Zaken, Relatie en Toerisme
277		-277	277		-277	277		-277	Economische ontwikkelingen (2017)
66	-85	19	66	-85	19	66	-85	19	Markten
143	-145	2	143	-145	2	143	-145	2	Economische aangelegenheden
									Economische promotie 2017
309		-309	309		-309	309		-309	Recreatie
795	-230	-565	795	-230	-565	795	-230	-565	Totaal Economische Zaken, Relatie en Toerisme
									Prog. Sport incl Sportaccom, Kunst en Cultuur
118	-1	-117	111	-1	-110	110	-1	-110	Sportbeleid
205		-205	205		-205	205		-205	Combinatiefuncties

(bedragen x € 1.000)

	Programma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019		
Nr.	Omschrijving Product	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
	Zwembaden	1.229	-43	-1.186	678	-44	-635	674	-44	-630
	Binnensport	586	-167	-420	736	-206	-530	786	-250	-536
	Buitensport	1.466	-345	-1.121	1.589	-350	-1.239	1.506	-352	-1.154
	Kunst en cultuur	300	-7	-293	271	-5	-266	345	-5	-340
	De Binder (2018)				125	-64	-61	127	-59	-68
	Openbare bibliotheek	903		-903	981	-51	-930	1.005	-31	-975
	Totaal Sport incl Sportaccom ,Kunst en Cultuur	4.864	-562	-4.301	4.730	-720	-4.010	4.767	-742	-4.025
10	Prog. Verkeer en Vervoer									
	Verkeersregelingen	675		-675	744	-1	-744	713	-1	-712
	Parkeervergunningen		-14	14		-17	17		-17	17
	Openbaar Vervoer	442	-815	374	408		-408	495		-495
	Totaal Verkeer en Vervoer	1.117	-829	-287	1.153	-18	-1.135	1.207	-18	-1.190
11	Prog. Openbare Ruimte en Milieu									
	Wegeninfrastructuur	3.615	-441	-3.174	3.451	-383	-3.068	4.544	-334	-4.211
	Klokken en uurwerken (2017)	3		-3	5		-5	5		-5
	Openbaar Groen	2.406	-12	-2.393	2.604	-86	-2.518	2.513	-12	-2.501
	Afwatering	132		-132	132		-132	137		-137
	Riolering	3.621	-4.904	1.283	3.436	-4.888	1.452	4.680	-6.715	2.035
	Reiniging	4.764	-6.311	1.547	4.731	-6.345	1.614	4.773	-6.452	1.679
	Milieubeheer	1.351		-1.351	1.519		-1.519	1.499		-1.499

2020			2021			2022			Programma
Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Omschrijving Product
667	-44	-623	667	-44	-623	667	-44	-623	Zwembaden
778	-250	-528	775	-250	-525	764	-250	-514	Binnensport
1.548	-352	-1.196	1.550	-352	-1.198	1.591	-352	-1.239	Buitensport
345	-5	-340	344	-5	-339	341	-5	-336	Kunst en cultuur
126	-59	-67	126	-59	-66	125	-59	-65	De Binder (2018)
1.005	-31	-974	1.004	-31	-973	995	-31	-964	Openbare bibliotheek
4.792	-742	-4.050	4.781	-742	-4.039	4.797	-742	-4.055	Totaal Sport incl Sportaccom ,Kunst en Cultuur
									Prog. Verkeer en Vervoer
902	-1	-902	937	-1	-937	1.021	-1	-1.020	Verkeersregelingen
	-17	17		-17	17		-17	17	Parkeervergunningen
471		-471	365		-365	328		-328	Openbaar Vervoer
1.373	-18	-1.355	1.302	-18	-1.284	1.349	-18	-1.331	Totaal Verkeer en Vervoer
									Prog. Openbare Ruimte en Milieu
3.942	-334	-3.608	4.030	-334	-3.696	4.123	-334	-3.790	Wegeninfrastructuur
5		-5	5		-5	5		-5	Klokken en uurwerken (2017)
2.517	-12	-2.506	2.510	-12	-2.498	2.512	-12	-2.500	Openbaar Groen
136		-136	136		-136	136		-136	Afwatering
5.681	-7.716	2.035	5.809	-7.844	2.035	5.463	-7.498	2.035	Riolering
4.797	-6.477	1.679	4.926	-6.605	1.679	4.909	-6.589	1.679	Reiniging
1.466		-1.466	1.466		-1.466	1.466		-1.466	Milieubeheer

(bedragen x € 1.000)

	Programma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019		
Nr.	Omschrijving Product	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
	Begraafplaatsen	840	-922	82	778	-861	83	776	-872	96
	Totaal Openbare Ruimte en Milieu	16.733	-12.590	-4.142	16.657	-12.563	-4.094	18.927	-14.384	-4.543
12	Prog. Middelen en Ondersteuning									
	Ambtswoning (2017)	50	-19	-31	51	-18	-33	51	-18	-33
	WKPB,BAG en BRK (2017)	187		-187	117		-117	27		-27
	Kadastrale informatie	132	-1	-131	186	-4	-182	188	-4	-183
	Gebouwen en gronden	1.137	-577	-561	2.235	-1.404	-830	1.192	-1.564	372
	Overige baten en lasten	6	-33	26	82		-82	112		-112
	Juridische kosten	160		-160	50		-50	51		-51
	Brandweergebouwen (2017)	254	-19	-235	334		-333	379		-379
	De Binder (2017)	564	-219	-345						
	Anterieure overeenkomsten	796	-326	-470	821	-740	-81	592	-592	
	Grondexploitatie	897	-983	86	1.763	-1.717	-46	989	-1.879	890
	BAG en WKPB							72		-72
	Totaal Middelen en Ondersteuning	4.184	-2.176	-2.008	5.638	-3.883	-1.754	3.653	-4.057	405
	Totaal Alg Dekkingsmiddelen	1.398	-66.982	65.584	1.310	-70.495	69.185	992	-74.709	73.716
	Totaal Overhead	13.771	-432	-13.339	13.306	-359	-12.947	14.277	-345	-13.933
	Totaal Onvoorzien				123		-123	123		-123
	Totaal mutaties Reserves	4.224	-5.240	1.016	1.624	-7.599	5.974	1.955	-1.292	-663
	Totaal	110.778	-107.639	-3.139	109.449	-110.927	1.478	109.931	-108.721	-1.210

2020			2021			2022			Programma
Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Omschrijving Product
774	-872	98	759	-872	113	758	-872	114	Begraafplaatsen
19.318	-15.410	-3.908	19.640	-15.666	-3.974	19.372	-15.304	-4.068	Totaal Openbare Ruimte en Milieu
									Prog. Middelen en Ondersteuning
51	-18	-33	50	-18	-32	50	-18	-32	Ambtswoning (2017)
27		-27	27		-27	27		-27	WKPB,BAG en BRK (2017)
188	-4	-183	188		-187	188		-187	Kadastrale informatie
892	-536	-357	699	-233	-466	717	-233	-485	Gebouwen en gronden
112		-112	112		-112	112		-112	Overige baten en lasten
51		-51	51		-51	51		-51	Juridische kosten
431		-431	429		-428	427		-426	Brandweergebouwen (2017)
									De Binder (2017)
592	-592		592	-592		592	-592		Anterieure overeenkomsten
1.561	-1.489	-72	518	-1.617	1.098	74		-74	Grondexploitatie
81		-81	81		-81	81		-81	BAG en WKPB
3.986	-2.639	-1.347	2.747	-2.460	-287	2.318	-844	-1.475	Totaal Middelen en Ondersteuning
862	-75.445	74.583	729	-75.826	75.097	600	-75.474	74.874	Totaal Alg Dekkingsmiddelen
14.180	-345	-13.836	14.103	-345	-13.759	13.800	-345	-13.456	Totaal Overhead
123		-123	123		-123	123		-123	Totaal Onvoorzien
199	-263	64	1.246	-653	-593	76	-96	19	Totaal mutaties Reserves
107.394	-107.426	32	108.108	-108.131	23	104.971	-105.010	40	Totaal

(bedragen x € 1.000)

